

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА БІБЛІОТЕКА

*До 85-річчя
Національного авіаційного
університету*

**ЦІННІ ВИДАННЯ
КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ. З ФОНДУ
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ
НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

**Ч. 1. АВІАЦІЯ. ПОВІТРОПЛАВАННЯ
(1897-1940)**

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Київ 2018

Укладачі: О. П. Шкурко, М. Ф. Семенова, В. Ю. Вахнован

Науковий редактор О. П. Шкурко

Рекомендовано до друку вченою радою Національного авіаційного університету (протокол № 2 від 22 лютого 2018 р.)

Ц653

Цінні видання кінця XIX – початку XX століття з фонду Науково-технічної бібліотеки Національного авіаційного університету. Ч.1. Авіація. Повітроплавання (1897-1940) : ретросп. бібліогр. покажч. / уклад.: О. П. Шкурко, М. Ф. Семенова, В. Ю. Вахнован ; наук. ред. О. П. Шкурко, ред. перекл. О. М. Акмалдінова ; НТБ НАУ. – Київ, 2018. – 152 с.

До покажчика увійшли цінні видання з фонду Науково-технічної бібліотеки Національного авіаційного університету авіаційної тематики кінця XIX – початку XX ст., присвячені розвитку повітроплавання, становленню авіації України, Російської імперії, Європи та Сполучених штатів Америки.

За допомогою цих видань можна простежити за розвитком авіаційної науки: аеродинаміки, літакобудування, опору авіаційних матеріалів, становленням технічної експлуатації, випробуванням авіаційної техніки та підготовкою фахівців.

Видання Великої Британії, США, Німеччини, Російської імперії, пізніше – Радянського Союзу, надають уявлення про започаткування навчальних дисциплін нової авіаційної галузі та методику розробки навчально-методичних видань. Покажчик містить цінні видання теоретиків аеродинамічної науки – проф. М. Жуковського, інженера Г. Ейфеля. Особливо цікаві наукові збірки 30-х років Київського авіаційного інституту (нині НАУ), які знайомлять з його першими вченими та викладачами, їх науковими інтересами та станом і значущістю наукових досліджень.

Покажчик розрахований на науковців, викладачів, студентів, істориків науки та широке коло читачів, яких цікавить історія розвитку повітроплавання та авіації.

ЗМІСТ

ВІД УКЛАДАЧІВ	4
СПИСОК АБРЕВІАТУР ТА СКОРОЧЕНЬ.....	5
I. ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПОКАЖЧИК ВИДАНЬ.....	12
II. ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК.....	111
III. ПОКАЖЧИК НАЗВ ВИДАНЬ	126
IV. АЛФАВІТНО-ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК	137

ВІД УКЛАДАЧІВ

У фонді Науково-технічної бібліотеки Національного авіаційного університету зберігаються наукові і науково-технічні книги та періодичні видання з авіації, повітроплавання та деяких суміжних дисциплін кінця XIX – початку XX ст. Знайомство з ними дає змогу простежити становлення та розвиток цієї галузі.

З метою ґрунтовного ознайомлення з цими виданнями широкого кола читачів складено ретроспективний бібліографічний покажчик «Цінні видання кінця XIX – початку XX ст. з фонду Науково-технічної бібліотеки Національного авіаційного університету. Ч. 1. Авіація. Повітроплавання (1897-1940 pp.)».

До покажчика увійшли книги, брошури, звіти, праці наукових товариств, науково-дослідницьких та навчальних інститутів тощо. Серед них є випуски збірників наукових праць Королівського наукового товариства Великої Британії, Імператорського російського технічного товариства, праці Гетінгенського дослідницького інституту аеродинаміки, перші наукові збірники Київського авіаційного інституту (з 2000 р. – Національного авіаційного університету) передвоєнного часу, які відтворюють історію розвитку авіаційної науки та техніки кінця XIX – початку XX століття. У фонді також представлена перша галузева наукова література (серед авторів – Г. Ейфель, М. С. Жуковский та ін.), а також навчальна література, нормативна та технічна документація тих часів тощо.

При бібліографічному описі видань збережена повнота даних орфографії та пунктуації титульних сторінок, враховуючи фонетичні особливості відповідної епохи. Матеріал розташований у хронологічному порядку. В межах кожного року – спочатку вітчизняні видання, потім – іноземні. До кожного опису видань додаються анотації. При їх складанні використовувались фрагменти анотацій з книг (вони наведені в лапках). Додається переклад українською мовою назв іноземних видань.

Видання доповнено списками скорочень, допоміжними покажчиками: іменним покажчиком, у якому до прізвища додано відомості (якщо вони є) про науковий ступінь, галузь діяльності чи посаду, місце роботи; покажчиком назв видань та алфавітно-предметним покажчиком.

Усі бібліографічні описи виконані мовою оригіналу згідно з Державними стандартами: ДСТУ ГОСТ 7.1 : 2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання», ДСТУ 3582 : 2013 «Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою», ГОСТ 7.12 – 93 « Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке.», ДСТУ 7093 : 2009 «Бібліографічний запис скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами».

СПИСОК АБРЕВІАТУР ТА СКОРОЧЕНЬ¹

Кирилицею

АН СССР АН СРСР	– Академия наук СССР Академія наук СРСР
АХРР	– Ассоциация художников революц. России Асоціація художників революц. Росії
Б.и., б.м.	– Без имени автора, без места издания Без імені автора, без місця видання
В.С.Н.Х., ВСНХ	– Высший Совет народн. хоз-ва Вища Рада народного гос-ва
ВАСХНИЛ	– Всесоюзная академия сельскохоз. наук им В. И. Ленина Всесоюзна академія сільськогосп. наук ім. В. І. Леніна
ВВА	– Военно-воздуш. академия им. проф. Н. Е. Жу- ковского Військово-повітр. академія ім. проф. М. С. Жу- ковського
ВВС ВПС	Военно-воздушные силы Військово-повітряні сили
ВВС РККА	– Военно-воздушн. силы Рабоче-Крестьянской Красной Армии
ВПС РСЧА	Військово-повітр. сили Робітничо-Селянської Червоної Армії
ВМТУ	– Высшее москов. техн. училище им. Н. Баумана Вище московське техн. училище ім. М. Баумана
ВРД	Воздушно-ракетный двигатель Повітряно-ракетний двигун
ВЧ	– Высокочастотный Високочастотний

ВЭТА	– Военная электротехническая академия связи Військова електротехнічна академія зв'язку
ГА ЦА	Гражданская авиация Цивільна авіація
ГВФ ЦПФ	– Гражданский воздушный флот Цивільний повітряний флот
ГНТИ	– Государственное науч.-техн. изд-во Державне наук.-техн. вид-во
ГОНТИ	Государственное об-ние науч.-техн. изд-в Державне об-ня наук.-техн. вид-в
ГУАП	– Главное управление авиац. пром-ти Головне управління авіац. пром-ті
ГУГВФ	– Главное управление гражд. воздуш. флота Головне управління цивіл. повіт. флоту
ДВС	Двигатель внутреннего сгорания Двигун внутрішнього згорання
ИТР ІТП	– Инженерно-технические работники Інженерно-технічні працівники
КАИ КАІ	– Киевский авиац. ин-т Київський авіац. ін-т
ЛИИ ГВФ ЛІІ ЦПФ	– Ленинградский ин-т инж. гражд. воздуш. флота Ленінградський ін-т інж. цивіл. повіт. флоту
МАИ МАІ	– Московский авиац. ин-т Московський авіац. ін-т
МГУ	– Московский гос. ун-т Московський держ. ун-т

МММИ	– Московский механико-машиностр. ин-т им. Н. Баумана Московський механіко-машинобуд. ін-т ім.М. Баумана
Наркомат, НК	– Народный комиссариат Народний комісаріат
НАТИ	– Научный автотракторный ин-т Науковий автотракторний ін-т
НИИ ВВС РККА	– Научно-исслед. ин-т военно-воздушных сил Ра- боче-Крестьянской Красной Армии Науково-дос. ін-т військово-повітряних сил Робітничо-Селянської Червоної Армії
НИИ ГВФ	– Научно-исслед. ин-т гражд. возд. флота Наук.-досл. ін-т цивіл. повітр. флоту
НИИ НДІ	– Научно-исследовательский ин-т Науково-дослідний ін-т
НКВМ	– Наркомат по военным и морским делам Наркомат з військових та морських справ
НКЗ	– Наркомат земледелия Наркомат землеробства
НКО	– Наркомат обороны Наркомат оборони
НКОП	– Наркомат оборонной промышленности Наркомат оборонної промисловості
НКТП	– Наркомат тяжёлой промышленности Наркомат важкої промисловості
ОГИЗ	– Объединение гос. книжно-журн. изд-в Об'єднання держ. книжково-журн. вид-в
ОИАМ	– Отдел испытаний авиац. материалов Відділ випробувань авіац. матеріалів

ОНТИ	– Отдел науч.-технич. информации Відділ наук.-техн. інформації
ОНТИ НКТП	Объединённое науч.-техн. изд-во наркомата тяжёлой промышленности Об'єднане наук.-техн. вид-во наркомата важкої пром-ті
Осоавиахим, Осоавіахим	– Общество содействия обороне, авиаци. и химич. строительству Товариство сприяння обороні, авіац. і хіміч. будівництву
Р.К.К.А., РККА	– Рабоче-Крестьянская Красная Армия Робітничо-Селянська Червона Армія
РИО	– Редакционно-издательский отдел Редакційно-видавничий відділ
РТУ Аэрофлота	– Ремонтно-техническое управление Аэрофлота Ремонтно-технічне управління Аерофлоту
СНК, Совнарком	– Совет народных комиссаров Рада народних комісарів
Саргуботдел ОДВФ	– Саратовский губернский отдел о-ва друзей воздушн. флота Саратовський губернський відділ т-ва друзів повітр. флоту
Ц.А.Г.И., ЦАГИ ЦАГИ	– Центральный аэрогидродинам. ин-т Центральний аерогідродинам. ін-т
ЦИАМ ЦИАМ	– Центральный ин-т авиаци. моторостроения Центральний ін-т авіац. моторобудування
ЦНИИАМ	– Центральный науч.-исслед. ин-т авиаци. моторостроения
ЦНДИАМ	Центральний наук.-досл. ін-т авіац. моторобудування

ЦС – Центральный совет
Центральна рада

Латиницею

- A. M. I. C. E.* – Associate Magister of the Inst. of Civil Engineering
Асоційований магістр ін-ту цивільного будівництва
- A. E., Ae.E – Aeronautical Engineering
Авіаційна техніка
- A. R. Ae.S.* – Associate of the Royal Aeronautical Society
Асоційований член Королів. авіац. т-ва
Ассоциированный член Королев. авиаци. о-ва
- A.R.S.M.* – Associate of the Royal School of Mines
Асоційований член Королів. гірничої школи
- Aero. M.* – Magister of Aeronautical Engineering
Авіаінженер
- Ass. F.A.S.* – Associate Fellow of the Aeronautical Society
Асоційований член т-ва повітроплавання
- Ass. Prof. – Ass. Professor
Доцент
- B. A.* – Bachelor of Arts
Бакалавр мистецтв (первинний вчений ступінь)
- B. Sc.* – Bachelor of Science
Бакалавр фізико-матем. наук
- C.B.E. – The Most Excellent Order of the British Commandor
Кавалер вищого ордену Британської Імперії
- C.E. – Civil engineering
Цивільне будівництво
- Council
R.Ae.S.* – Council of The Royal Aeronautical Society
Рада Королів. авіац. т-ва

Dc.*	–	Doktor Доктор
Dipl.-Ing.	–	Diplom-Ingenieur Дипломований інженер
Dr. Phil.	–	Doctor of Philosophy Доктор філософії
Dr.-Ing.	–	Doktor-Ingenieur Доктор-інженер
F.A.I.*	–	The International Federation of Aviation Міжнародна федерація авіації
F.R.S.	–	Fellow of the Royal Aeronautical Society Член Королівського авіац. т-ва
K.C.B.	–	Bachelor of King's College Бакалавр Королів. коледжу
LL. B.	–	Bachelor of Laws Бакалавр права
LL. D.	–	Doctor of Laws Доктор права
M.A.M.*	–	Mechanisms and Appliedmehanika Механізми та прикл. механіка
M.A.S.*	–	Magister of Arts Science Магістр гуманітарних наук
M.A.S.M.I.*	–	Member American Society of Mech. Engineers Член Амер. т-ва інженерів-механіків
M.Ad.C.S.*	–	Member Aerodynamics Committee and Seaplane Член комітету аеродинаміки і гідролітаків
M.B.E.	–	Member of the Order of the British Empire Кавалер ордену Британської Імперії (нижч. ступ.)
M.E.*	–	Magister of Engineering Магістр техн. наук

M. I. A. E.*	–	Magister of Institute of Aeronautical Engineering Магістр авіаційного ін-ту
M.I.M.M.*	–	Member of Institution of Mining and Metallurgy Член Ін-ту гірництва та металургії
M.Ins.T.* M.I.T.	–	Mass. Institute of Technology Масачусетський технологічний ін.-т
M. Inst. C. E.*	–	Magister of Institute of Civil Engineering Магістр ін-ту цивіл. будівництва
M. M. E.	–	Magister of Mechanical Engineering Інженер-механік
M.S.	–	Magister of Sciences Магістр наук
M.S. A.M.E.*	–	Member Society of American Military Engineers Член т-ва амер. військ. інженерів
O.B.E.*	–	Officer of the Order of the British Empire Офіцер ордену Британської імперії
Prof.		Professor Професор
R.A.F.*	–	Royal Air Force Королівські військово-повітряні сили
R.Ae.S.	–	The Royal Aeronautical Society Королівське авіаційне т-во
U.S.M.C.*	–	U.S. Marine Corps Корпус морської піхоти США

¹ Знайдені в словниках, інтернет-ресурсах та фахових текстах.

* Не наведені в бібліографічних описах, але є у вихідних відомостях видань.

І. ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПОКАЖЧИК ВИДАНЬ

1897

1. **Воздухоплавание и изслѣдование атмосферы.** Вып.1-й / подь ред. председателя отдѣла М. М. Поморцева ; VII-й (Воздухоплавательный) Отдѣль Императорскаго Русскаго Техническаго Общества. – СПб. : Тип. Имп. Акад. Наукъ, 1897. – 81 с. : ил., 1 табл., черт., фот. – На тит. арк. печатка: Библиотека. Ленингр. инст. инж. путей сообщ.

У першому випуску збірника викладена головна мета видання: «распространение правильныхъ взглядовъ и свѣдѣній о современномъ положеніи разсматриваемаго вопроса [воздухоплаванія] и привлечение къ дѣлу возможно большаго числа такихъ лицъ, которые могли бы съ успѣхомъ работать въ этой вновь назрѣвающей области техники». До збірника увійшли дві роботи М. М. Поморцева: «Приборъ для опредѣленія направлений и угловыхъ скоростей движенія облаковъ», «Аэростаты, снабженные самопишущими приборами, въ примѣненіи къ изслѣдованію атмосферы»; статті М. Жуковського «О гибели воздухоплателя Отто Лилиенталя», «О наивыгоднѣйшемъ углу наклона аэроплановъ» і короткий витяг М. М. Поморцева з великої праці Хірама Максима «Natural and artificial flight», в якій викладені результати досліджень, що стосуються облаштування літальних машин та ін.

2. **Воздухоплавание и изслѣдование атмосферы.** Вып. 2-й / подь ред. председателя отдѣла М. М. Поморцева ; VII-й (Воздухоплавательный) Отдѣль Императорскаго Русскаго Техническаго Общества. – СПб. : Тип. Имп. Акад. Наукъ, 1897. – 68 с. : 17 фиг., табл., 30 черт. – На тит. арк. печатка: Библиотека. Ленингр. инст. инж. путей сообщ.

До збірника увійшла робота С. Грибоедова «Устройство змѣевъ и примѣненіе ихъ къ изслѣдованію высокихъ слоевъ атмосферы». Є. Федоров аналізує статтю М. Є. Жуковського «О наивыгоднѣйшемъ углу наклона аэроплановъ», В. Катишев знайомить з роботою С. Гастінгса «Объ условіяхъ работы винтоваго пропеллера въ воздухѣ» та ін.

3. **Воздухоплавание и исследование атмосферы.** Вып. 3-й / под ред. председателя отдела М. М. Поморцева ; VII-й (Воздухоплавательный) Отделъ Императорскаго Русскаго Техническаго Общества. – СПб. : Тип. Имп. Акад. Наукъ, 1897. – 119 с. : рис., табл., черт., фот. – На тит. арк. печатка: Библиотека. Ленингр. инст. инж. путей сообщ.

До збірника увійшла робота М. Поморцева «Исслѣдованіе атмосферы при помощи воздушныхъ шаровъ», яка починається з короткого історичного нарису про підняття на повітряних кулях з науковими цілями.

1898

4. **Воздухоплавание и исследование атмосферы.** Вып. 4-й / под ред. председателя отдела М. М. Поморцева ; VII й (Воздухоплавательный) Отделъ Императорскаго Русскаго Техническаго Общества. – СПб. : Тип. Имп. Акад. Наукъ, 1898. – 88 с. : черт., фиг., табл. – На тит. арк. печатка: Библиотека. Ленингр. инст. инж. путей сообщ.

До збірника увійшли чотири роботи М. Поморцева: «Приборъ для опредѣленія скорости и направленія движенія воздушнаго шара и облаковъ», «Приборъ для опредѣленія разстояній съ воздушнаго шара и высоты шара», «Исслѣдованіе самопишущихъ приборовъ, употребляемыхъ на шарахъ зондахъ» і «Обзоръ теорій, объясняющихъ парящій полетъ птицъ», також – роботи «О крылатыхъ пропеллерахъ» М. Є Жуковського, «Къ теоріи "аэроплана"» І. Ширмана і «Парашютъ и змѣй» М. Ягна.

1900

5. [Иванов. **Аэроплановедение**] : [курс лекцій] / [Б.і.] Иванов. – [Б. м. : б. и.], [1900?]. – 211 с. : 110 фиг., 4 табл., рис. – Без тит. арк. – Автора та назву зазначено від руки на с. 3. – На с. 3 печатка: Центральная транспортная библиотека, штамп: Библиотека военно-теоретической школы. – Репр. вид.

Курс лекцій знайомить льотчиків з матеріалами, які використовувалися при будівництві аеропланів, способами розрахунку різних деталей в елементарній формі, основними конструкціями літальних апаратів, що дозволяло «летчику болѣе сознательно отнестись къ

своей машинѣ и легче справиться съ починками повседневной практики».

1901

6. Кузнецовъ В. **Полетъ на воздушномъ шарѣ «Генераль Заботкинъ» 8 ноября н. ст. 1900 года** : [доложено въ засѣданіи Физ.-математ. отдѣленія 16-го мая 1901 г.] : оттискъ изъ Извѣстій Императорской Академіи Наукъ. Т. XV, № 2 (Сентябрь, 1901 г.) / В. Кузнецовъ. – СПб. : Тип. Имп. Акад. Наукъ, 1901. – 8 с. : 1 табл., 3 фот., 2 черт.

На засіданні фізико-математичного відділення Імператорської академії наук В. Кузнецов докладно доповів про всі етапи Х міжнародного польоту повітряної кулі і ознайомив з його організаторами.

1904

7. **Воздухоплавание и изслѣдование атмосферы** : составленъ изъ статей, помѣщенныхъ въ «Запискахъ И. Р. Техническаго Общества» 1904 г. Вып. 8-й / VII-й (Воздухоплавательный) Отдѣль Императорскаго Русскаго Техническаго Общества. – СПб. : [Типо-лит. Шредера], 1904. – 95 с. : фиг., табл. – На тит. арк. печатка: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

До збірника увійшли доповіді: «Уравненіе движенія аэростата» Є. С. Федорова, «Динамическое воздухоплавание» В. В. Кресса, «О нѣкоторыхъ геофизическихъ вопросахъ, подлежащихъ изслѣдованію на аэростатахъ» Д. А. Смірнова, що були представлені на засіданнях VII-го (повітро-плавального) відділу Імператорського російського технічного товариства.

1905

8. Большевъ М. **Теорія управляемыхъ аэростатовъ** : отдѣльный оттискъ изъ №№ 5-12 «Морск. Сборн.» 1905 г. / М. Большевъ, лейтенантъ ; [печатано по распоряженію Главнаго Морскаго Штаба]. – СПб. : Тип. Морск. Мин-ва въ Главномъ Адмиралтействѣ, 1905. – 120 с. : 31 фиг. – На тит. арк. печатка: Библиотека. Ленинградский ин-т инж. пут. сообщ.

Большев М. переклав матеріали з творів Banet-Rivet «L'Aéronautique» та Н. André «Les Dirigeables», що стосуються ке-

рованих аеростатів, з надією, «что настоящей трудъ будетъ принять благосклонно и послужить на пользу лицамъ интересующимся и занимающимся воздухоплаваніемъ и привлечетъ в их ряды новыхъ участниковъ развитія этого дела».

9. Воздухоплаваніе и изслѣдованіе атмосферы : составлень изъ статей, помѣщенныхъ въ «Запискахъ И. Р. Техническаго Общества» 1904 и 1905 гг. Вып. 9-й / VII-й (Воздухоплавательный) Отдѣль Императорскаго Русскаго Техническаго Общества. – СПб. : [Типо-лит. Шредера], 1905. – 104 с. : табл. – На тит. арк. печатка: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

До збірника увійшли: «Очеркъ дѣятельности Воздухоплавательнаго Отдѣла Императорскаго Русскаго Техническаго Общества» від дня його заснування [до 1905 р.], стаття «Нѣсколько словъ о воздухоплавательномъ состязаніи въ С.-Луи» Є. С. Федорова, «Докладъ академика М. А. Рыкачева о IV Съѣздѣ Международной Ученой Воздухоплавательной Комисіи» та ін.

1906

10. Воздухоплаваніе и изслѣдованіе атмосферы : составлень изъ статей, помѣщенныхъ въ «Запискахъ И. Р. Техническаго Общества» 1905 и 1906 гг. Вып. 10-й / VII-й (Воздухоплавательный) Отдѣль Императорскаго Русскаго Техническаго Общества. – СПб. : [Типо-лит. Шредера], 1906. – 82 с. : фиг., табл. – На тит. арк. печатка: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

До збірника увійшли: «Отчетъ о дѣятельности Воздухоплавательнаго Отдѣла Императорскаго Русскаго Техническаго Общества въ 1904 году», «Программа секціи сухопутныхъ перевозочныхъ средствъ, воздухоплаванія и метрології на Миланской всемірной выставкѣ 1906 года», доповідь А. І. Шабського «Прогрессъ авіаціи въ послѣдніе годы» та ін.

1907

11. Воздухоплаваніе и изслѣдованіе атмосферы : составлень изъ статей, помѣщенныхъ въ «Запискахъ И. Р. Техническаго Общества» 1907 г. Вып. 11-й / VII-й (Воздухоплавательный) Отдѣль Императорскаго Русскаго Техническаго Общества. – СПб. : [Типо-лит.

Шредера], 1907. – 50 с. : 17 фиг., черт., фот. – На тит. арк. печатка: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

У збірнику наведено відомості щодо засідання VII (повітроплавного) відділу Імператорського російського технічного товариства, які проводилися з 4 жовтня 1906 року по 21 березня 1907 року. Також вміщено статті військового інженера В. І. Федотьева «О сопротивлении воздуха движению плоскостей», «Центръ давления воздуха на наклонную плоскость» та ін.

1909

12. Lelasseux L. **Аэропланъ для всѣхъ** : со статьею члена Академіи М. Р. Painlevé "Двѣ школы воздухоплавания" / Louis Lelasseux, Marque René, инж-ры ; переводъ съ 8 фр. изд., редакція и дополненія инж. С. А. Вроблевскаго. – Кіевъ : Изд. Ив. Ив. Самоненко. [Тип. «Петр Барский»], 1909. – 119 с. : 37 рис., 3 табл, прил. – На тит. арк. печатка: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

Одна з перших книг, яка знайомить вітчизняних читачів з літальними апаратами важчими за повітря, починається з короткого історичного огляду розвитку повітроплавання, потім викладено закони опору повітря, що дозволило пояснити рух аероплана. Після вивчення моторів приведено опис монопланів. Праця закінчується відомостями про застосування аероплана.

1910

13. Волпянскій Н. **Популярныя лекціи по авіаціи** : составлено по П. Ренару и др. / Ник. Волпянскій ; подъ ред. воен. инж. полк. В. Ф. Найденова. – СПб. : Тип. «Печатный Трудъ», 1910. – 163 с. : 82 рис., табл. – На тит. арк. печатка: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

Книга є викладом лекцій, прочитаних П. Ренаром в «Société d'Encongragement pour l'Industrie Nationale» в 1909 р. Ця книга не була керівництвом з вивчення авіації, але знайомила широке коло читачів з поняттями про принципи аеродинаміки та авіації.

14. Кантелу М. **Теорія апаратівъ механическаго полета** / Морисъ Кантелу ; переводъ съ французскаго Н. Волпянскаго ; подъ ред. военнаго инж. полк. В. Ф. Найденова. – СПб : Кн-во «Логосъ»,

1910. – 174 с. : 45 черт., 4 табл. – (Этюды по авиации ; выпуск первый). – Переклад вид. «Etude de l'aviation» / Maurice de Cantelou. – На тит. арк. печатка: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

Для осіб із середньою освітою у доступній формі без складного математичного апарату викладена теорія ортоптерів, гелікоптерів, аеропланів, і представлені розрахунки деяких апаратів.

15. Сборникъ статей по воздухоплаванию членовъ Кіевскаго общества воздухоплавания. Вып. 1 / [ред. С. В. Халютинъ, инж. п. с. ; вступ. ст. С. В. Халютина]. – [Кіевъ?]:Б. в.], [1910?]. – 55 с. : 24 фиг., 4 фот. – Фотокопія.

Перший випуск збірника починається з вступної статті редактора, інженера С. Халютина «Задачи просвѣтительныхъ обществъ въ Россіи...», його продовжують статті: «О выборѣ "легкаго" матеріала при конструированіи летательныхъ аппаратовъ» Е. К. Гарфа, «Стереоскопическіе дальномѣры и стереофотограмметрия» І. Г. Левицького та робота «Парящій полетъ и теорія лавирующаго вѣтра» – автор Олександр Се у перекладі Є. Косяненко та ін.

1911

16. Вейгелинъ К. Е. 10-15-го іюля. 1911 г. Перелетъ С.-Петербурзь – Москва / К. Е. Вейгелинъ. – СПб. : Тип. Усмано-ва, 1911. – 56 с. : 5табл., 14 фот., 1 карта. – На тит. арк. печатки: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ., Кружокъ для изучения воздухоплавания. Инст. инжен. пут. сообщ.

У роботі розповідається про перше в Росії повітряне змагання поза аеродрому, влаштоване Імператорським всеросійським аеро-клубом спільно з Московським товариством повітроплавання. Мета змагання – «перелетѣть въ наискорѣйшее время на аэропланѣ изъ Спб. въ Москву, слѣдую по опредѣленному маршруту». Докладно описані умови перельоту, наведені всі його учасники та їх аероплани, відзначені успіхи кожного пілота окремо і значення перельоту в справі розвитку авіації.

17. Каталогъ воздухоплавательнаго отдѣла фабрики "Дуксъ" Ю. А. Меллеръ. – Москва : Тип. Д. Чернышева и М. Кобелькова, 1911. – 17 с. : 3 фот., рис., табл. – На тит. арк. печатка: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

У каталозі наведено перелік продукції, яку випускав повітроплавний відділ фабрики «Дуксь»: двигуни для аеропланів і дирижаблів, біплани, дирижаблі, резервуари для бензину та мастил. Надаються характеристики цієї продукції та ціни. У каталог вміщена також інформація про успішне випробування аеросаней фабрики «Дуксь».

18. Нижевскій Р. Л. **Управляемый аэростатъ «Лебедь». 1911-1912 учеб. годъ** / сост. Р. Л. Нижевскій, поручикъ ; Офицерская воздухоплавательная школа. – СПб. : Типо-лит. А.Ф. Маркова, [1911?]. – 38 с. – На обкл. печатка: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

Наведено загальну характеристику та описи всіх систем і пристосувань аеростату, який був придбаний російським урядом у Франції у 1909 році.

19. **Первая Международная Воздухоплавательная Выставка въ С.-Петербургѣ в 1911 году : состоявшая подъ Августѣйшимъ Его Императорскаго Высочества Великаго Князя Александра Михайловича покровительствомъ** : извлечение изъ 2-го выпуска Вѣстника Культуры / ред.-издатель А. С. Шустовъ. – СПб. : [Тип. П. П. Сойкина], [1911]. – 40 с. : 16 фот. – На тит. арк. печатка: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

Матеріал про проведення виставки у Санкт-Петербурзі містить інформацію про склад організаційного комітету виставки, її оформлення та експозиції. Наведено повний текст промови, з якою виступив на відкритті голова Імпер. рос. техн. т-ва В. І. Ковалевський, який розповів про мету проведення заходу: «представить современное состояние воздухоплавательного строительства за границей и въ Россіи, содѣйствовать популяризації воздухоплавания въ нашемъ отечествѣ, дать толчокъ для дальнѣйшаго развития воздухоплавательной промышленности и помочь правильной постановкѣ преподаванія воздухоплавания въ нашихъ высшихъ учебныхъ заведеніяхъ».

1912

20. Вейгелинъ К. Е. **Азбука воздухоплавания** / К. Е. Вейгелинъ. – Изданіе второе. – СПб : [Тип. П. П. Сойкина], 1912. – 168

с. : 154 фиг., 25 фот., 2 прил. – На тит. арк. печатка: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

Книга починається з екскурсу в історію виникнення повітроплавання. Перша частина присвячена апаратам, що літають за допомогою газу: аеростатам і дирижаблям, а друга – «механическому летанію» – аеропланам. Крім того, висвітлено основні теоретичні та практичні питання, пов'язані зі створенням і застосуванням цих літальних апаратів. У додатках наведено відомості про життя та діяльність братів Райт, Сантос-Дюмона, графа Цепеліна та історію розвитку повітроплавання в Росії.

21. Нижевскій Р. Л. **Управляемый аэростатъ «Дуксъ» («Ястребъ»)**. 1911-1912 учеб. годъ / сост. Р. Л. Нижевскій, поручикъ ; Офицерская воздухоплавательная школа. – СПб : Типо-лит. А. Ф. Маркова, [1912?]. – 18 с. : 27 черт.

Надається короткий опис і креслення систем, пристроїв та обладнання керованого аеростата «Дуксъ».

22. Нижевскій Р. Л. **Управляемый аэростатъ «Парсеваль»** / сост. Р. Л. Нижевскій, поручикъ ; Офицерская воздухоплавательная школа. – СПб. : Типо-лит. А. Ф. Маркова, 1912. – 36 с. : 38 черт. – На обкл. печатка: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

Наведено загальну характеристику аеростата, опис і креслення всіх систем і пристосувань, підкреслено переваги та недоліки конструкції і систем.

23. Офферманъ Э. **Техника и экономика воздушнаго сообщенія на аэропланахъ** : специальный оттискъ изъ «Журнала для авіаціонной техники и моторнаго воздухоплавания» / Э. Офферманъ ; пер. с нем. Р. И. Данненберга, инженера и летчика ; ред.: Л. Прандтль, В. Гоффъ, докт.-инж.-ры. – Мюнхен : Отпечатано у Р. Ольденбурга, [1912?]. – 14 с. : табл. – На тит. арк. штамп: Самолетостроительное Акционерное Общество «Юнкерс Дессау».

У статті Німецької випробувальної лабораторії аероруху вказуються сфери застосування аеропланів, розглянуті технічні та організаційні питання експлуатації аеропланів для повітряного сполучення, наведені матеріали про повітряне сполучення в Аргентині.

1913

24. Бекневъ С. А. **Воздухоплавание въ современной сухопутной войнѣ**. Т. IV. Ч. 2 / С. А. Бекневъ, Военный Инженеръ Подполковникъ. – СПб. : Изд-во «Воздухоплавание». [Тип. Ю. Н. Эрлихъ. (Владелец А. Э. Коллинсъ)], 1913. – 176 с. : фиг., рис. – Библиогр.: с. 176. – На тит. арк. печатка: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

У праці в доступній формі надається систематизований матеріал з питань застосування новітнього, на той час, повітряного флоту в сухопутній війні.

25. Піотровскій Г. **Гидроавіація** : (опытъ руководства по ознакомленію съ гидроавіаціей) / Г. Піотровскій. – СПб. : [Тип. «Т-ва А. С. Суворина – Новое время»], 1913. – 64 с. : 34 рис. – На тит. арк. печатка: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

Видання було керівництвом для військових і державних діячів, «которымъ все чаще и чаще приходится сталкиваться съ вопросами авіації», та авіаційних фахівців. Воно допомагало зрозуміти сутність динамічного польоту, оцінити умови, за яких відбувається політ, «і избѣгать увлеченій і повтореній».

26. Карачанъ Б. [**Таблица рекордовъ къ 1 января 1913 г.**] / Б. Карачанъ. – [Б. м. : б. в.], [1913]. – [4 с.].

У таблиці наведено дані про рекорди за трьома параметрами: висотою, тривалістю і дальністю польоту. Надається список пілотів та марок аеропланів, на яких встановлювалися рекорди, і дати встановлення рекордів.

1914

27. Нижегородскій Р. Л. **Управляемый аэростатъ «Альбатросъ»**. 1913-1914 года / сост. Р. Л. Нижегородскій, штабсъ-капитанъ ; Офицерская Воздухоплавательная Школа. – СПб. : Невская Художественная Электротпечатня, [1914?]. – 41 с. : 3 фот., 29 черт. – На тит. арк. печатка: Научно-техническая библиотека. Ленингр. ин-т инженеров жел. дор. транспорта.

Наведено загальну характеристику аеростата, опис і креслення всіх систем та пристроїв, зазначаються переваги та недоліки аеро-

стату «Альбатрось», який належав до найбільш поширеної Ренарівської системи.

1917

28. Grammel Richard. **Die hydrodynamischen Grundlagen des Fluges** / R. Grammel, Dr., Privatdoz. ; Herausgeber dieses Heftes ist Prof., Dr. Fritz Emde in Stuttgart. – Braunschweig : Druck und Verlag von Friedr. Vieweg & Sohn, 1917. – 136 s. : mit 83 Fig. – Literaturzeichen: S. 134-135. – (Sammlung Vieweg Tagesfragen aus den Gebieten der Naturwissenschaften und der Technik ; Heft 39/40). – Alle Rechte vorbehalten. – Текст нім. – Переклад назви: **Гідродинамічні основи польоту.**

Книга присвячена гідродинамічним основам польоту.

29. Riach M. A. S. **The Screw Propeller in Air** / M. A. S. Riach, A. F. Aë. S. – London : The Aeronautical Society of Great Britain, 1917. – 39 p. : 14 fig. – (Aeronautical reprints ; № 3 / Edited by W. Barnard Faraday, LL. B.). – Текст англ. – Переклад назви: **Повітряний гвинт.**

Книга знайомить з дослідженнями в області теорії несучого гвинта.

1918

30. Эйфель Г. **Новѣйшія изслѣдованія по сопротивленію воздуха и авіаціи, произведенныя въ лабораторіи въ Отейль** / Г. Эйфель, бывший председатель общества гражданских инженеров ; переводъ с фр. Заграничной Авіаціонной Комиссіи въ Парижѣ. – Парижъ : Изданіе Управленія Военнаго Воздушнаго Флота, 1918. – 406 с. : 265 черт., фот., портр. – На тит. арк. печатка: Библиотека. Петроградский инст. пут. сообщ.

Книга інженера Ейффеля «Сопротивление воздуха и Авіація» (1914 р.) – одна з перших книг з теорії авіації, за яку автор був нагороджений премією Фурнейрона та золотою медаллю ім. Франсуа Куаньє. Праця доповнена Г. Ейффелем для російського видання його останніми дослідженнями та висновками.

31. Эйфель Г. **Новѣйшія изслѣдованія по сопротивленію воздуха и авіаціи, произведенныя въ лабораторіи въ Отейль** :

атласъ / Г. Эйфель, бывший председатель общества гражданскихъ инженеровъ ; переводъ съ франц. Заграничной Авіаціонной Комисіи въ Парижѣ. – Парижъ : Издание Управленія Военнаго Воздушнаго Флота, 1918. – 58 с. : 38 табл. – На тит. арк. печатка: Библиотека. Петроградский инст. пут. сообщ.

У доданих до праці Г. Ейффеля «Новѣйшія изслѣдованія по сопротивленію воздуха и авіаціи» таблицях зібрано числові дані досліджень. Отримані результати відповідають розділам тексту.

32. Riach M. A. S. **Air-Screws. An Introduction to the Aerofoil Theory of Screw Propulsion** / M. A. S. Riach, associate Fellow of The Aeronautical Society. – Second impression. – London : Crosby Lockwood and Son. [Printed by William Clowes and Sons], 1918. – 128 p. : 46 fig. – Index: p. 125-128. – Текст англ. – Переклад назви: **Повітряні гвинти. Вступ до аеродинамічної теорії рушійної сили гвинта.**

Книга присвячена методу конструювання лопатей повітряних гвинтів, який враховує сумарний ефект від кожного незалежного елемента кромки гвинта, що прямолінійно рухається крізь рідину. Метод вперше був застосований у 1882 р. при конструюванні морських суден.

1920

33. Andrews S. T. G. **The theory and practice of Aeroplane Design** / S. T. G. Andrews, B. Sc., (Engineering), S. F. Benson, B. Sc., (Engineering). – London : Chapman & Hall. [Printed by Strangeways and Sons], 1920. – 454 p. : 308 fig., 74 tabl., fot. – Index: p. 451-454. – (The Directly-Useful Technical Series / Founded by the Late Wilfrid J. Lineham). – Текст англ. – Переклад назви: **Теорія і практика конструювання аеропланів.** – На тит. арк. штамп: Научно-технич. Библиотека ГСОКБ п/я 4, Авиатрест. Техническая библиотека.

Дане видання було фундаментальним підручником з теорії та практики конструювання літака і призначалося проектувальникам, авіаційним конструкторам і студентам.

34. Bairstow Leonard. **Applied Aerodynamics** / Leonard Bairstow, F.R.S., C.B.E. – London : Longmans, Green and CO. [Printed by William Clowes and Sons], 1920. – 565 p. : with illustrations and diagrams. –

Index: p. 561-565. – Текст англ. – Переклад назви: **Прикладна аеродинаміка.** – All rights reserved.

Книга присвячена вивченню фундаментальних основ теорії польоту. Починається з опису різних класів літаків важчих і легших за повітря, далі автор переходить до системного аналізу законів сталого польоту з обґрунтуванням елементарних принципів польоту.

35. Courquin A. **Technique et pratique de la magnèto a haute tension : détails de ses applications a l'aviation et a l'automobile** / A. Courquin, G. Dubedat, ingénieurs. – Paris : Gauthier-Villars et Cie, Editeurs. Libraires du bureau des longitudes, de L'école polytechnique, 1920. – 116 p. : 37 fig. – Текст фр. – Переклад назви: **Техніка і практика магнето високої напруги: детальний додаток для авіації та автомобілів.** – На тит. арк. штамп: НКАП СССР. Центральная научно-техническая библиотека.

Дане довідкове видання кишенькового формату містить відомості про принцип дії магнето, його призначення і основні характеристики.

36. Watts Henry C. **The Design of Screw Propellers with special Reference to Their Adaptation for Aircraft** / Henri C. Watts, M.B.E., B. Sc. – London : Longmans, Green and Co. [Printed by William Clowes and Sons], 1920. – 340 p. : 217 fig., 72 tab., 8 fot., III app. – Index: p. 339-340. – Текст англ. – Переклад назви: **Конструювання повітряних гвинтів для літаків.** – All rights reserved.

Книга присвячена конструюванню повітряних гвинтів. Надані спеціальні рекомендації щодо їх застосування в авіації.

1921

37. Ewing J. A. **The Strength of Materials** / J. A. Ewing, K.C.B., LL. D., F.R.S., M. Inst. C. E. – Second edition. – Cambridge : At the University Press. [Printed by J. B. Pease, M. A.], 1921. – 248 p. : 150 fig., app. – Index: p. 245-248. – Текст англ. – Переклад назви: **Опір матеріалів.** – All rights reserved.

Книга містить інформацію щодо ударної в'язкості, крихкої міцності, втомної міцності, а також щодо міцності в складнонапруженому стані.

38. Holzer H. **Die Berechnung der Drehschwingungen** / Heinrich Holzer. – [Leipzig : Druck der Spamerschen Buchdruckerei], [1921]. – 199 S. : 48 Fig., 28 Zahlentafel. – Без тит. арк. – Описано з обкл. – Текст нім. – Переклад назви: **Розрахунок крутильних коливань**.

Книга присвячена розрахунку крутильних коливань, динаміці тіла.

39. Memmler K. **Materialprüfungswesen. Einführung in die moderne Technik der Materialprüfungen.** Zweiter Teil / K. Memmler, Prof., Dipl.-Ing. – Dritte, verbesserte Auflage. – Berlin ; Leipzig : Vereinigung wissenschaftlicher Verleger Walter de Gruyter & Co, 1921. – 154 S. : mit 30 Fig, Tabl. – Текст нім. – Переклад назви: **Основи матеріалознавства. Введення в сучасну техніку випробування матеріалів**. – Alle Rechte, insbesondere das Übersetzungsrecht, von der Verlagshandlung vorbehalten.

Книга містить розділи: випробування металів і випробування за допомогою машинних засобів; металографія; випробування будівельних матеріалів; випробування паперу; випробування технічного текстилю; випробування мастильних матеріалів; випробування лакофарбових матеріалів.

1922

40. Napier L. **Aero Engine** : (descriptive handbook). Series II / Lion Napier ; Air Ministry. – London : Published by His Majesty's Stationery Office, 1922. – 68 p. : 48 fig. – (Air Publication 882). – Текст англ. – Переклад назви: **Авіаційний двигун**.

Книга є довідником з авіаційних двигунів, у якому описано двигун оригінальної розробки з рисами типової конструкції, що одночасно втілює модифікації багатьох інших двигунів, про які розповідається в I серії довідника.

41. Sykes F. H. **Aviation in peace and war** / F. H. Sykes, Major-General, G.B.E., K.C.B., C.M.G. – London : Edward Arnold & Co. [Printed by Butler & Tanner], 1922. – 139 p. – Текст англ. – Переклад назви: **Авіація в мирний і воєнний час**. – All rights reserved.

Книга розповідає про розвиток авіації в передвоєнні роки, під час війни (Першої світової) і повоєнні роки з позиції сучасника (1922 р.). Коротко описана історія повітроплавання та авіації, починаючи з давньогрецьких міфів, повітряних куль Монгольф'є і

братів Райт, початок створення військово-повітряних сил та їх види. В останньому розділі розглядається майбутнє військової та цивільної авіації як фактор державної безпеки.

1924

42. Антонов О. К. **Простейшие модели планеров из бумаги** : (из книг О. К. Антонова) / О. К. Антонов, отв. секретарь спортсекции Саргуботдела ОДВФ, конструктор планера «Голубь». – Саратов : Изд. Саратов. Губернского отд. о-ва друзей воздушного флота, 1924. – 11 с. : 7 рис. – Ксерокопия.

Автор склав цю брошуру с метою «прийти на помощь всем интересующимся практическими указаниями по постройке бумажных планирующих моделей», які «представляют значительный интерес для всех начинающих конструкторов, модельстов и других лиц, занимающихся практическим разрешением различных вопросов летания».

43. Лебедев Н. М. **Очерки гидроавиации** / Н. М. Лебедев ; Общество друзей воздушного флота. – Москва : Изд-во «Военный вестник». [Военная тип. шт. Р. К. К. А.], 1924. – 115 с. : 38 рис. – На тит. с. печать: Библиотека. Ленинградский инст. пуг. сообщ.

Статті, що увійшли до збірки, є популярною переробкою частини лекцій автора з морської авіаційної справи, прочитаних у Військовій школі повітряного флоту, причому головна увага зверталася на особливості та відмінності гідроавіації.

47. **Сборник законов и распоряжений по гражданской авиации** (по 14-е мая 1924 г.). Вып. 2-й / под общ. ред. П. И. Баранова, помощника Начвоенвоздухсил СССР ; с примеч. И. С. Перетерского, гл. инспектора ГВФ. – Москва : Изд. журн. «Вестник Воздушного флота». [Тип. Воздушного флота], 1924. – 51 с. : 2 прил. – На тит. с. печать: Центральная транспортная библиотека. Ленинградский институт инж. жел. дор. транспорта.

Збірник містить інструкції і циркуляри, видані у 1923-1924 рр.

45. Соколов П. П. **Теория авиации : (в элементарном изложении)**. Вып. 2. **Аэродинамика и динамика аэроплана** / П. П. Соколов ; Высшая Школа Вспомогательных Служб Кр. Возд. Флота. – [Изд. 2-е]. – Москва : [Типо-лит. «Русская печатня»], 1924. – 105 с. : черт., табл., номогр.

У першій частині книги розглядається політ аероплана по прямолінійній траєкторії: наведено найважливіші відомості з аеродинаміки, закони опору повітря і динаміки аероплана. Друга частина присвячена вивченню польоту аероплана по кривій траєкторії: віражам, повітряній спіралі, мертвій петлі, стійкості аероплана, питанням аронавігації, умовам дальності польоту і наближеному методу аеродинамічного розрахунку літака.

46. Черемухин А. М. **Конспект упражнений по расчёту самолётов на прочность** / А. М. Черемухин, инж.-механик. – Москва : Изд. Обще-Теорет. Отдела Ц.А.Г.И. [Лит. «Русская Печатня»], 1924. – 63 с. : 58 черт., табл. – На тит. с. печать: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

Видання є викладом матеріалу занять з курсу «Расчёт самолёта на прочность», проведених зі студентами ВМТУ у 1923-1924 навч. роках. Цей матеріал був необхідний при проектуванні літаків.

47. Pfleiderer C. **Die Kreiselpumpen** / C. Pfleiderer, Dr.-Ing., Prof. – Berlin : Verlag von Julius Springer. [Druck der Spammerschen Buchdruckerei in Leipzig], 1924. – 395 S. : 355 Abb., Fot. – Alle Rechte, insbesondere das der Übersetzung in fremde Sprachen, vorbehalten. – Текст нім. – Переклад назви: **Відцентрові насоси**. – На тит. арк. печатка: ГУАП. Техническая библиотека, штамп: Научно-технич. библиотека ГСОКБ п/я 4.

У книзі коротко розглянуті загальні властивості рідин і повітря: випаровування, заморожування, механічні та електричні властивості; властивості і параметри вільного потоку рідини без тертя. Наведено елементи теорії відцентрових крильчаток. Описано вплив на параметри потоку кількості лопаток і контурів, керуючі пристрої, види конструкцій насосів.

1925

48. **Воздушный справочник** : сб. стат. по вопросам авиации и воздухоплавания. Т. 1. / В. Вишнев, Н. Шабашев, Н. Яцук и др.; предисл. А. Лапчинского. – Москва : Авиоиздательство. [Тип.-хром.-лит. «Искра революции»], 1925. – 430 с. : рис., фиг., черт., табл., фот. – Библиогр.: с. 424-428. – Показч. імен. та предм.: с. 401-423. – На тит. с. печать: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

Довідник містить статті з питань історії авіації і повітроплавання, тактики військового повітряного флоту і озброєння повітряного флоту. Крім того, розглянуто принципи та прицільні прилади бомбометання, авіабомби та бомботримачі, а також найбільш уживані військові терміни.

49. Жуковский Н. Е. **Теоретические основы воздухоплавания** : [курс лекций] / Н. Е. Жуковский, проф. ; под ред.: В. П. Ветчинкина, Н. Г. Ченцова, инж.-механиков ; Р.С.Ф.С.Р. Научно-Технический Отдел В.С.Н.Х. – 2-е изд. (первое посмертное). – Москва : Гос. техн. изд-во, 1925. – 306 с. : 346 фиг., 39 табл. – (В. Серия 7. Научно-Техническая Библиотека ; № XIII-2).

Видання об'єднує перше російське і французьке видання. Воно доповнене подальшими роботами М. Є. Жуковського і примітками редакції. Теоретична частина лекцій містить весь лабораторний матеріал з опору рідин і теорії пропелерів, а прикладна – описи конструкцій різних типів аеропланів та дирижаблів разом з теорією їх управління і стійкості.

50. Lachmann G. **Leichtflugzeugbau** / G. Lachmann, Dr., Ing. – München ; Berlin : Druck und Verlag von R. Oldenbourg, 1925. – 141 S. : 107 Abb., Tabl., Fot. – Текст нім. – Переклад назви: **Легкий літак**. – Alle Rechte, einschließlich des Übersetzungsrechtes, vorbehalten.

Книга містить огляд досягнень конструювання легкої авіації як в Німеччині, так і за кордоном в 20-ті роки ХХ ст. Описані етапи розвитку легкої авіації, розглянута аеродинаміка літаків, наведені методики і технології розрахунку характеристик та статичних моментів конструкцій. Видання ілюструється численними кресленнями, діаграмами і таблицями.

1926

51. Гамбье. **Практический курс авиации** / Гамбье, Аме ; перевод с франц. С. С. Парфенова ; под ред. и с предисл. Н. М. Тулупова ; [обл. худ. Г. Бершадского]. – Москва ; Ленинград : Авиоиздательство, 1926. – 210 с. : 173 рис., табл., фот. – На тит. с. печать: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

У передмові до книги рецензентом М. М. Тулуповим написано: «Авторам этого труда удалось столь удачно затронуть и изложить

основы авиации и её материальную часть, что в результате получилось легко читаемая и увлекательная книга, могущая доставить читателю большое удовольствие и увеличить тем число сторонников и защитников авиации».

52. **Нормы прочности самолетов при статических испытаниях** / А. А. Горяинов, Г. И. Кузьмин, инж. ; под рук. В. Л. Александрова, В. П. Ветчинкина ; Науч.-техн. отдел В.С.Н.Х. № 149 ; Центр. аэро-гидродинам. ин-т им. Н. Е. Жуковского. – Москва : [Гос. тип. им. Ивана Федорова, (Ленинград)], 1926. – 104 с. : фиг., табл. – (Труды ЦАГИ ; вып. 25). – Текст рус., англ. – На с. 1 печать: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

У тридцяті роки минулого століття виникла необхідність створення в СРСР власних норм розрахунку та правил статичних випробувань літаків. Стаття «представляет собой обзор норм иностранных и, отчасти, собственных материалов к ним и, в результате приведенных по отдельным пунктам соображений, даёт нормы статических испытаний самолётов».

53. Eyb R. **Fliegerhandbuch** : ein Leitfaden der gesamten Flugtechnik / Robert Eyb, Oberstleutnant im österr, Feldpilot. – Vierte, völlig umgearbeitete, Auflage. – Berlin W 62 : Richard Carl Schmidt & Co. [Druck von J. B. Hirschfeld (Arno Pries) in Leipzig], [1926]. – 405 S. : 279 Abb., Tabl., Fot. – (Bibliothek für Luftschiffahrt und Flugtechnik ; Band 13). – Текст нім. – Переклад назви: **Керівництво з льотної експлуатації**. – Alle Rechte, auch das Übersetzung, vorbehalten. – На тит. арк. штампи: Научно-технич. библиотека ГСОКБ п/ч 4, Центральная научно-техническ. библиотека.

У керівництві наведені відомості щодо польоту літака, елементів навігації і літаководіння. Великий розділ присвячений опору авіаційних матеріалів. Наведено також дані щодо статичних випробувань конструкцій та щодо впливу погодних факторів на політ. Розглянуто класифікацію літаків, а також приведена докладна інформація про силові установки тощо.

54. Pfister E. **Der Bau des Flugzeuges**. Heft 1. Teil I. **Allgemeiner Aufbau und die Tragflächen** / E. Pfister, Dipl.-Ing. – Berlin-Charlottenburg 2 : Verlag C. J. E. Volckmann Nachf G. M. B. H., [1926]. – 64 S. : 133 Abb. – (Flugzeugbau und Luftfahrt / Herausgeber

Meister-Jena, Dipl.-Ing). – Alle Rechte, einschließlich des Übersetzungs-Rechtes, vorbehalten. – Текст нім. – Переклад назви: **Літакобудування**. Т. 1. Ч. 1. **Загальна конструкція і крила**. – На тит. арк. печатки: Техническая Библиотека ГУАП, Авиатрест. Техническая библиотека.

Серія книг «Авіабудування і авіація» складається з десяти томів. В даному томі наведено загальні дані щодо конструкції літака і крил.

55. **Civil Aviation** : a Report by the Joint Committee on Civil Aviation of the U. S. Department of Commerce and the American Engineering Council, [appointed June, 1925]. – First Edition. – New York ; London : Mc Graw-Hill Book Company, Inc. [Printed in United States of America.], 1926. – 189 p. : 31 fig., tabl. – Index: p. 185-189. – Текст англ. – Переклад назви: **Цивільна авіація** : звіт Об'єднаної комісії з цивільної авіації Міністерства торгівлі США і Американського інженерного Союзу. – Copyright, 1926, by American Engineering Council. – На авантит. печатка: ГУАП. Техническая библиотека ; на тит. арк. штампи: Научно-технич. библиотека ГСОКБ п/я 4, Центральная науч.-техническ. библиотека.

У звіті наведено дані щодо діяльності цивільної авіації (ЦА) світу і США за 1920-1924 рр. Крім того, наведено відомості щодо польотних ризиків і втрат авіапошти США, Великобританії, Франції, з використання в США авіації для картографування і топографічного обстеження території. Розглянуто бюджетні питання ЦА Великобританії, державне та федеральне авіаційне законодавство США.

56. Ricardo H. R. **Schnellaufende Verbrennungsmaschinen** / Harry R. Ricardo, B. A., A. M. I. C. E., M. I. A. E. ; übersetzt und bearbeitet von A. Werner, Dr., P. Friedmann, Dipl.-Ing. – Berlin : Verlag von Julius Springer. [Druck der Spamerschen Buchdruckerei in Leipzig], 1926. – 374 S. : mit 280 Textabb., Fot. – Sachverzeichnis: S. 369-374. – Текст нім. – Переклад назви: **Високошвидкісні двигуни внутрішнього згоряння**. – Alle Rechte vorbehalten. – На тит. арк. штамп: Техническая библиотека. Авиатрест.

У роботі обґрунтовані вимоги щодо використання легколетучих рідких палив; наведено температурні графіки для різних палив; описано процеси з детонацією; вплив обсягу камери на потужність;

змащення і зношення підшипників; конструкція двигунів; змінні агрегати та ін. Крім того, розглянуті авіадвигуни повітряного і водного охолодження, особливості експлуатації двигунів на великих висотах та ін.

57. Warner E. P. **Aerostatics** / Edvard P. Warner, M. S., prof. – New York : The Ronald Press Company, 1926. – 112 p. : 17 fig. – Index: p. 109-112. – (Ronald Aeronautic Library / Editor C. de F. Chandler). – Текст англ. – Переклад назви: **Повітроплавання**. – All Rights Reserved. – На тит. с. печатка: ГУАП. Техническая библиотека, штамп: ВАО. Техническая библиотека.

У книзі розглянуті питання теорії польотів повітряних апаратів легших за повітря. Наведено загальні відомості про атмосферу; аеростатичні гази та їх підйомну силу; наповнені і в'ялі аеростати, дирижаблі; вплив температури нагрівання газів дирижабля на його політ; про динаміку сферичних аеростатів.

1927

58. Ветчинкин В. П. **Динамика полетов** / В. П. Ветчинкин, С. И. Каменев, Н. Г. Ченцов, инж.-механики ; предисл. В. П. Ветчинкина ; Науч.-техн. упр. В.С.Н.Х. № 155, Центр. Аэрогидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : [Гос. тип. им. Ивана Федорова, Ленинград], 1927. – 298 с. : 135 фиг., 68 табл., 2 прил. – Резюме англ.– (Труды ЦАГИ ; вып. 26). – На отд. с. посвящение: Памяти дорогого и незабвенного учителя Николая Егоровича Жуковского посвящаем сей труд. – На обл. назв. англ. – На тит. л. печать: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

Книга є результатом дослідницьких робіт «Летучей лаборатории», заснованої авіатором Б. І. Росинським, а після її закриття – Центрального аерогідродинамічного інституту. Розглядаються питання: основи перевірного аеродинамічного розрахунку, рух літака поблизу землі, несталий рух літака у вертикальній площині, усталений криволінійний рух, навігаційні завдання. У додатках надається ряд практичних порад щодо визначення льотних характеристик літака.

59. **Техника авиации** / обработ. перевод с франц. Д. П. Татиева ; под ред. и с предисл. С. Г. Хорькова ; [обл. худ. Г. Бершадского]. – Москва : Авиоиздательство. [Тип. рабоч. изд-ва «Прибой»

им. Евг. Соколовой, (Ленинград)], 1927. – 148 с. – 81 рис. – (Перевод изд.: «Ce que tout aviateur doit savoir» / Lainé).

Видання є обробленим перекладом книги Laine «Ce que tout aviateur doit savoir» («Що повинен знати кожен льотчик»), яке перевидавалося у Франції декілька разів. Автор – досвідчений льотчик, який працював інструктором в льотних школах, виклав основні поняття з техніки авіації і техніки польоту простою, зрозумілою мовою.

60. Швенглер И. **Постройка жестких воздушных кораблей** : руководство для конструктора / Иоганн Швенглер ; перевод с нем. М. Н. Канищева, препод. ; Воен.-возд. акад. РККА им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : [Типо.-лит. АХРР], 1927. – 212 с. : табл. – Изд. препр. – На тит. с. печать: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

Книга є введенням в «интересную и большую производственную область» будівництва, конструювання та розрахунку каркасів жорстких повітряних кораблів.

61. **Ergebnisse der Aerodynamischen Versuchsanstalt zu Göttingen (angegliedert dem Kaiser Wilhelm-Institut für Strömungsforschung)**. III Lieferung / Hrsg: L. Prandtl, Dr.-Ing. e.h., Dr. phil., A. Betz, Dipl.-Ing., Dr. phil. – München ; Berlin : Druck und Verlag von R Oldenbourg, 1927. – 166 S. : 149 Abb., 276 Zahlentaf. – Текст нім. – Переклад назви: **Праці Аеродинамічного науково-дослідного інституту Гетінгена (відділ потокових досліджень Кайзер-Вільгельм-Інституту)**. – Alle Rechte, einschließlich des Übersetzungsrechtes, vorbehalten. – На тит. арк. штамп: Техническая библиотека ГУАП.

У теоретичній частині праць викладені результати досліджень проблем опору тертя потоку повітря, проблеми вихрових явищ та їх профілактики, профіль крила Жуковського та ін. У частині праць, присвячених новим напрямкам, викладені результати досліджень щодо невеликих трьохфазних електродвигунів для приводу гвинтів моделей і щодо гасіння вихрових потоків. У частині праць, присвячених науковим досягненням, представлені результати досліджень з розрахунку профіля крила, моделей деяких типів літаків та ін. Книга доповнена графіками, таблицями, розрахунковими формулами.

62. Gerhardt W. F. **A manual of flight-test procedure** / W. F. Gerhardt, Consulting Aeronautical Engineer Formerly Chief ; revised by L. V. Kerber ; Department of Engineering Research University of Michigan Ann Arbor. – [Michigan : s. n.], 1927. – 122 p. : 57 fig., tabl. – (Engineering Research Bulletin. No. 9, December, 1927). – Текст англ. – Переклад назви: **Керівництво з процедур льотних випробувань**. На тит. арк. штамп: Научно-технич. библиотека ГСОКБ п/я 4.

Мета роботи – створення майбутньої стандартної системи випробувань. Описує проблеми льотних випробувань і процедуру випробувань. Доповнена графіками, таблицями, розрахунковими формулами та іншим матеріалом.

1928

63. Сборник Ленинградского института инженеров путей сообщения им. Я. Э. Рудзутака. Вып. ХСVII. Ч. II. **Воздушные сообщения. Военные сообщения. Водоснабжение**. – Ленинград : Изд. Ленингр. ин-та инж. путей сообщения. [Центр. тип. Наркомвоенмора], 1928. – 170 с. : черт., табл. – На оборот. тит. с. назв. англ. – Резюме англ. – На тит. с. штамп: Київська обласна бібліотека ім. ВКП(б).

Стаття проф. Н. А. Риніна «План и профиль проектируемой аэролинии» присвячена проблемі стандартизації вимог щодо складання планів і профілів проєктованих повітряних ліній для майбутніх подорожей. Стаття А. І. Кефелі «Аэродинамические свойства крыльев типа "Тандем"» пропонує вирішення проблеми аеродинамічних властивостей тандемних крил у тому випадку, коли відстань між осями вихорів перевищує розмах крил тощо.

64. Clark V. E. **Elements of aviation. An Explanation of Flight Principles** / Virginius Evans Clark. – New York : The Ronald Press Company, [1928]. – 193 p.: 24 fig. – Index: p. 187-193. – (Ronald Aeronautic library / C. de F. Chandler, Ed.). – Текст англ. – Переклад назви: **Основи авіації. Пояснення принципів польоту**. – Copyright, 1928, by the Ronald Press Company. – На тит. арк. печатка: Техническая библиотека ГУАП.

Книга знайомить з принципами польоту літака. Наведено словник спеціальних термінів.

65. Финне К. К. **Русские воздушные богатыри И. И. Сикорского** : (материалы для истории русской авиации съ 88 снимками въ текстъ) / К.К. Финне – Бѣлградъ, [1929]. – 88 с. : фот. – На звороті тит. арк. присвята: Посвящается памяти чиновъ Эскадры Воздушныхъ Кораблей погибшихъ при исполненіи своего долга. – Ксерокопія.

Нарис містить відомості, що збереглися у автора, колишнього старшого лікаря Ескадри повітряних кораблів, який мав можливість «близко и объективно наблюдать развитие самобытного творчества И. И. Сикорского и работу его воздушныхъ богатырей».

66. Ashmore E. B. **Air Defence** / E. B. Ashmore, major-general. – London ; New York ; Toronto : Longmans, Green and Co, 1929. – 181 p. : 1 ill., 1 map. – Index: p. 175-179. – Bibliogr.: p. 181. – Текст англ. – Переклад назви: **Противопітряна оборона**. – На тит. арк. печатка: Техническая библиотека ГУАП, штампи: Научно-техническая библиотека ГСОКБ п/я 4, Центральная научно-техническая библиотека. НКАП СССР.

Книга знайомить з тенденціями розвитку військової авіації Європи на початку ХХ століття. Проаналізовано ефективність протиповітряної оборони Великої Британії від нальотів військової авіації Німеччини. У таблицях наведені дані щодо наслідків авіанальотів з урахуванням даних розвідки, які були підтверджені звітами німецьких архівів після закінчення війни.

67. **L'Aeronautique**. № 116-121 : revue mensuelle illustrée / directeur-rédacteur en chef Henri Bouché. – Paris : Imp. Gauthier-Villars & Cie, 1929. – 212 p. : phot., dessions, fig. – (Librairie Gauthier-Villars & Cie). – Текст фр. – Переклад назви: **Авіація і повітроплавання**.

Огляд видавався в 1919-1940 роках видавництвом Готьє-Вілар (Париж), його випуски в оцифрованному вигляді зберігаються в Музеї авіації Франції. Наведені назви деяких опублікованих статей: «Выставка современных средств испытания двигателей», «Авиационная промышленность: авиадвигатели Фарман», «Легкая авиация», «Десантный транспорт: Sikorsky S-38 и Тоул», «Аэродинамика крыла», «Великий Юнкерс Ju-38» свідчать про певний етап розви-

ку авіаційної науки і техніки в передвоєнні роки. Підшивка випусків огляду за перше півріччя 1929 року має суцільну пагінацію сторінок.

68. Niles Alfred S. **Airplane Structures** / Alfred S. Niles, prof., Joseph S. Newell, ass. prof. – New York : John Wiley & Sons, Inc. ; London: Chapman & Hall, Limited, 1929. – 413 p. : tabl., fig. – Текст англ. – Переклад назви: **Конструкція літальних апаратів.** – Copyright, 1929, by Alfred S. Niles and Joseph S. Newell. – На тит. арк. печатка: Техническая библиотека ГУАП.

У книзі розглянуті наступні питання: загальні конструкторські процедури; вибір граничних параметрів конструкції; діаграми впливу; окремі силові елементи конструкції: балки, крокв'яні ферми; розрахунок на міцність конструкції; статистична невизначеність структури; оцінка ваги та ін. На окремій сторінці автори підручника висловлюють вдячність за навчання теорії структур своєму викладачеві Карлу Мілтон Стоффорду.

69. Page Victor W. **Modern aviation engines. Design–Construction–Operation and Repair** : in Two Volumes. Vol. One / Victor W. Page, major. – New York : The Norman W. Henley Publishing Company, 1929. – 996 p. : 464 fig., fot. – Index.: p. I-XXI. – Текст англ. – Переклад назви: **Сучасні авіаційні двигуни. Проектування - Виготовлення - Експлуатація та ремонт.** – Copyright, 1929 by the Norman W. Henley Publishing Co.

Книга знайомить з елементами конструкцій двигунів внутрішнього згоряння з посиланням на особливості проектування, виготовлення, експлуатації та ремонту силових установок літака. Також описані допоміжні системи двигуна, безліч типових американських і європейських двигунів і процедура їх введення в експлуатацію.

1930

70. Андреев И. Ф. **Исследование аэропланных тканей, покрытых аэролаками** / И. Ф. Андреев ; ВСНХ СССР, Плановое техн.-эконом. упр., Науч.-исслед. сектор № 408, Центр. Аэрогидродинам. ин-т. им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Гос. техн. изд-во. [Тип. «Красный печатник»], 1930. – 84 с. : 19 табл., 65 рис., 2 прил. – (Труды ЦАГИ ; вып. 61). – Резюме англ.

У роботі «дано описание исследования влияния атмосферы на механические и физические свойства разных тканей, покрытых различными аэролаками, а также выяснены вопросы: о необходимом числе покрытий, об особенностях хлопчатобумажных и льняных тканей, о допустимости и недопустимости обычных пороков тканей и многие другие». Особливо цікавими були результати дослідження шляхів скорочення витрат аеролаків, оскільки їх вартість була високою і «большое количество выпускаемых и ремонтируемых самолётов делали эти расходы весьма чувствительными».

71. Тимошенко С. П. **Курс сопротивления материалов** : [курс лекцій] / С. П. Тимошенко, проф. – 10-е изд., стереотип. – Москва ; Ленинград : Гос. изд-во. [Тип. им. Н. Бухарина], 1930. – 587 с. : черт., табл. – (Пособия для высшей школы).

Курс опору матеріалів є виданням лекцій, прочитаних автором у Київському політехнічному інституті та виданих в літографічному вигляді в 1908-1910 роках.

72. Худяков П. К. **Сопротивление материалов** : курс в двух частях и задачник / П. К. Худяков, засл. проф. Высш. техн. училища. – Изд. 6-е. – Москва : Гос. техн. изд-во, 1930. – 420 с. : 325 фиг. – (Инженерно-промышленная библиотека).

У курсі лекцій, прочитаних у Вищому московському технічному училищі, наведено основні поняття і висновки, пов'язані з теорією розтягування, стиснення, зсуву, кручення та згинання.

73. Dyke A. L. **Dyke's Aircraft Engine Instructor** / A.L. Dyke. – Third-Run Additions. – Chicago : The Goodheart-Willcox Company, Inc. Publishers, 1930. – 425 p. : fig., fot., tabl. – Текст англ. – Переклад назви: **Посібник Дайка з авіаційних двигунів**. – All Rights Reserved. – На тит. арк. штамп: Техническая библиотека ГУАП.

Книга знайомить з поршневыми двигунами для літаків і їх складовими: карбюраторами, магнето, стартерами та ін. В ній описуються не тільки принципи роботи авіаційних бензинових двигунів, а й етапи розробки та конструювання силових установок літаків. На титульному аркуші надано перелік основних видань А. Л. Дайка.

74. Valier Max. **Raketenfahrt. Auflage von Vorstoss in den Weltraum. Eine technische Möglichkeit** / Max Valier. – 2. Auflage zu-

gleich 6. – München ; Berlin : Verlag R. Oldenbourg, 1930. – 240 S. : 61 Abb., Tabl. – Текст нім. – Переклад назви: **Польоти ракет. Проникнення в космос. Технічні можливості.** – Alle Rechte, einschließlich des Übersetzungsrechtes, vorbehalten. – На тит. арк. печатка: ГУАП. Техническая библиотека, штамп: Научно-технич. библиотека ГСОКБ п/я 4.

Книга присвячена розвитку космічної думки. Розглянуто перешкоди, які необхідно було подолати людині, щоб здійснити політ у космос: сила тяжіння Землі, можливості людського організму тощо. Крім того, описано виникнення теорії польотів у космос, наведені факти з історії створення ракетної техніки і розвитку концепції космічної подорожі.

1931

75. Аксенов С. И. **Руководство по авиасвечам** / С. И. Аксенов ; [ред. Ф. Шаховский]. – Москва ; Ленинград : Гос. науч.-техн. изд-во. [Калужская тип. Мособлполиграффа], 1931 (ноябрь). – 31 с. : 22 фиг., фот.

Керівництво містить опис найбільш ходових типів свічок, вимоги, що пред'являються до них, догляд за ними при експлуатації, несправності в свічках та їх усунення і опис приладу для перевірки свічок. Призначалося для технічного персоналу ВПС і ЦПФ.

76. Бугров Е. П. **Общая теория авиационного двигателя** / Е. П. Бугров ; Воен. возд. акад. РККА им. Н. Е. Жуковского. – Москва : [Лит. НКВМ им. Кл. Ворошилова], 1931. – 174 с. : 89 фиг., табл. – На тит. л. печать: Библиотека. Московский авиационный институт.

У книзі розглядається теорія авіаційного карбюраторного двигуна. Видання репринтне.

77. Голубев В. В. **Теория крыла аэроплана конечного размаха** / В. В. Голубев ; ВСНХ СССР, Всесоюз. объедин. авиац. пром-ти, Центр. аэро-гидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва ; Ленинград : Гос. науч.-техн. изд-во. [Тип. «Красный пролетарий»], 1931 (декабрь). – 350 с. : 168 черт., табл., прил. – (Труды ЦАГИ ; вып. 108). – Резюме англ. – На тит. л. печать: Библиотека. Московский авиационный институт.

Мета книги – «провести всю ту довгуну ланку теоретических побудов, котрими ведуть од обшчих уравнений гидродинамики к формулам и методам технического расчета аэропланов». Два перші розділи присвячені теорії вихорів, теорії поверхневого шару тощо. Решта розділів, головним чином, присвячені теорії крила.

78. Кедрин Ю. **Зажигание в авиационных двигателях** : пособ. для техников воздуш. флота / Ю. Кедрин, инж. ; Учебно-строевое управление УВВС РККА. – [Ленинград] : Госвоениздат. [Л. О. Центр. тип. НКВМ им. Кл. Ворошилова], 1931. – 111 с. : 120 фиг., фот.

У посібнику докладно розглядаються електричні прилади запалювання високої напруги, що застосовуються в системах запалювання суміші в циліндрах авіаційних двигунів, починаючи з часів братів Райт.

79. Крениг В. О. **Коррозия дюралюмина в зависимости от его химического состава** / В. О. Крениг ; ВСНХ СССР, Плановое техн.-эконом. управление, Науч.-исслед. сектор. № 440, Центр. аэро-гидродинам. ин-т. им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Гос. техн. изд-во, 1931. – 99 с. : 18 табл., 121 фиг., фот. – (Труды ЦАГИ ; вып. 72). – Резюме англ. – Библиогр.: с. 96-98. – На обл. печать: Библиотека. Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

Робота була результатом дослідження, яке проводилося Відділом випробовувань авіаційних матеріалів і конструкцій ЦАГІ з метою винайдення легкого некордуючого сплаву – дюралюмінію, особливо необхідного в 30-ті роки для морського літако- і суднобудування.

80. **Ремонт и сдача из ремонта авиамоторов**. Технические условия : ВСТ-83 / ВСНХ, Всесоюз. объедин. авиац. пром-ти. – Москва ; Ленинград : Гос. науч.-техн. изд-во. [Калужс. тип. Мособлполиграффа], 1931. – 40 с. : 2 прил.

У стандарті надається визначення процесу ремонту двигунів; наведені технічні умови щодо проведення ремонту, загальні вимоги до випробування відремонтованих моторів, вимоги до проведення приймальних випробувань моторів, які пройшли ремонт; їх підготовка до зберігання, упаковки тощо.

81. **Сборник исследовательских работ по моторным топливам. 1. Крекинг-бензины. 2. Гигроскопичность спирта. 3. Определение серы** / под ред.: П. С. Панютина, А. С. Ирисова ; ВСНХ СССР, Науч. автотрактор. ин-т. – Москва ; Ленинград : Гос-трансиздат. [5-я тип. ОГИЗа «Пролетарское слово»], 1931. – 64 с. : рис., табл. – (Труды НАТИ ; вып. 21).– На тит. л. штамп: Библиотека. НИИ авиадвигателей, печать: Научно-техническая библиотека Н.И.И.Г.В.Ф.

Статті присвячені фізико-хімічним властивостям крекінг-бензинів, випробуванням очищених крекінг-бензинів та їх сумішей, ртутним і радоновим числам крекінг-бензинів. Велике практичне значення в питаннях зберігання спирту, що використовувався в якості моторного палива, мала стаття, присвячена вивченню гігроскопичності спирту та виявленню окремих факторів, що впливають на неї.

82. Хрущов М. М. **Авиамоторостроение**. Ч. 1 / М. М. Хрущов, инж. – Москва ; Ленинград : Гос. науч.-техн. изд-во. [20-я тип. ОГИЗа им. Евг. Соколовой], 1931. – 168 с. – 39 табл., 81 рис., фот., 3 прил. – (Учебные пособия для ВТУЗов и техникумов).

У книзі, яка знайомить читача з особливостями виробництва авіамоторів, розглядаються властивості авіаційних матеріалів, виробництва в гарячих цехах, холодна механічна обробка, складання та випробування моторів.

83. Циолковский К. **Атлас дирижабля из волнистой стали** / К. Циолковский. – Калуга : [Тип. Мособлполиграф], 1931 (1 мая). – 24 с. : 19 черт., табл. – Опис. з обл. – На обл. печать: Библиотека Ленинградский инст. инж. пут. сообщ.

Наведено ескізни креслення оболонки та облаштування дирижабля. Надана таблиця з розрахунковими даними елементів конструкції. Праці К. Ціолковського «несмотря на их краткость, а может быть и благодаря тому, что не содержат ничего лишнего, являются неисчерпаемым кладезем ценнейших сведений не только со стороны теории и общего научного обоснования реактивного полета, но и в области конструктивной разработки всех основных деталей», – йдеться в одному з відгуків преси.

84. Яковлев Н. М. **Топливо для авиационных двигателей** / Н. М. Яковлев ; Воен. возд. акад. РККА им. проф. Н. Е. Жуковско-

го. – Москва ; Ленинград : Гос. научн.-техн. изд-во. [Первая тип. ОГИЗа РСФСР «Образцовая»], 1931 (ноябрь). – 204 с. : 95 фиг., 5 табл. – На тит. л. печать: Библиотека К.М.Б.І. Відділ підручн. (Отд. учебн.).

Книга була коротким навчальним посібником при вивченні курсу «Застосування паливно-мастильних матеріалів в авіадвигунах», який розглядався як перший крок до написання «весьма нужного руководства». Книга складається з трьох частин: види, хімічна природа і класифікація палив; оцінка якості палив; контроль палива. Особлива увага зверталася на опрацювання методів випробування палив.

85. Adams O. Modern Diesel Engine Practice. Theory – Practical Applications – Operation Maintenance. Repairs : a Comprehensive Treatise for the Student and practical Engineer / Orville Adams, Consulting Diesel Engineer. – New York : The Norman W. Henley Publishing Co, 1931. – 656 p. : 369 fig., tabl., fot. – Index: p. 629-656. – Текст англ. – Переклад назви: **Сучасний дизельний двигун. Теорія – Практичне застосування – Поточне технічне обслуговування. Ремонт.** – Copyright, 1931, by the Norman W. Henley Publishing Company. – На тит. арк. печатка: Техническая библиотека ГУАП., штампи: НКАП-СССР. Центральная научно-техническая библиотека, Научно-техническая библиотека ГСОКБ п/я 4.

У книзі наведені описи всіх видів дизельних двигунів 30-х років ХХ століття; розглянуті принципи їх роботи; численні комерційні, автомобільні і промислові розробки; методи монтажу; операційні витрати; види оптимальних операцій та рекомендацій для вирішення різних завдань обслуговування і ремонту, що базуються на досвіді провідних виробників дизельних двигунів, інженерів і експертів з обслуговування та експлуатації.

86. Handbook of Aeronautics : a Compendium of the Modern Practice of Aeronautical Engineering, containing over 500 Graphs and Diagrams, Tables and Formulae for the Aeronautical Engineer / Published under the Authority of the Council of the Royal Aeronautical Society with which is incorporated the Institution of Aeronautical Engineers. – First edition. – London : Gale & Polden. Aviation Dept, 1931. – 703 p. : fig., tabl. – Index: p. 695-702. – Текст англ. – Переклад назви:

Довідник з авіонавтики. – All Rights reserved. – На тит. арк. печатка: Техническая библиотека ВАО.

Довідник є зібранням матеріалів щодо стану авіаційної техніки 30-х років минулого століття. Видання має понад 500 графіків і діаграм, таблиць та формул для авіаційних інженерів. На сторінках книги можна знайти звіти, статті та інші матеріали, що надають уявлення про масштаби державних досліджень з авіонавтики. Видання має такі розділи: авіаційні матеріали, льотно-технічні характеристики літаків, аеродинаміка, проектування і будівництво, повітряні гвинти, двигуни, навігація, бездротовий зв'язок, метеорологія та ін.

87. Holland Harvey H. **Avigation** / Harvey H. Holland, captain, Air Corps, United States Army. – First Edition. – New York ; London : McGraw-Hill Book Company, Inc. [The Maple Press Company], 1931. – 272 p. : 87 fig., tabl., fot. – Index: p. 269-272. – Текст англ. – Переклад назви: **Авіонавігація**. – Copyright, 1931 by the McGraw-Hill Book Company, Inc. – На тит. арк. печатка: Техническая библиотека ГУАП, штампи: Научно-технич. Библиотека ГСОКБ п/я 4, НКАП-СССР. Центральная научно-техническ. библиотека.

Підручник використовувався курсантами-пілотами для підготовки до іспитів. Складається з двох частин: пілотаж; польоти і навігаційне числення.

88. Miller I. W. **The Aircraft mechanics' Handbook** / I. W. Miller, Lieutenant, U. S. Marine Corps. – First Edition. – New York ; London : Mc Graw-Hill Book Company, Inc. [The Maple Press Company], 1931. – 174 p. : 38 fig., tabl., fot., app. – Index.: p. 173-175. – Copyright, 1931, by the McGraw-Hill Book Company, Inc. – Текст англ. – Переклад назви: **Довідник авіаційних механіків**. – На тит. арк. штамп: Научно-технич. библиотека ГОСКБ п/я 4.

У книзі вказано на необхідність правильного використання інструментів, знання основ матеріалознавства і методів обслуговування літаків авіаційними механіками. Нормативи і методи, викладені в цій книзі, в основному, були затверджені державними службами Великої Британії станом на 30-ті роки XX ст.

89. Sanders C. J. **The book of the C. 19 Autogiro : the Principle of Operation described, together with Notes on Running and Maintenance** / C. J. Sanders, A. H. Rawson. – London : Sir Isaac Pitman &

Sons. [Printed at the Pitman Press, Bath], 1931. – 112 p. : 33 fig. – Index: p. 111-112. – Текст англ. – Переклад назви: **Автожир С. 19: Принцип роботи та керівництво з експлуатації та обслуговування.** – На тит. арк. печатка: Техническая библиотека ГУАП, штамп: Научно-технич. библиотека ГСОКБ п/я 4.

Керівництво знайомить з конструкцією і обслуговуванням нового типу повітряного судна 30-х років ХХ ст. – автожиру, який забезпечував безпечно транспортування повітрям, не потребував великих аеродромів, а управління ним можна було так само легко освоїти, як водіння автомобіля.

90. Farleigh Minor M. **Principles and Problems of Aircraft Engines** / Minor M. Farleigh. – New York : John Wiley & Sons, Inc. ; London : Chapman & Hall, Limited, 1931. – 277 p. : 108 fig., tabl., fot. – Index: 267-277. – Текст англ. – Переклад назви: **Принципи роботи і проблеми авіаційних двигунів.** – Copyright, 1931, by Minor M. Farleigh. – На окр. арк. присвята: «To my Mother». – На тит. арк. печатка: Техническая библиотека ВАО.

У книзі розглянуті основи елементарної теорії авіаційних двигунів і етапи їх проектування; пояснені окремі фази газорозподілу, порядок запалювання для чотирьох- і восьми- циліндрових та інших авіадвигунів; наведені відомості про літакові магнето. З досвіду експлуатації наведено відомості щодо усунення деяких несправностей; розглянуто типові повітряні гвинти. Надано короткий опис і особливості типових авіадвигунів виробників: Пратт & Уїтні Хорнет, Кіннер К-5 і Паккард-дизель. Книга містить глосарій термінів з теми.

91. Stalker E. A. **Principles of Flight** : a College Text on Aeronautical Engineering / Edward Archibald Stalker, prof. – New York : The Ronald Press Company, [1931]. – 428 p. : 300 fig., 21 tabl., fot. – Index: p. 421-428. – Текст англ. – Переклад назви: **Основи польоту.** – Copyright, 1931, by the Ronald Press Company. – На тит. арк. печатка: Техническая библиотека ГУАП, штампи: Научно-технич. библиотека ГСОКБ п/я 4, Техническая библиотека ВАО.

У книзі наведені теоретичні відомості щодо підйомної сили несучих площин і повітряного гвинта, дослідів Піто та трубок Вентурі. Розглянуто типи течії, фактори, що впливають на підйомну силу в рідких середовищах, управління і керування підйомною силою,

динаміку та динамічну стійкість. Наведено схему моноплана, комбінації крил та ін.

1932

92. **Авиационные двигатели** : общий курс. Кн. 1 / сост.: Е. П. Бугров, В. В. Александров, В. И. Дмитриевский, инж-ры [и др.] ; под общ. ред. А. Е. Заикина, Е. П. Бугрова, В. В. Александрова ; Воен. возд. акад. РККА им. проф. Н. Е. Жуковского, Центр. ин-т авиац. моторостроения. – Москва ; Ленинград : Гос. авиац. и автотрактор. изд-во. [Фаб-ка книги «Красный пролетарий», 1932. – 300 с. : фиг., табл., фот. – Другие сост.: А. Е. Заикин, М. М. Масленников, В. Н. Фомин, Л. Г. Шереметев, Н. И. Ворогушин, инж-ры.

У посібнику розглядаються питання загальної теорії авіаційного двигуна, характеристики авіамотора, висотних характеристик авіаційних двигунів з нагнітачами, карбюрації і карбюраторів, детонації. Ця колективна праця є першим досвідом створення навчального посібника для вузів з окремих питань теорії авіадвигуна.

93. Курицкес Я. М. **Продольная устойчивость самолёта**. Ч. 1 / Я. М. Курицкес ; Воен. возд. акад. РККА им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва ; Ленинград : Гос. авиац. и автотрактор. изд-во, 1932. – 112 с. : 97 фиг., 9 табл., прил.

У книзі висвітлюються питання, пов'язані з повздовжньою стійкістю літака, а саме: аеродинамічний момент крила, горизонтальне хвостове оперення, аеродинамічний момент малонесучих і ненесучих елементів літака, статична стійкість і керованість.

94. **Основные вопросы развития быстроходных двигателей внутреннего сгорания** : сб. статей из иностран. источников / под общ. ред.: В. Александрова, Н. Черняева, инж.-мех. ; [перевод [В. М. ?] Перельмана] ; Воен. возд. акад. РККА им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Гос. авиац. и автотрактор. изд-во. [Фаб-ка книги «Красный пролетарий»], 1932. – 260 с. : фиг., табл., фот.

Видання було першою збіркою перекладів статей з актуальних в 30-ті роки ХХ століття питань: перспектив розвитку авіаційного мотора, швидкохідних дизелів, динаміки і міцності, охолодження тощо. Збірник був розрахований на інженерно-технічний склад військового та цивільного повітряного флоту і студентів вузів.

95. Хрушов М. М. **Авиамоторостроение**. Ч. 2 / М. М. Хрушов, инж. – Москва : Гос. авиац. и автотрактор. изд-во, [7-я тип. ОГИЗа им. Бухарина], 1932. – 207 с. : 210 рис., 27 табл., фот., прил.

У книзі розглядаються питання холодної механічної обробки деталей, складання та випробування авіаційних моторів. Курс був призначений для студентів технікумів і втузів з експлуатаційною спеціальністю. Виклад курсу передбачав попереднє знайомство читача з загальнотехнічними предметами, з механічною технологією металів, а також з вивченням авіамоторів в обсязі технікуму.

96. **Hochfrequenztechnik in der Luftfahrt** : im Auftrage der Deutschen Versuchsanstalt für Luftfahrt / W. Brintzinger, Dipl.-Ing., F. Eisner, Dr.-Ing., H. Faßbender, Prof., Dr. et. al. ; herausgegeben von H. Faßbender. – Berlin : Verlag von Julius Springer. [Druck von Oscar Brandstetter in Leipzig], 1932. – 577 S. : mit 475 Abb. und 48 Tab., Fot. – Sachverzeichnis: S. 569-577. – Текст нім. – Переклад назви: **Високочастотна техніка в авіації**. – Copyright 1932 by Julius Springer in Berlin. – На тит. арк. печатка: Техническая библиотека ГУАП, НКАП-СССР. Центральная научно-техническая библиотека.

Книга містить узагальнення робіт німецьких вчених 20-х років ХХ століття, присвячених розвитку високочастотної (ВЧ) техніки передавальних, приймаючих і пеленгуючих ВЧ-систем. Робота сприяла розвитку авіаційного радіозв'язку.

97. Ricardo H. R. **Schnellaufende Verbrennungsmotoren** / Harry R. Ricardo, B. A., A. M. I. C. E., M. I. A. E., F. R. S. ; übersetzt und bearbeitet von A. Werner, Dr., P. Friedmann, Dipl.-Ing. – Zweite, verbesserte Auflage. – Berlin : Verlag von Julius Springer. [Druck der Spamerschen Buchdruckerei in Leipzig], 1932. – 447 S. : mit 347 Abb., 17 Zahlentaf., Fot. – Sachverzeichnis: S. 441-447. – Текст нім. – Переклад назви: **Високошвидкісні двигуни внутрішнього згоряння**. – Alle Rechte vorbehalten. – На тит. арк. печатка: Техническая библиотека ГУАП, штамп: Научно-технич. библиотека ГСОКБ п/я 4.

Автор книги в 30-ті роки ХХ ст. був найвідомішим ученим, який досліджував двигуни внутрішнього згоряння. Його теорії теплотехнічних і механічних процесів були настільки фундаментальні, а іноді і зовсім нові, що читач практично на кожній сторінці видан-

ня знайомився з новим розумінням і тлумаченням цих процесів у двигунах.

98. **The III.F. (F.A.A.) Aeroplane (3-Seater Fleet Air Arm Type). Lion XIA. Engine** : [handbook] : issued for the information and guidance of all concerned / by Command of Air Council. – London : Printed and published by his Majesty's Stationery Office, 1932. – 82 p. : 48 fig., fot. – (Air Publication 1336; Vol. 1 , 2 nd edit., February, 1932). – Текст англ. – Переклад назви: **Аероплан (тримісний для Військово-повітряного флоту) фірми III.F. (F.A.A.) з двигуном Lion XIA.** – На тит. арк. печатка: Техническая Библиотека ГУАП.

У довіднику описані конструктивні особливості, перелік обладнання та технічне обслуговування аеропланів Mkс.М і Mkс.В фірми III.F. (F.A.A.).

99. **The Royal Aeronautical Society** : proceedings (founded 1866) with which is incorporated The Institution of Aeronautical Engineers. Vol. XXXVI, № 253-264. / [edited J. Laurence Pritchard, captain, Hon. Fellow]. – [London : Printed by the Lewes Press], 1932. – 1052 p. : fig., fot. – Index to vol. XXXVI: p. I-XX. – Текст англ – Переклад назви: **Королівське авіаційне товариство** : праці. – На с. 1 штамп: Техническая библиотека. НКОП СССР. 1-ое Глав. управл.

Дане видання є підшивкою випусків спільних праць Королівського авіаційного товариства та Інституту авіаційних інженерів за 1932 р (№ 253-264). Кожен вкладений номер праць має свій перелік статей і анотацій. Назви статей надають уявлення про тематику наукових досліджень вчених. Наприклад, № 253 – «Защита металлических частей самолёта от коррозии», «Устройства безопасности в крыльях птиц»; № 254 – «Несчастные случаи в гражданской авиации»; № 255 – «Безопасность при вращении»; № 256 – «Некоторые факторы, влияющие на выбор самолёта с особым упором на высоту».

1933

100. **Авиационное магнето** / И. М. Данишевский, А. С. Кочедыков, Л. К. Календро и др. ; [Воен. возд. акад. РККА им. проф. Н. Е. Жуковского]. – Москва : Изд. ВВА им. Н. Е. Жуковского, 1933. – 187 с. : 120 рис., табл., фот. – Без тит. и послед. с. – Описание с обл.

Книга була практичним керівництвом з розбирання і складання, монтажу та догляду за магнето типу Сцинтілла – найпоширеного запального апарату в авіаційних двигунах. «При составлении руководства были использованы знания и опыт, которыми располагали авторы после детального теоретического и практического изучения зажигательных аппаратов во время работы в лабораториях и заводах СССР и за границей».

101. Беляков М. **Метеорология и аэрология** : учеб. для летных школ ВВС РККА / М. Беляков, А. Кулаков. – Москва : Гос. воен. изд-во. [18-я тип. треста «Полиграфкнига»], 1933. – 192 с. : 107 рис., 6 табл., фот., 2 прил. – На тит. л. штамп: Библиотека Н.И.И. Спец. служб.

Підручник використовувався при навчанні метеорології в школах ВПС всіх категорій льотного складу: пілотів, льотчиків, льотчиків-спостерігачів і штурманів, а також при проведенні занять з метеорології з льотним складом та стажерами в стройових частинах ВПС.

102. Ветчинкин В. П. **Динамика самолета**. Введение : учеб. пособ. Ч. 1-2 / В. П. Ветчинкин, проф. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва ; Ленинград : Госмашметиздат. [Типо-лит. им. Воровского], 1933. – 400 с. : 208 фиг., 79 табл., 7 прил. – На отд. л. посвящение: Памяти дорогого и незабвенного учителя Николая Егоровича Жуковского посвящаю свой труд. – На отд. л. штамп: Библиотека Н.И.И. Спец. служб.

Перша частина книги присвячена аеродинамічному розрахунку літака, в тому числі за допомогою логарифмічних поляр і порівняльного аеродинамічному розрахунку літака з моторами різної висотності, забезпеченими гвинтом з нерухомими і поворотними в полі лопатями. У другій частині наведено динаміку польоту тощо.

103. Голубев В. В. **Исследования по теории разрезного крыла**. Ч. 1. **Теория предкрылка в плоскопараллельном потоке** / В. В. Голубев ; НКТП СССР, Гл. упр. авиац. пром-ти, Центр. аэрогидродинам. ин-т. – Москва ; Ленинград : Гос. авиац. и автотрактор. изд. [1-я Образцовая тип. треста «Полиграфкнига»], 1933. – 72 с. : 62 фиг. – (Труды ЦАГИ ; вып. 147). – Резюме англ.

У роботі вивчається вплив передкрилка на піднімальну силу основної частини крила в плоскопаралельному потоці, зокрема, вплив передкрилка на відрив струменів від поверхні крила.

104. Джодж А. В. **Автомобильные и авиационные двигатели** : учеб. пособ. Ч. 1 / А. В. Джодж ; перевод со 2-го англ. изд. и ред. Н. В. Черняева, инж. – Москва ; Ленинград : Госмашметиздат. [ЛОЦТ Наркомвоенмора им. К. Ворошилова], 1933. – 334 с. : 252 фиг., 75 табл. – Перевод изд.: *Automobile and Aircraft Engines* / A. W. Judge. London, 1931.

У книзі висвітлюються основні питання теорії двигуна внутрішнього згоряння, наводиться досить великий експериментальний матеріал з багатьох теоретичних питань. Книга рекомендована студентам втузів, що спеціалізуються в галузі автомобільних і авіаційних двигунів.

105. Джодж А. В. **Автомобильные и авиационные двигатели** : учеб. пособ. Ч. 2 / А. В. Джодж ; пер. со 2-го англ. изд. и ред. Н. В. Черняева, инж. – Москва ; Ленинград : Госмашметиздат. [8-я тип. Мособлполиграффа], 1933. – 247 с. : 193 фиг., табл. – Перевод изд.: *Automobile and Aircraft Engines* / A. W. Judge. [London, 1931].

У другій частині книги розглядаються наступні питання: наддув в бензинових двигунах; детонація; автомобільні і бензинові палива; швидкохідні двигуни, їх кінематика та динаміка; урівноваження двигунів.

106. Коломацкий Д. Я. **Регенерация отработанных минеральных авиационных масел** / Д. Я. Коломацкий, инж. – Москва ; Ленинград : Госмашметиздат. [2-я тип. ОНТИ им. Евг. Соколовой], 1933. – 52 с. : 4 фиг., 42 табл. – На тит. с. печать: Научно-техническая библиотека Н.И.И.Г.В.Ф., штамп: Библиотека Н.И.И. авиадвигателей.

У книзі розглядаються методи регенерації мастильних матеріалів, що застосовувались на початку 30-х років ХХ ст. «Сравниваются различные методы регенерации, и приводятся сравнительные характеристики смазочных материалов, регенерированных различными способами. Приведены данные испытаний регенерированных масел».

107. Масленников М. М. **Сгорание и детонация. Теория и протекание в карбюраторных двигателях** / М. М. Масленников, инж. ; НКТП Глававиапром СССР, Центр. науч.-исслед. ин-т авиац. моторостроения им. П. И. Баранова. – Москва ; Ленинград : Госмашметиздат. [Гостип. им. К. Маркса «Мособлполиграф», Калинин], 1933. – 323 с. : 202 фиг., 24 табл. – (Труды ЦИАМ ; вып. 8). – Резюме англ. – Библиогр.: с. 313-319. – Имен. указ.: с. 321-323.

Книга є результатом дослідження спеціальної лабораторії щодо методів регулювання процесу згоряння і детонації в авіаційних двигунах на початку 30-х років минулого століття. «Эта работа имела своей целью дать представление о современном состоянии учения о процессах сгорания и детонации, главным образом, в двигателях внутреннего сгорания, работающих на легком топливе, и тем самым наметить дальнейшие пути экспериментальных и теоретических работ в этом направлении».

108. Могиланский И. А. **Воздушные порты (аэродромы)** : учеб. для втузов. Ч. 1 / И. А. Могиланский, проф. ; Науч.-техн. упр. Аэрофлота НИАИ. – Москва ; Ленинград : Госмашметиздат, [3-я тип. ОНТИ им. Бухарина], 1933. – 343 с. : 215 фиг., 18 табл., 18 диагр. – На тит. с. печать: Центр. научная библиотека Аэрофлота ; Научно-техническая библиотека Н.И.И.Г.В.Ф.

Підручник «включает в себя общие сведения о воздушных портах и вопросы проектирования и расчета летного поля и полосы подходов аэродрома. В настоящей книге впервые, как для СССР, так и для заграницы, дается теория проектирования аэродромов». Робота була призначена для студентів втузів ЦПФ та інженерно-технічних працівників системи ЦПФ, які не мали фахової авіаційної будівельної освіти.

109. Нейман И. Ш. **Динамика и расчет на прочность авиационных моторов. Ч. 1. Кинематика и динамика авиационных моторов** : справочник / И. Ш. Нейман, проф. / СССР. НКТП, Глававиапром, Центр. науч.-исслед. ин-т авиац. моторостроения. – Москва ; Ленинград : Госавиаавтоиздат. [Тип. «Печатный двор»], 1933. – 223 с. : 43 черт., 4 табл., прил. с табл. – (Труды ЦИАМ ; вып. 2). – На тит. л. печать: Московский авиационный институт. Библиотека.

У книзі викладені методи розрахунку, які були прийняті в Центральному науково-дослідному інституті авіаційного моторобудування. У додатку наведено таблиці для кінематики і динаміки нормального кривошипного механізму. Призначалася для інженерів-конструкторів.

110. Осокин П. **Самолеты (устройство и эксплуатация)** : учеб. для летных школ ВВС РККА / П. Осокин ; [под ред. Л. Курина]. – Москва ; Ленинград : Гос. воен. изд-во. [ЛЮЦТ Наркомвоенмора им. К. Ворошилова], 1933. – 315 с. : 276 рис.

Розглянуті основні принципи конструкцій літаків і робота їх частин, вказані типові дефекти літаків, висвітлено питання технічної експлуатації тощо. В кінці книги надається короткий опис навчальних літаків. Підручник використовувався як посібник у льотних і технічних школах ЦПФ і Осоахіма.

111. Смольянинов Н. К. **Расчет кривошипного механизма звездообразного авиамотора ХОРНЕТ-А** / Н. К. Смольянинов ; Воен.-возд. акад. РККА им. проф. Н. Е. Жуковского, Центр. науч.-исслед. ин-т авиац. моторостроения. – Москва : Изд. Академии. [Центр. тип. НКВМ им. К. Ворошилова], 1933. – 228 с. : фиг., табл., 2 прил.

У книзі викладено розроблені в ЦІАМ кінематичний, динамічний і на міцність методи розрахунку кривошипного механізму 9-циліндрового зіркоподібного авіамотора Хорнет А.

112. Таланов Л. В. **Охлаждение и смазка авиационного двигателя** / Л. В. Таланов, воен. инж.-мех. ; [ред.: А. Иорданский, В. Наумов]. – 2-е изд., испр. и доп. – Москва : Гос. воен. изд-во. [ЛЮЦТ Наркомвоенмора им. К. Ворошилова, Ленинград], 1933. – 164 с. : 56 черт., 25 табл., 2 прил. – На тит. с. печать: Библиотека 1-го Всесоюзного авиатехникума С.С.А. СССР.

Книга «содержит основные сведения по охлаждению и смазке авиадвигателей. В конце каждого отдела помещены указания по эксплуатации». У додатку надано інструкцію з випробування лабораторним шляхом мінеральної і касторової олії. Підручник призначено для авіаційних техніків.

113. Удалов А. В. **Электрооборудование аэродромов и ночных воздушных линий. Ч. 2. Общее электрическое оборудова-**

ние / А. В. Удалов, воен. инж.-электрик ; Воен. электротехн. акад. РККА. – Ленинград : Изд. Воен. электротехн. акад. РККА. [ЛОЦТ Наркомвоенмора им. К. Ворошилова], 1933. – 180 с. : 66 рис., 30 табл., прил. с 14-ю табл. – Библиогр.: с. 163. – Изд. препр.

Книга містить відомості про електрообладнання аеродромів і аероліній; джерела живлення; електричні мережі та силові установки аеродрому і загальноосвітлювальні установки аеродрому.

114. Ширяев **В. Н. Кинематика, динамика и расчет на прочность кривошипного механизма авиамотора «Кертисс Конкверор»** : учеб. пособ. / В. Н. Ширяев ; Воен. возд. акад. им. Н. Жуковского. – Москва ; Ленинград : Отдел изд-ва Наркомвоенмора. [ЛОЦТ НКВМ им. Кл. Ворошилова], 1933. – 139 с. : 73 фиг., 37 табл.

В основу розрахунку ЦІАМ кривошипного механізму покладено індикаторну діаграму, побудовану скороченим методом, без теплового розрахунку щодо ефективної потужності, числа обертів і літражу двигуна.

1934

115. Веселовский А. А. **Динамика авиадвигателя** / А. А. Веселовский, инж.-мех. ; [отв. ред. В. Т. Гришин] ; Упр. воен.-возд. сил РККА. – Москва ; Ленинград : Отд. изд-ва Наркомвоенмора. [ЛОЦТ НКВМ им. Кл. Ворошилова], 1934. – [163с.] : 145 фиг., табл., доп. – Без посл. л.

У навчальному посібнику висвітлюються основні поняття з механіки; урівноваження обертових мас; кінематика і динаміка кривошипно-шатунного механізму; момент мотора та рівномірність його роботи; врівноваженість двигуна; навантаження на шатунні і корінні підшипники; багатоциліндрові двигуни та ін.

116. Гольдман Я. И. **Авиационные масла** : учеб. пособие / Я. И. Гольдман, М. С. Комский ; Воен.-возд. акад. им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. Академии, 1934. – 118 с. : 35 рис., 17 табл., 3 прил. – Без тит. с. – Описано с обл. – На обл. штампы: Тех. библ. МТУ ГВФ, Библиотека. Центр. агитпункт ГВФ.

Книга була першою спробою створення систематизованого навчального посібника і керівництва для авіаційних втузів та інженерно-технічного складу повітряного флоту з технології отримання

авіаційних масел та їх застосування в двигунах. «Подробно освещены методы контроля авиационных масел, принятые официальными организациями, как в условиях оборудованных лабораторий, так и в условиях аэродрома».

117. Дубенский А. М. **Авиаремонтное дело в воздушном флоте** / А. М. Дубенский, Е. М. Новожилов ; Науч.-техн. упр. Аэрофлота. – Москва ; Ленинград : Госмашметиздат. [1-я журн. тип. ОНТИ НКТП СССР], 1934. – 158 с. : 18 табл., 8 фиг., 20 прил.

У роботі розглянуті: питання загального керівництва ремонтом в ЦПФ; об'єкти та класифікація ремонту літаків і моторів; організація ремонтних органів; методи організації ремонту; ремонт літаків і моторів; обладнання ремонтних підприємств; технічне нормування, праця та її оплата; планування ремонту; технічна документація; випробування. У додатках наведені матеріали довідкового характеру.

118. Дюрнбаум И. А. **Основы карбюрации** / И. А. Дюрнбаум, инж. ; Упр. воен. -возд. сил РККА. – Москва ; Ленинград : Отд. издава Наркомвоенмора, 1934. – 60 с. : 54 фиг., 2 табл.

У підручнику висвітлено: загальні відомості по карбюрації; всмоктуючий карбюратор і умови його роботи; вимоги щодо карбюраторів; основи конструкції всмоктуючих карбюраторів. Підручник був рекомендований як посібник для військово-технічних і льотних шкіл ВПС та для авіаційних технікумів цивільного повітряного флоту.

119. Кедрин Ю. Е. **Введение в курс зажигания авиационных двигателей** / Ю. Е. Кедрин, инж. – 3-е изд. (посмертное). – Ленинград ; Москва : Госмашметиздат. [3-я тип. ОНТИ им. Бухарина], 1934. – 128 с. : 142 фиг., табл. – На тит. л. печать: Библиотека. Краевая школа летчиков Средне-Волжского КОАХ. Ульяновск.

У книзі подається «изложение основных сведений по электротехнике в объеме, необходимом учащимся техникумов, для дальнейшей работы над курсом зажигания. Автор уделил особое внимание физическому смыслу процессов, протекающих в электрических и магнитных цепях, что вместе с хорошим иллюстративным материалом делает руководство особенно ценным».

120. Кузнецов В. П. **Определение расхода топлива для полета** / В. П. Кузнецов, А. В. Каширин ; под ред. А. И. Филина, инж.-летчика. – Москва : Гос. воен. изд-во. [ЛОЦТ НКО СССР им. Кл. Ворошилова, Ленинград], 1934. – 72 с. : 12 табл., 48 граф. – Посвящение: Посвящается памяти товарищей М. А. Волковоинова и А. Николаева.

Авторы книги запропонували «новый метод определения наиболее экономичного расхода горючего, обеспечивающий получение данных с вполне достаточной для практических целей точностью. Разработанный авторами метод является результатом исследовательской работы и ряда испытаний, проведенных ими в НИИ ВВС РККА».

121. Нейман И. Ш. **Динамика и расчет на прочность авиационных моторов** : справочник. Ч. 2. **Расчет на прочность** : учеб. пособ. / И. Ш. Нейман, проф. ; СССР НКТП, Гл. упр. авиац. промти, Центр. науч.-исслед. ин-т авиац. моторостр. им. П. И. Баранова. – Москва ; Ленинград : Госмашметиздат. [2-я тип. ОНТИ им. Евг. Соколовой], 1934. – 376 с. : табл., черт. – (Труды ЦИАМ ; вып. 3). – Резюме: нем., англ.

У посібнику викладені методи розрахунку на міцність авіаційних моторів, які були розроблені в ЦНДІАМ. Призначався для інженерів-конструкторів, що працювали в галузі авіаційного моторобудування та для студентів втузів.

122. Сафронов А. **Моторное электрооборудование самолетов** / А. Сафронов, И. Иванов, Н. Данилов ; под ред. Е. Андреева. – [Москва ; Ленинград] : Госмашметиздат. [Типо-лит. им. Воровского], 1934. – 51 с. : 48 фиг.

У посібнику викладено виробничий досвід електромонтерів, а саме – елементарні правила електромонтажу на літаках. Призначався для електромонтерів, що розпочинали працювати з обладнанням літаків.

123. Силин Г. И. **Гражданская авиация в США** / Г. И. Силин ; Науч.-техн. упр. Аэрофлота. – [Москва ; Ленинград] : Госмашметиздат. [Типо-лит. им. Воровского], 1934. – 175 с. : 42 фиг., 26 табл., 3 фот., прил.

У книзі описана докладна схема організації цивільної авіації від міністра авіації до низової ланки – пілота; програма підготовки

авіаційних кадрів; методи будівництва та експлуатації повітряних трас, аеропортів та аеродромів. На основі статистичних даних аналізується літако-моторний парк США, що відображає тенденції конструювання транспортних літаків на той час.

124. Таланов Л. В. **Смазка авиационного двигателя** / Л. В. Таланов. – Москва : Гос. воен. изд-во. [ЛОЦТ НКО СССР им. Кл. Ворошилова, Ленинград], 1934. – 216 с. : 120 черт., 9 табл.

Надаються основні відомості з теорії тертя і змащення; види мастильних матеріалів, їх властивості та методи випробування на працюючому двигуні; наведені умови змащення головних деталей, що труться; описані системи змащення авіадвигунів і контрольні прилади; висвітлені питання експлуатації масляних систем.

125. Тарасенков Д. Н. **Охлаждающие жидкости для авиационных двигателей** / Д. Н. Тарасенков ; Воен. возд. акад. РККА. им. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. ВВА РККА. [Центр. тип. НКВМ им. Кл. Ворошилова], 1934. – 57 с. : 13 фиг., 22 табл. – Библиогр.: с. 56. – На тит. л. штампы: Техн. библи. МТУ ГВФ, Библиотека. Центр. агитпункт ГВФ.

Автор «в своем труде охватил все вопросы о применяемых в авиации охлаждающих жидкостях, разобрал их физические и химические свойства и эксплуатационные качества».

126. **Труды КАИ**. Вып. 1-ый / СНК – СССР, Гл. упр. гражд. возд. флота, Киев. авиац. ин-т. – Киев : [УПТ Киевская школа ФЗУ № 2], 1934. – 184 с. : рис., табл., черт. – На отд. л. посвящение: 17-му с[ъ]езду ВКП(б) посвящаются труды, помещенные в настоящем сборнике, – один из вкладов проф.–препод. коллектива КАИ в социалистическую стройку.

До рукописного збірника праць увійшли статті досить широкої тематики, що надає уявлення про напрямки наукової діяльності інституту. Представлені статті з рішеннями математичних проблем: доц. [М.] П. Соколова «К графическому решению трехчленных уравнений», асист. В. Зморовича «Об одном обобщении конформного преобразования Schwarz'a–Christoffel'a». Всі інші статті авіаційної тематики: проф. С. В. Серенсена «О качественных характеристиках прочности авиационных металлов», проф. А. П. Ланге «Двухтактный процесс в настоящем и будущем» та ін. Збірник є цінним виданням для дослідження історії розвитку авіа-

ційної науки в Україні. Розмножений на склографі тиражем 100 прим.

127. **Труды КАИ.** Вып. 2-ой / СНК – СССР, Гл. упр. гражд. возд. флота, Киев. авиац. ин-т им. К. Е. Ворошилова. – Киев : [Тип. «Куст-Печать»], 1934. – 179 с. : фиг., рис., табл., черт., фот. – На отд. л. посвящение: XVII-ой годовщине Октябр[ь]ской Революции посвящается проф.-препод. коллективом КАИ.

У машинописному збірнику праць вміщені статті з авіаційної тематики: асист. М. А. Кильчевського «О тангенциальной (геодезической) кривизне», проф. І. Я. Штаермана «Устойчивость оболочек»; доц. Я. Д. Лівшица «К расчету многолонжеронных свободно-несущих крыльев»; інж. Є. А. Радова «К вопросу о наименьших размерах летного поля и полосы подходов»; проф. Є. І. Кельмана «Имущественная ответственность при эксплуатации ГВФ» та ін. Збірник є цінним виданням для дослідження історії розвитку авіаційної науки України. Розмножений на склографі тиражем 140 прим.

128. **Труды КАИ.** Вып. 3-ий / СНК – СССР, Гл. упр. гражд. возд. флота, Киев. авиац. ин-т им. К. Е. Ворошилова. – Киев : [«Куст-Печать»], 1934. – 95 с. : фиг., рис., табл.

До збірника праць увійшли статті російською та українською мовами, головним чином, авіаційної тематики: акад. М. Кравчука «Про одно трансцендентне рівняння»; асист. [В.] Зморовича «Задача про скручування призматичного бруска»; інж. М. К. Луцького «Уравновешенность четырехцилиндрового мотора с противоположно-расположенными цилиндрами»; інж.-мех. Є. А. Радова «Льотно-эксплуатационна оцінка авіапунктів»; проф. І. Штаермана «Устойчивость арок» та ін. Збірник є цінним виданням для дослідження історії розвитку авіаційної науки України. Розмножений на склографі тиражем 150 прим.

129. Шталь В. **Метеорология на службе авиации** / В. Шталь, летчик-наблюдатель. – Харьков : Гос. воен. изд-во "На варті". [Друк. «Комуніст»], 1934. – 110 с. : 28 рис., табл., 10 прил. – Библиогр.: с. 96. – Без обл.

Викладено питання метеорології та її застосування в авіаційній роботі «с авиационной точки зрения и с учетом летной практики автора». У книзі знайшли відображення всі новітні, на той час,

знання в області синоптики, на яких базувалася робота органів служби погоди і аерометеостанцій BBC.

130. **Handbook of Aeronautics. Vol. I. A Compendium of the Modern Practice of Aeronautical Engineering** / Published under the Authority of the Council of the Royal Aeronautical Society with which is incorporated the Institution of Aeronautical Engineers. – Second and enlarged Edition. – London : Sir Isaak Pitman & Sons. [Printed at the Pitman Press, Bath], 1934. – 721 p. : tabl., fig., fot. – Index: p. 705-721. – Текст англ. – Переклад назви: **Авіаційний довідник. Сучасний досвід авіаційного інжинірингу.**

Даний том довідника складається з наступних розділів загальної авіаційної тематики: аеродинаміка, літакобудування, авіаційне матеріалознавство, авіаційна метеорологія, авіаційні прилади, авіаційний радіозв'язок, аерофотознімання, набір числових даних і формул для деяких навігаційних розрахунків та ін. До кожного розділу додається бібліографія за темами, а також відомості про те чи інше авіаційне обладнання і його виробників.

131. Pfister E. **Der Bau des Flugzeuges. Heft 1, Teil 1. Allgemeiner Aufbau und die Tragflügel** / E. Pfister, Dipl.-Ing. – 2 verbesserte und vermehrte Auflage. – Berlin ; Charlottenburg 2 : Verlag C. J. E. Volkman Nachf. G. m. b. H., 1934. – 72 S. : 143 Abb. – (Flugzeugbau und Luftfahrt. Im Auftrage des Deutschen Luftsport-Verbandes E. V. / Herausgeber E. Pfister, Dipl.-Ing.). – Текст нім. – Переклад назви: **Літакобудування. Вип 1, ч. 1. Загальне будівництво і несучі площини.**

Книга містить загальні відомості щодо елементів конструкції літака і його несучих площин. Наведено декілька задач та їх рішення з визначення площі крила, перетинів, під'йомної сили крила та ін.

1935

132. Берлин И. А. **Конструкция и проектирование самолетов** : учебник. Ч. 1 / И. А. Берлин, А. Л. Гиммельфарб, М. П. Крейсон ; под ред.: Д. П. Григоровича, А. Л. Гиммельфарба ; НКТП–ГУАП, Моск. авиац. ин-т. – Москва ; Ленинград : ОНТИ. Гл. ред. авиац. лит. [Картотип. Г.О. УМС РККА], 1935. – 268 с. : 55 фиг., табл., 38 прил.

Підручник складено колективом кафедри конструкції і проектування літаків МАІ. Перша частина подається як введення в курс проектування літаків і як перший досвід узагальнення попередніх відомостей за розмірною та ваговою статистикою, матеріалознавства і методики розрахунків, необхідних при проектуванні. Містить багато довідкових матеріалів.

133. Гребенев А. И. **Современные требования эксплуатации к самолетам** / А. И. Гребенев, инж.-мех. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1935. – 111 с. : 20 фиг., табл., прил.

У книзі підсумовуються і систематизуються вимоги до конструкції літака, які випливають з цільового призначення та зручності його експлуатації. Книга була призначена для використання у всіх літакових конструкторських бюро і служила посібником при навчальному проектуванні.

134. Данилин С. А. **Аэронавигация** : элемент. учеб. для пилотов / С. А. Данилин ; под ред. Б. В. Стерлигова. – Москва : Гос. воен. изд-во. [18-я тип. треста «Полиграфкнига»], 1935. – 167 с. : 126 рис., прил.

Книга є елементарним підручником з аеронавігації, в обсязі знань, необхідних пілотів для самостійних польотів без штурмана. Підручник призначався для шкіл пілотів ВПС, але міг використовуватися також льотним складом, школами цивільного повітряного флоту і Осоавіахіма.

135. Дмитриевский В. И. **Нагнетатели и наддув авиационных двигателей** / В. И. Дмитриевский, инж. ; НКТП, Гл. упр. авиац. пром-ти СССР, Центр. науч.-исслед. ин-т авиац. моторостроения им. П. И. Баранова. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [Калужская тип. Мособлполиграффа], 1935. – 273 с. : 191 фиг., табл., прил. с диаграм. и схем. – (Труды ЦИАМ ; вып. 13). – Резюме: англ., нем. – Библиогр.: с. 265.

У книзі детально розглянуто питання про авіаційні нагнітачі різних типів: надаються термодинамічні основи наддуву, принципи роботи нагнітачів, відомості про конструкцію і опис існуючих типів. Методи розрахунку ілюстровані чисельними прикладами і даними випробувань та ін. В кінці книги надано додаток зі схемами нагнітачів.

136. Жуковский Н. Е. **Полное собрание сочинений**. Т. 2. **Гидродинамика** / Н. Е. Жуковский ; ред. коллегия: С. А. Чаплыгин, акад., А. И. Некрасов, чл.-кор. АН СССР, В. А. Архангельский, инж. и др. ; Центр. аэрогидродинам. ин-т им. Н. Е. Жуковского, Комитет по увековечению памяти Н. Е. Жуковского. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1935. – 359 с. : фиг., портр. – Парал. тит. л. англ. – К гл. резюме англ.

У другий том вміщено дві великі роботи М. Є. Жуковського: «Кинематика жидкого тела», «Лекции по гидродинамике» та ін.

137. Косоуров К. Ф. **Гидросамолеты. Их мореходность и расчет** / К. Ф. Косоуров. – Ленинград ; Москва : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1935. – 368 с. : 277 рис., 72 табл. – На тит. л. штамп: Центр. агитпункт ГВФ. Библиотека, Техн. библи. МТУ ГВФ.

Книга була першим найбільш повним і систематичним керівництвом з гідроавіації. Включає в себе теорію та розрахунок морехідних властивостей гідролітаків і суден легкого тоннажу (катерів та гідрогліссерів). Вона складена за новітніми, на той час, вітчизняними і іноземними матеріалами з додатком великої кількості графіків та ряду прикладів.

138. **Крутильные колебания коленчатых валов** : сб. перевод. работ / под ред. И. Ш. Неймана, проф. ; Воен. возд. акад. РККА им. Н. Е. Жуковского ; Центр. науч.-исслед. ин-т авиац. моторостроения. – Москва : Изд. Академии. [ЛЮЦТ НКО СССР им. Кл. Ворошилова, Ленинград], 1935. – 308 с. : табл., фиг., фот. – Библиогр.: с. 289-308.

Збірник надає уявлення про дослідження крутильних коливань колінчатих валів за кордоном в 30-і роки ХХ ст. У кінці збірника наведено бібліографічний список іноземних джерел.

139. Ланглей М. **Конструкции металлических самолетов** : пособ. для конструктор. и студ. самолетостроителей / М. Ланглей ; перевод с англ. под ред.: И. К. Проценко, инж., В. А. Попова, инж. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [2-я тип. им. Е. Соколовой], 1935. – 346 с. : 364 фиг., табл., фот. – Перевод изд. : Metal Aircraft Construction / M. Langley. London, 1934. – Парал. тит. л. англ.

Книга відомого англійського конструктора являє собою збірник, який знайомить з конструкціями металевих літаків 30-х років. У книзі немає розрахунків, а наведені лише цифри розмірності елементів і деякі практичні коефіцієнти.

140. Подсевалов Н. Н. **Новый метод обработки испытаний самолетов на скороподъемность** / Н. Н. Подсевалов ; НКТП СССР, Гл. упр. авиац. пром-ти, Центр. аэро-гидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. ЦАГИ. [Тип. МАИ], 1935. – 24 с. : 5 фиг., 7 табл. – (Труды ЦАГИ ; вып. 220). – Резюме англ.

У роботі викладено новий метод «кажущихся скоростей» перерахунку польотних даних старшого інженера М. М. Подсевалова, що дозволяє «быстро переходит от одного полетного веса к другому и перестраивать барограмму полета на потолок».

141. **Руководство по ремонту моторов типа М-17 и М-176** / Упр. воен. возд. сил РККА. – Москва ; Ленинград : Отд. изд-ва НКО Союза ССР. [ЛОЦТ им. Кл. Ворошилова], 1935. – 362 с. : 157 рис., фиг., табл. – На тит. л. печать: ГУ ГВФ. Особый отряд Аэрофлота, штамп: Тех. библиотека М.Ц.А. Г.В.Ф.

У книзі наводяться основні дані моторів, надається опис невзаємозамінюваних деталей моторів. Описано технологічний процес ремонту при операційно-потоківому (вузловому) методі. Надано перелік умов бракування основних деталей мотора М-17 при огляді перед ремонтом і перелік необхідних інструментів та пристосувань тощо.

142. **Руководство по эксплуатационным испытаниям авиадвигателей** / сост.: С. А. Каменский, М. М. Бондарюк, Ф. Ф. Вионцек, А. Я. Соскин, инж-ры ; под общ. ред. С. А. Каменского ; НТУ ГУГВФ, Науч.-исслед. ин-т авиадвигателей. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1935. – 136 с. : 97 фиг., табл., фот., 5 прил.

Розглядаються конструкції верстатів, приладів та інструментів, що застосовувались при випробуваннях двигунів і порядок виконання вимірювань та підрахунків величин, що характеризують роботу двигуна. На відміну від аналогічних праць у роботі описано весь технологічний процес випробувань, починаючи з моменту ви-

роблення програми випробування і закінчуючи розробкою результативних висновків. Надається вся документація випробувань.

143. Устюгов Г. К. **Светотехника на воздушном транспорте (аэросветотехника). Теория и практика** : учеб. пособ. / Г. К. Устюгов, проф., И. Д. Райский, доц. ; Ленинград. ин-т инж. гражд. возд. флота. – Ленинград ; Москва : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1935. – 508 с. : 430 рис., 88 табл., прил., фот. – Библиогр.: с. 480-486.

У книзі були вперше систематично викладені основні відомості з світлотехніки на повітряному транспорті. Книга містить наступні розділи: джерела світла і оптичні системи; освітлювальна техніка наземного обладнання; світлова сигналізація білим та кольоровим світлом; світлообладнання й експлуатація повітряних трас і аеропортів; світлообладнання повітряних суден; питання світлотехніки в гідролітації та повітроплаванні.

144. Prandtl L. **Ergebnisse der Aerodynamischen Versuchsanstalt zu Göttingen (angegliedert dem Kaiser Wilhelm-Institut für Strömungsforschung)**. III Lieferung / L. Prandtl, Dr. phil., Dr.-Ing. e.h., A. Betz, Dr. phil., Dipl.-Ing. – 2 Auflage (Manuldruck). – München ; Berlin : Druck und Verlag von R. Oldenbourg, 1935. – 166 S. : 149 Abb., Tabl. – Bibliogr.: S. 165-166. – Текст нім. – Переклад назви: **Результати спільної діяльності Аеродинамічної лабораторії Гетінгена та Інституту аеродинамічних досліджень Кайзера Вільгельма**. – Copyright 1927 by R. Oldenbourg. – На тит. арк. штамп: Научно-техническ. библиотека ГСОКБ п/я 4, Техническая библиотека. НКОП СССР. 1-е Глав. Управл.

Книга містить результати наукових досліджень у вигляді статей, діаграм і таблиць з питань опору потоку повітря, завихрення при обтіканні перешкод; аналіз профілю Жуковського, вихровий опір та мотори для досліджень моделей повітряних гвинтів.

1936

145. Аузан А. К. **Летные испытания самолетов** / А. К. Аузан. – 2-е изд., испр. и доп. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит., 1936. – [170 с. : 103 фиг., 25 табл.]. – Без послед. л.

Книга містить опис методів льотних випробувань літаків перед здачею дослідних зразків в серійне виробництво з метою визначення льотних даних літака, його експлуатаційні та конструкційні особливості, несправності і недоробки.

146. Брудастов А. Д. **осушение площадок промышленных предприятий и аэродромов** / А. Д. Брудастов, проф., [ред. А. Р. Березинский, инж.] ; НКЗ СССР ВАСХНИЛ, Всесоюз. науч.-исслед. ин-т гидротехники и мелиорации. – Москва ; Ленинград : Гл. ред. строит. лит., 1936. – 158 с. : 90 рис., табл. – На тит. л. печать: Научно-техническая библиотека Н.И.И.Г.В.Ф.

Розглядаються фактори надмірного зволоження будівельних майданчиків: міст, селищ, фабрично-заводських територій, а також аеродромів. При складанні цієї книги використаний, головним чином, особистий досвід автора, завдяки чому основний матеріал книги є оригінальним. Книга призначалася як для фахівців гідротехніків-меліораторів, так і для будівельників.

147. Жуковский Н. Е. **Полное собрание сочинений. Т. 3. Гидродинамика** / Н. Е. Жуковский, проф. ; редкол.: С. А. Чаплыгин, акад., А. И. Некрасов, проф., В. А. Архангельский, инж. и др. ; Центр. аэрогидродинам. ин-т им. Н. Е. Жуковского, Комитет по увековечению памяти Н. Е. Жуковского. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1936. – 486 с. : фиг., портр. – Парал. тит. л. англ. – Резюме к разд. англ.

Третій том повного зібрання творів М. Є. Жуковського є продовженням другого тому і присвячений різним питанням класичної гідродинаміки ідеальної рідини.

148. Комский М. С. **Курс авиационных топлив и масел** : учебник / М. С. Комский, инж.-мех. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [3-я тип. им. Бухарина], 1936. – 206 с. : 75 фиг., 34 табл. – На тит. л. печать: Научно-техническая библиотека Н.И.И.Г.В.Ф.

Підручник складається з наступних розділів: технологія авіаційних палив та їх властивостей; методи експлуатації різних сортів палив; організація паливного господарства; технологія, властивості та експлуатація масел; контроль палив і олив. Був призна-

чений для слухачів авіаційних технікумів, знайомих з термінологією і основними даними сучасних двигунів.

149. Луцкий М. К. **Уравновешивание авиационных двигателей** / М. К. Луцкий, инж.-мех. ; под ред. Н. И. Конончука, доц. ; СНК СССР, Гл. упр. ГВФ, Киев. авиац. ин-т им. К. Е. Ворошилова. – Киев : Изд. НИС КАИ. [4 республ. полигр. ф-ка УПКТ], 1936. – 56 с. : 34 фиг., табл.

У роботі розглянуті та визначені сили інерції кривошипно-шатунно-поршневих механізмів рядних (однорядних, V-подібних) і зіркоподібних двигунів з центральними та причіпними шатунами. Вказані способи врівноваження невривноважених сил інерції в цих двигунах.

150. Минкевич Н. А. **Технология стальных и чугуновых авиадеталей** : [учеб. пособ.]. Ч. 2 / Н. А. Минкевич, проф. ; Моск. авиац. ин-тут им. Серго Орджоникидзе. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [Картотип. Гидрограф. отд. УМС РККА], 1936. – [430 с.] : 538 фиг., 324 табл., фот. – Библиогр.: с. 694-696. – Предм. указ.: с. 741-745.

У книзі наводяться основні відомості з металознавства і технології горячої механічної та термічної обробки різних сталевих деталей для літаків і авіамоторів, крім того – з металознавства і термічної обробки чавунних толокових (поршневих) кілець та втулок. Також розглядаються як вітчизняні, так і іноземні стандартні специфікації сталі. Друга частина книги має спільну пагінацію з першою, вони разом нараховують 745 сторінок.

151. **Мотор Райт-Циклон** : рук-во по ремонту / сокр. и перераб. перевод с рук-ва фирмы Райт под ред. инж. С. П. Инюкова ; Упр. возд. сил РККА. – Москва ; Ленинград : Отд. изд-ва НКО СССР. [Центр. тип. НКО им. Кл. Ворошилова], 1936. – 192 с. : 97 рис., табл., фот., 9 прил. – На тит. л. штамп: Петрозаводской гидропорт.

Тимчасове керівництво було перероблене з урахуванням умов СРСР. Як переклад воно зберігало ряд специфічних особливостей щодо застосовуваних матеріалів, устаткування і самої технології ремонту, властивих американській техніці.

152. Николенко Л. К. **Испытание авиационных моторов на станках** / Л. К. Николенко, ст. мастер ; под ред. В. Н. Беликова,

инж. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [3-я тип. им. Бухарина], 1936. – 184 с. : 120 фиг., табл., фот., 6 прил.

Автор описує методи стендових випробувань авіаційних моторів. Книга ілюстрована рисунками, написана доступною мовою і була посібником для авіамеханіків та техніків в роботі на випробувальних установках.

153. Папок К. К. **Качество и применение авиатоплив и масел** / К. К. Папок, инж. ; под общ. ред. П. С. Панютина, проф. ; [обложка И. И. Ионова] ; Гл. упр. ГВФ при СНК СССР, Науч.-исслед. ин-т ГВФ. – Москва : Ред.-изд. отд. Аэрофлота. [Тип. газ. «За индустриализацию»], 1936. – 192 с. : 41 рис., 29 табл., фот., 15 прил. – Библиогр.: с. 189. – На тит. л. печать: Техн. библиотека. Науч.-исслед. ин-т гражд. возд. флота.

У книзі надані відомості щодо оцінки якості авіапалив і масел, наведено інструкції з контролю якості та застосування авіапалив і масел. У додатках вміщено технічні умови на палива і масла, таблиці октанових чисел різних палив та ін.

154. Петрушин С. М. **Практические советы по монтажу авиамоторов водяного охлаждения типа М-34** / С. М. Петрушин ; под ред. Г. А. Булычева. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [Тип. изд-ва «Крестьянская газета»], 1936. – 95 с. : 65 фиг., 2 табл., фот. – Без тит. л. – Описание с обл.

Книга призначалася для молодих робітників, які почали працювати в передвоєнні роки в авіапромисловості, але не мали необхідних знань і досвіду монтажу авіамоторів.

155. Поликовский В. И. **Влияние зазора между крыльчаткой и кожухом на работу центробежного нагнетателя** / В. И. Поликовский ; НКТП СССР. Гл. упр. авиац. пром-ти, Центр. аэро-гидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. ЦАГИ, 1936. – 20 с. : 15 фиг. – (Труды ЦАГИ ; вып. 263). – Резюме англ. – Библиогр.: с. 20.

У роботі наведені результати теоретичного аналізу впливу проміжку між крильчаткою і кожухом відцентрового нагнітача на його роботу.

156. **Расчет самолетов на прочность** : расшир. конспект лекций С. Н. Шишкина / сост.: М. Л. Аврашков, Л. М. Согалов ; под ред. С. Н. Шишкина ; НКТП–ГУАП, Моск. авиац. ин-т. им. Серго Орджоникидзе. – Изд. 2-е, испр. и доп. – Москва : Изд. МАИ. [Лит. Оргаметалл, Ленинград], 1936. – 258 с. : 313 фиг. – Изд. препр.

В основу конспекту, написаного студентами МАІ, покладені лекції, які читалися доц. С. М. Шишкіним в 1934-1935 навчальних роках на літаковому факультеті МАІ.

157. Самсонов П. Д. **Проектирование и конструкции гидро-самолетов** : учеб. пособ. / П. Д. Самсонов, [инж.-техн.] ; [рец. проф. Д. П. Григорович] ; НКТП ГУАП, Моск. авиац. ин-т. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1936. – 554 с. : фиг, табл., фот., 3 прил. – Библиогр.: с. 541-542. – На тит. л. печать: Библиотека. Московский авиац. институт им. Серго Орджоникидзе.

Пропонований курс є енциклопедичним, охоплює велику кількість різних дисциплін і розглядає їх практичне застосування. У книзі наведені специфічні умови роботи літаків у морі та гідролітаків. Крім того, розглянуті конструкції човнів і поплавців, амфібійних шасі та гвинтокрила група.

158. Спирин И. Т. **Навигация одиночного самолета** : [учеб. пособ.] / И. Т. Спирин. – 2-е изд., испр. – Москва : Гос. воен. изд-во НКО СССР. [18-я тип. треста «Полиграфкнига»], 1936. – 192 с. : 150 рис., табл., фот., прил.

У книзі викладено штурманську справу відповідно до програми початкової стадії вивчення штурманської служби. Була призначена для слухачів шкіл, льотчиків-спостерігачів і командного льотно-підйомного складу ВПС.

159. Тихонравов М. К. **Системы питания и смазки авиамотора на самолете** / М. К. Тихонравов, инж. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [Тип. изд-ва «Власть советов»], 1936. – 82 с. : 101 фиг., фот.

Книга знайомить з принципами проектування різних систем живлення мотора і вимогами експлуатації. Представлені практично всі можливі схеми живлення мотора та особливості схем живлення стратоплана.

160. Чертовский Е. Е. **Стратостаты** / Е. Е. Чертовский, инж. – Ленинград ; Москва : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1936. – 248 с. : 192 рис., 57 табл., фот., прил. – Библиогр.: с. 248.

Книга була єдиною працею у світовій технічній літературі [в 30-ті роки ХХ ст.], де надавався порівняльний аналіз видів, конструкцій і матеріалів різних стратостатів. Автор – головний інженер з проектування та будівництва стратостатів, вивчивши на підставі опублікованих праць досвід закордонних польотів стратостатів, ознайомив читачів зі станом проектування стратостатів в 30-і роки та їх можливостями.

161. Шишкин С. Н. **О действительных нагрузках шасси** / С. Н. Шишкин ; НКТП СССР, Гл. упр. авиац. пром-ти, Центр. аэрогидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. ЦАГИ. [Тип. Госбанка СССР], 1936. – 39 с. : 18 фиг., 7 табл., 2 прил. – (Труды ЦАГИ ; вып. 269). – Резюме англ.

У роботі розглядаються результати досліджень шасі двох літаків. При експерименті були обстежені режими посадок, пробігів і розбігів перед зльотом, з виміром зусиль за часом у всіх необхідних стрижнях шасі за допомогою тензографів.

162. Эмден Р. **Основы пилотажа аэростатов** / Р. Эмден, проф. ; перевод с нем. под ред. и с предисл. М. Канищева. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [3-я тип. им. Бухарина], 1936. – 135 с. : 6 фиг., табл. – Парал. тит. л. англ. – Перевод изд.: Grundlagen der Ballonführung / Robert Emden. Leipzig ; Berlin.

У книзі досліджуються закони польоту аеростатів, надаються практичні вказівки щодо роботи пілота під час різних режимів польоту. Наведені численні приклади з повітроплавальної практики, які вирішуються як аналітично, так і за допомогою доданих графіків. Книга служила керівництвом для теоретичної підготовки пілотів аеростатів та дирижаблів.

163. Diehl Walter Stuart. **Engineering Aerodynamics** / W. S. Diehl, Lieutenant Commander, United States Navy. – Revised edition. – New York : The Ronald Press Company, [1936]. – 556 p. : 266 fig., tabl., 2 app. – Index: p. 545-556. – Текст англ. – Переклад назви: **Ін-**

женерна аеродинаміка. – Copyright, 1936, by the Ronald Press Company.

У книзі розглядаються: теоретичні елементи гідродинаміки; прикладна теорія крила; аеродинамічна труба; закрилки і кермо висоти; статика та керованість; динамічна стабільність; опір повітряного середовища; двигуни і повітряні гвинти; розрахунок ефективності моторної потужності та продуктивності; діапазон робочих характеристик і польотні проблеми; гідролітаки та ін. У додатках надаються параметри стандартної атмосфери, перерахункові коефіцієнти і математичні формули інженерної аеродинаміки.

164. **Diesel Aircraft Engines.** – Brooklyn ; N. Y. : Edited and Published by Paul H. Wilkinson, 1936. – 157 p. : 87 fig., tabl., fot. – Index : p. 149-157. – На звороті тит. арк. присвята: Dedicated to Safety in the Air. – Текст англ. – Переклад назви: **Авіаційні дизельні двигуни.** – Entire Contents copyrighted by Paul H. Wilkinson. – На тит. арк. штамп: Научно-технич. библиотека ГСОКБ п/я 4, НКАП-СССР. Центральная научно-техническ. библиотека.

Книга – короткий огляд розвитку сучасних, на той час, дизелів для авіації та їх обладнання. Розглянуто переваги дизельних двигунів і перспективи їх застосування в авіації. Крім того, книга містить коротку історію розвитку авіаційних дизельних двигунів та опис вже існуючих авіадізелів.

165. Norton S. J. **Inspection of Aircraft after Overhaul.** Category "B" Licence / S. J. Norton, Assoc. M. Inst. C. E., A. F. R. Ae. S. – [Third and Revised Edition]. – London : Sir Isaac Pitman & Sons, 1936. – 113 p. – 58 fig., tabl., fot., app. – (Aeronautical Engineering. Series Ground Engineers). – Текст англ. – Переклад назви: **Перевірка повітряних суден після капітального ремонту.** – На тит. арк. печатка: Научно-технич. библиотека ГСОКБ п/я 4.

Ця робота – інструкція заявникам на ліцензію інженера наземних служб категорії «В». Викладено вимоги щодо необхідних знань заявників з авіаційних матеріалів та їх випробувань, конструкцій кабін, салонів і комплектуючих агрегатів літаків та ін. Наведено глосарій авіаційних термінів.

166. Corleett J. C. **Rigging and Airframes** : a manual for riggers and students / Campbell. J. Corleett, A. R. Ae. S. I. – London : Sir Isaac Pitman & Sons, 1936. – 116 p. : 73 fig., fot. – Текст англ. – Переклад

назви: **Оснастка і планер літака** : керівництво для монтажників та студентів. – На тит. арк. штампи: Научно-технич. библиотека ГСОКБ п/я 4., Техническая библиотека. НКОП СССР. 1-ое Глав. управл.

Книга знайомить з принципами побудови та технічного обслуговування повітряних суден. Керівництво було корисним для учнів льотних шкіл, механіків і курсантів, які повинні мати уявлення про конструкцію та технічне обслуговування літаків.

1937

167. **Авиационные моторы М-25А и М-25В** : описание и руководство по обслуживанию / сост. М. С. Владимиров, нач. эксплуат. отд. завода / Гос. союз. ордена Ленина з-д № 19 им. Сталина. – [Б. м.] : Эксплоатац. отд. [Тип. изд. «Звезда»], 1937. – 162 с. : 36 рис., табл., 4 прил. – Без послед. л.

У книзі містяться загальні дані і характеристики моторів, їх опис, догляд за ними, управління; вказівки щодо установки мотора на літак, усунення несправностей, а також щодо збирання, розбирання та регулювання мотора тощо.

168. Безвизонный А. Л. **Ангары** : [учеб. пособ.] / А. Л. Безвизонный, [доц. ЛИИГВФ]. – Ленинград ; Москва : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [3-я тип.], 1937. – 226 с. : 146 рис., 18 табл., граф., фот. – Библиогр.: с. 225.

У книзі викладені питання проектування і будівництва ангарів. Перша частина книги присвячена загальним питанням проектування ангарів, друга – основним принципам проектування конструкції ангара в цілому та його окремих елементів. Книга була призначена для студентів ЛІІЦПФ.

169. **Бензиновый насос 18 ПБ-1** : описание и инструкция по монтажу, ремонту и уходу / сост.: А. Н. Мельников, С. Я. Ясинский ; под ред. В. Г. Руппель. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [1-я Журн. тип.], 1937. – 20 с. : 7 фиг.

Видання містить призначення і основні дані насоса, опис його конструкції та деталей, технологію монтажу; перераховані можливі несправності, їх причини та способи усунення.

170. Бондарюк М. М. **Свинцовый бензин как авиатопливо** / М. М. Бондарюк, К. К. Папок, инж-ры ; Гл. упр. воздуш. флота при

СНК СССР. – Москва : Ред.-изд. отд. Аэрофлота, 1937. – 62 с. : 5 табл. – (Науч.-исслед. ин-т ; вып. XXII). – Библиогр.: с. 59-60. – Без тит. и послед. л. – Описание с обл.

У книзі висвітлюється принцип дії свинцевого бензину – антидетонатора, граничні можливості поліпшення октанового числа палива та практичні методи поводження зі свинцевим паливом.

171. Жуковский Н. Е. **Полное собрание сочинений**. Т. I. **Общая механика** : с биограф. очерком, сост. проф. В. В. Голубевым / Н. Е. Жуковский, проф. ; под ред. проф. А. П. Котельникова ; Центр. аэрогидродинам. ин-т им. Н. Е. Жуковского, Комиссия по изданию трудов проф. Н. Е. Жуковского. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1937. – 636 с. : фиг., портр. – Паралел. тит. л. англ. – Ко всем работам резюме англ. – На отд. л.: Постановление Совета Народных Комиссаров «В ознаменование пятидесятилетия научной деятельности проф. Н. Е. Жуковского...».

У томі надається коротка біографія проф. М. Є. Жуковського, характеристика його наукових робіт і громадської діяльності. Також видання містить статті з теоретичної механіки точки, твердого тіла та системи, що відносяться до усіх відділів механіки: статики, кінематики та динаміки. Серед робіт із загальної механіки знаходиться велика докторська дисертація М. Є. Жуковського «О прочности движения» та ін.

172. Жуковский Н. Е. **Полное собрание сочинений**. Т. V. **Вихри. Теория крыла. Авиация** / Н. Е. Жуковский, проф. ; под ред. проф. А. П. Котельникова ; Центр. аэрогидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского, Комиссия по изданию трудов проф. Н. Е. Жуковского. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1937. – 490 с. : фиг., табл., фот., портр. – Парал. тит. л. англ. – Некоторые работы фр., нем. – Ко всем работам резюме англ.

У даному томі зібрані роботи М. Є. Жуковського, що мали фундаментальне значення для авіації. Початок теорії крила аероплана було покладено роботами: «О присоединенных вихрях», «Geometrische Untersuchungen über die Kutta'sche Strömung», «Über die Konturen der Tragflächen der Drachenflieger», «Определение дав-

ления плоско-параллельного потока на контур, который в пределе переходит в отрезок прямой линии» та ін.

173. Жуковский Н. Е. **Полное собрание сочинений. Т. VI. Винты. Ветряки. Вентиляторы. Аэродинамическая труба** / Н. Е. Жуковский, проф. ; под ред. проф. А. П. Котельникова, проф. В. П. Ветчинкина ; Центр. аэрогидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского, Комиссия по изданию трудов проф. Н. Е. Жуковского. – Москва ; Ленинград : Гл. ред. авиац. лит. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1937. – 430 с. : фиг., табл., фот., портр. – Паралел. тит. л. англ. – Ко всем работам резюме англ.

Том присвячений гребним гвинтам і вітряним двигунам. Чотири класичних мемуара М. Є. Жуковського з вихрової теорії гребних гвинтів внесли досить великий вклад в теорію вихорів, мали важливе практичне значення та були базою для розрахунку гребних і гелікоптерних гвинтів, вентиляторів, вітряних двигунів та водяних турбін та ін.

174. Жуковский Н. Е. **Полное собрание сочинений. Т. VII. Гидравлика** / Н. Е. Жуковский, проф. ; под ред. проф. А. П. Котельникова ; Центр. аэрогидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского, Комиссия по изданию трудов проф. Н. Е. Жуковского – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1937. – 410 с. : фиг., табл., фот., портр. – Парал. тит. л. англ. – Некоторые работы нем. – Ко всем работам резюме англ.

У томі вміщено статті проф. М. Є. Жуковського, присвячені питанням гідравліки. У роботі «О гидравлическом ударе» вперше надається теоретичне пояснення гідравлічного удару в трубах.

175. Жуковский Н. Е. **Полное собрание сочинений. Т. VIII. Теория упругости. Железные дороги. Автомобили** / Н. Е. Жуковский, проф. ; под ред. проф. А. П. Котельникова ; Центр. аэро-гидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского, Комиссия по изд. тр. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1937. – 291 с. : фиг., табл., портр. – Парал. тит. л. англ. – Некоторые ст. нем. – Ко всем ст. резюме англ.

Даний том містить статті, які стосуються питань транспорту, теорії пружності, опору матеріалів тощо.

176. Жуковский Н. Е. **Полное собрание сочинений**. Т. IX. **Математика. Астрономия. Речи. Доклады. Характеристики и биографии** / Н. Е. Жуковский, проф. ; под ред. проф. А. П. Котельникова ; Центр. аэрогидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского, Комиссия по изданию трудов проф. Н. Е. Жуковского. – Москва ; Ленинград : Гл. ред. авиац. лит. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1937. – 450 с. : фиг., фот., портр. – Парал. тит. л. англ. – Некоторые работы фр. – Ко всем работам резюме англ.

У томі вміщені статті математичного характеру, статті з астрономії та математичної фізики, публічні промови і характеристики робіт російських та іноземних вчених, їх фотографії, біографії та некрологи.

177. Кожевин Н. В. **Аэровокзалы** : учебник для вузов / Н. В. Кожевин. – Ленинград ; Москва : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1937. – 149 с. : 66 фиг., табл., фот. – Библиогр.: с. 149.

Книга була першим керівництвом в галузі проектування аеровокзалів. Висвітлено питання обслуговування пасажирів, викладені основи розрахунку корисної площі аеровокзалів, наведено методіку проектування та визначено характерні риси архітектурної композиції вокзальних будівель.

178. Кожевин Н. В. **Транспортные аэропорты** : учеб. для вузов ГВФ / Н. В. Кожевин, Г. П. Матысик. – Ленинград ; Москва : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [3-я тип.], 1937. – 228 с. : 86 рис., XXII фиг., 22 табл., черт., фот., 4 прил. – Библиогр.: с. 215-216.

У підручнику вперше були викладені основи проектування службової зони транспортних аеропортів. Розглядалися питання технічної експлуатації, взаємодії транспортних і експлуатаційно-технічних функцій аеропорту; надавались основи класифікації аеропортів, визначення їх пропускної здатності та методика планування службової зони аеропортів.

179. Кузьмин Г. И. **Воздушные винты** : пособ. для авиатехн. ВВС РККА / Г. И. Кузьмин, [инж.] ; [под общ. ред.: В. С. Коннэрта, Е. С. Андреева, дивинж., А. Е. Заикина, военинж.]. – Москва : Воениздат. [1-я тип.], 1937. – 140 с. : 87 фиг., 13 табл.

У посібнику надані загальні відомості про повітряні гвинти, описані конструкції та характеристики гвинтів і гвинтокрилої групи. Книга відповідала програмі занять з авіатехніками ВПС, також могла використовуватися слухачами цивільних авіаційних технікумів і втузів.

180. Лебедев Н. М. **Самолет У-2 : в 2-х ч. [Ч. 1. Конструкция самолета У-2 М-11. Ч. 2. Обслуживание и эксплуатация самолета У-2]** / Н. М. Лебедев. – Москва : Воениздат. [1-я тип.], 1937. – 319 с. : 156 рис., 6 прил. – Без тит. л. – Библиогр.: с. 312-313. – На с. 17 штамп: Тех. библ. МТУ ГВФ.

Книга знайомить з широко поширеним в 30-ті роки літаком. У ній розглянуто конструкцію літака, питання обслуговування, експлуатації та ремонту. У додатках вміщено формуляри і правила їх ведення, перелік льотних даних літака та ін.

181. **Масляный насос МНМ-11** : описание и инструкция по монтажу, ремонту и уходу / сост.: А. Н. Мельников, С. Я. Ясинский ; под ред. В. Г. Руппель. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [1-я журн. тип.], 1937. – 18 с. : 6 фиг., табл.

У роботі описана конструкція насоса, надаються його основні дані та призначення, інструкція з технічного обслуговування, ремонту тощо.

182. **Масляный насос МНМ-25А** : описание и инструкция по монтажу, ремонту и уходу / сост. А. И. Волкомич ; под ред. В. Г. Руппель. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР, Гл. ред. авиац. лит. [1-я журн. тип.], 1937. – 20 с. : 7 фиг.

У виданні надається опис конструкції насоса і його деталей, інструкція по монтажу, ремонту та догляду. Перераховано можливі несправності, їх причини та способи усунення. Наведена специфікація деталей і матеріалів.

183. **Масляный фильтр МФТ-25** : описание и инструкция по монтажу, ремонту и уходу за фильтром. – Москва ; Ленинград : НАРКОМТЯЖПРОМ, Гос. контора справ. и каталогов. [Тип. им. Володарского], 1937. – 20 с. : 9 рис.

У роботі висвітлюються питання призначення фільтра, принципи його роботи, основні дані і конструкція. Надаються рекомендації щодо монтажу, ремонту та догляду за фільтром.

184. Николаенко В. Г. **Аэродинамический расчет капотов на моторы воздушного охлаждения** / В. Г. Николаенко ; Центр. аэрогидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. ЦАГИ. [Тип. Госбанка СССР], 1937. – 118 с. : 84 фиг. : 3 прил. – (Труды ЦАГИ ; вып. 298). – Резюме англ. – Библиогр.: с. 115.

У роботі наводиться спосіб аеродинамічного розрахунку капота, заснований на застосуванні основних теорем аеродинаміки до явища протікання повітря під капотом.

185. Остославский И. В. **Скос потока у оперения самолета при крыле произвольной формы в плане** / И. В. Остославский, М. П. Могилевский ; Центр. аэрогидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. ЦАГИ., 1937. – 44 с. : 44 фиг., табл., прил. – (Труды ЦАГИ ; вып. 312). – Резюме англ.

Запропонована формула для скосу потоку в оперенні, отримана в припущенні еліптичного закону розподілу циркуляції за розмахом крила.

186. Пышнов В. С. **Аэродинамика самолета** : учебник для авиац. вузов. Ч. 1 / В. С. Пышнов, инж. ; [рецен.: проф. А. Н. Журавченко, воен. инж. 1-го ранга Б. Т. Горощенко] ; Воен.-возд. ордена Ленина акад. им. Н. Е. Жуковского. – 2-е изд. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [3-я тип.], 1937. – 200 с. : 126 фиг., табл., 6 прил. – На тит. л. печать: Библиотека. Московск. авиац. институт. – Библиогр.: с. 197-199.

Підручник містить розрахунки швидкостей, границі, часу підняття, спуску і дальності польоту та ряд змін і доповнень, які враховують зміни в літаку, що відбулися з часу виходу першого видання.

187. Пышнов В. С. **Аэродинамика самолета. Ч 3. Динамика управляемых движений самолета** : учебник / В. С. Пышнов ; отзыв А. Н. Журавченко, проф. ; Воен. Возд. ордена Ленина акад. РККА им. Н. Е. Жуковского. – Москва : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1937. – 172 с. :

142 фиг., табл. – На тит. л. печать: Библиотека. Московск. авиац. институт им. Серго Орджоникидзе.

У підручнику розглянуті питання динаміки польоту: зліт, посадка, несталий прямолінійний рух, крім того, віражі, спіралі, петлі та інші фігури. Також книга була посібником для розрахунку перерахованих рухів літака.

188. Пьерро Ж. Р. **Общие понятия о ремонте авиадвигателей** / Жак Роже Пьерро ; перевод с фр. под ред. Е. С. Андреева, дивинж. – Москва : Воениздат. [2-я тип. им. Кл. Ворошилова, Ленинград], 1937. – 282 с. : 211 фиг., фот. – Парал. тит. л. фр. – Перевод изд.: *Notions générales sur la réparation des moteurs d'aviation* / Jacques-Roger Pierrot. Paris, 1936.

У книзі викладені сучасні (на той час) методи та прийоми ремонту авіаційних моторів як водяного, так і повітряного охолодження.

189. **Руководство по ремонту самолетов и моторов в авиации Осоавиахима** / сост.: М. Войткевич, С. Захаров. – Москва : Изд. ЦС Союза Осоавиахим СССР. [Тип. «Дер Эмес»], 1937. – 228 с. : 20 фиг., 10 рис., табл., черт. – У надзагл.: Осоавиахим – опора мирного труда и обороны СССР.

У керівництві надаються загальні вказівки щодо організації майстерень при аероклубах, технічні вказівки щодо основних видів ремонту моторів, технічні інструкції щодо головних видів ремонту літаків та ін. У додатку приведено норми часу на ремонт моторів, таблиці допусків, норми витрат матеріалів тощо.

190. **Сборник задач по курсу теории авиационных двигателей** : учеб. пособ. для авиац. втузов / Ордена Ленина ВВА РККА им. проф. Н. Е. Жуковского. – Ленинград ; Москва : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [3-я тип.], 1937. – 199 с. : 73 фиг., табл., граф. – На тит. л. печать: Научно-техническая библиотека. Н.И.И. Г.В.Ф.

У книзі надаються зразки завдань з теорії авіаційних двигунів, викладена методика їх вирішення в обсязі курсу, який викладався в авіаційних втузах.

191. **Справочник авиаконструктора. Т. 1. Аэродинамика самолета** / [Центр. аэро-гидродинам. ин-т им. Н. Е. Жуковского]. – [Москва] : ЦАГИ. [1-я Образцовая тип. ОГИЗа «Полиграфкнига»],

1937. – 512 с. : 518 фиг., XLIV табл. – Без с. 177-224. – На отд. л. посвящение кол-ва ЦАГИ памяти Г. К. Орджоникидзе и его портрет. – Предм. указ.: с. 503-508. – Библиогр.: с. 501.

Довідник є першою спробою ЦАГІ зібрати і систематизувати наявні літературні дані та практичний досвід щодо аеродинаміки літака.

192. Щербаков Г. А. **Боковое равновесие самолета при несимметричной тяге винтов** / Г. А. Щербаков, Ф. А. Мамонов ; Центр. аэро-гидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. ЦАГИ. [Тип. Госбанка СССР], 1937. – 30 с. : 27 фиг., 2 табл. – (Труды ЦАГИ ; вып. 318). – Резюме англ. – Библиогр.: с. 28.

У роботі наведені можливі варіанти польоту, описується методика льотних випробувань, апаратура, що застосовувалась у цих випробуваннях, і результати випробувань.

193. **The Care and Maintenance of Aircraft** : a Complete Course of Instruction for Ground Engineers and Light Aeroplane Owners contributed by Various Authors / [A. McIsaac, J. Jarvis, A. W. Seeley et al.]. – Fifth edition (Enlarged). – London : Bunhill Publications. [Printed by Butler & Tanner], 1937. – 194 p. : fig., tabl. – Текст англ. – Переклад назви: **Догляд та технічне обслуговування літаків**. – На тит. арк. штамп: Научно-технич. библиотека. ГСОКБ п/я 4., печатка: Техническая библиотека. Завод № 23.

У книзі наведені: загальні інструкції з технічного обслуговування (ТО) літака і керівництва з проведення ТО окремих систем; інспекція планера і двигунів після капремонту, установка і випробування двигунів; навігаційно-пілотажні прилади; механічні випробування конструкційних матеріалів; випробування ферм і рам; ТО електричного обладнання літака та ін.

194. Falk K. H. **Aircraft Propeller Handbook** / Karl Hansson Falk, chief Blade Designer for Hamilton Standard Propellers. – New York : The Ronald Press Company, [1937]. – 99 p. : 62 fig. – Index: p. 97-99. – Текст англ. – Переклад назви: **Довідник по повітряним гвинтам**. – Copyright, 1937, by the Ronald Press Company. – На тит. арк. печатка: Техническая библиотека. Завод № 23, штамп: Научно-технич. библиотека ГСОКБ п/я 4.

Довідник містить короткі практичні відомості щодо пропелерів. Всі рівняння наведені в самих спрощених формах з використанням

складної математики лише в тих випадках, коли цього не можна було уникнути.

195. Langman H. R. **Aero and auto engine facts and data** / H. R. Langman. – London : The Technical Press. [Printed at the Darien Press, Edinburgh], 1937. – 85 p. : fig. – (Technical Press Manuals). – Текст англ. – Переклад назви: **Відомості та дані по авіаційним і автомобільним двигунам.** – На тит. арк. штампи: Научно-технич. бібліотека. ГСОКБ п/я 4, Центральная научно-техническ. библиотека. НКАП-СССР.

У довідковому посібнику для інженерів розглядаються: класифікація двигунів; елементарні формули; графік циклу зміни тиску під час роботи; механізм двигуна внутрішнього згорання; принципи і механізми охолодження двигуна; котушки запалювання та магнето; властивості палива та його згорання.

196. Liptrot R. N. **Performance**. Part II / R. N. Liptrot, captain O. V. E., B. A. – [Third and Revised Edition]. – London : Sir Isaac Pitman & Sons, 1937. – 263 p. : 80 fig., tabl. – (Handbook of Aeronautics Series). – Bibliogr.: p. 260. – Index: p. 261-263. – Текст англ. – Переклад назви: **Льотно-технічні характеристики.** – На тит. арк. штампи: Техбібліотека заводу 301, Научно-техническая библиотека ГСОКБ п/я 4.

У довіднику наведено методи оцінювання ефективності використання різних типів літаків. Запропоновано метод оцінки, а також деякі його варіації з різними спрощуючими наближеннями, які найчастіше використовували (на той час) британські авіаційні інженери.

197. Litherland P. Teed. **Duralumin and its heat-treatment** / P. Litherland Teed, associate of the Royal School of Mines. – London : Charles Griffin & Company. [Printed by Neill & Co, Edinburgh], 1937. – 116p.: with 20 ill. (including 3 plates) and 61 tabl. – Index: p. 105-116. – Dedication: To all who have suffered from the discreet silence or indiscreet inaccuracy of works of reference with regard to the heat-treatment of duralumin. – Текст англ. – Переклад назви: **Дюралюміній і його термічна обробка.** – All Rights Reserved. – На тит. арк. штампи: Научно-технич. бібліотека ГСОКБ п/я 4, Центральная научно-техническ. библиотека НКАП СССР.

У книзі наведено визначення дюралюмінію і відомості щодо його виробництва. Описані промислові сплави та їх характеристики, довговічність і надійність дюралюмінієвих деталей, технологічні процеси, що нормалізують та поліпшують властивості сплавів.

198. Philp C. G. **Stratosphere and Rocket Flight (Astronautics)** : a popular Handbook on Space Flight of the Future, including a Section on the Problems of Interplanetary Space Navigation / Chas G. Philp, associate of the American Rocket Society. – Third and revised Edition. – London : Sir Isaac Pitman & Sons, 1937. – 116 p. : 8 fig., LXI tabl., app. – Index: p.105-116. – Текст англ. – Переклад назви: **Стратосфера і польоти ракет (Астронавтика)** : популярний довідник про космічні польоти в майбутньому, в тому числі розділ про проблеми міжпланетної космічної навігації. – На тит. арк. штампи: Центральна научно-техніч. бібліотека. НКАП-СССР, Научно-техніч. бібліотека ГСОКБ п/я 4.

Автор презентував першу друковану роботу з астронавтики – науки про ракетні польоти. На той час астронавтика була малознайома англійській публіці, але широко відома в інших країнах.

199. Titterton G. F. **Aircraft materials and processes** / George F. Titterton, aeronautical Engineer. – London : Sir Isaac Pitman & Sons, 1937. – 328 p. : 54 fig., 13 tabl., 7 app. – Index: p. 321-328. – Текст англ. – Переклад назви: **Авіаційні матеріали та їх обробка.** – Copyright, 1937 by Pitman Publishing Corporations. – На тит. арк. штампи: Научно-техніч. бібліотека ГСОКБ п/я 4, Техніч. бібліотека НКОП СССР. 1-оє Глав. Управл.

Книга містить розділи з визначеннями фізичних, механічних, корозійних та інших характеристик авіаційних матеріалів, наведені загальні відомості з випробувань матеріалів. Декілька розділів присвячені термічній обробці, загартуванню сталі і інших металів: міді, алюмінію, сплавів та ін. Розглянуто роботи з деревом, пластиком, склом. Коротко розповідається про авіабудівні заводи.

1938

200. **Авиационные приборы. Ч. 1. Приборы контроля работы мотора** / сост.: В. В. Брандт, воентехн. 1 ранга, [при участии: Г. П. Колесова, И. И. Шапиро, А. А. Максимова, военинж-ров 3 ран-

га ; ред. Д. Б. Пибарт, военинж. 2 ранга]. – Москва : Гос. воен. изд-во НКО СССР, 1938. – 222 с. : 190 рис., табл.

У книзі надається опис приладів контролю мотора: авіаційних манометрів, авіаційних термометрів, тристрілкових індикаторів, мановакууметрів, тахометрів і бензиномірів. Підручник для курсантів військових авіаційних технічних училищ.

201. Авиационные приборы. Ч. 3. Аэронавигационные приборы / сост. Н. В. Колпаков, майор ; [ред. Д. Б. Пибарт., военинж. 2-го ранга]. – Москва : Воениздат. [2-я тип. им. Кл. Ворошилова], 1938. – 216 с. : [146 рис.], [27 табл.] – Без с. 213-214. – На тит. л. штамп: Тренировочный отряд Украинского управления Г.В.Ф.

У книзі описуються аеронавігаційні прилади: авіакомпаси, авіаційні годинники, сектант і октант, візири, допоміжні прилади та кисневі прилади. Підручник призначений для курсантів військових авіаційно-технічних училищ.

202. Авиационные приборы. Ч. 4. Гироскопические приборы / сост. В. В. Брандт, воентехн. 1-го ранга ; [ред. Д. Б. Пибарт, военинж. 2-го ранга]. – Москва : Воениздат. [2-я тип. им. Кл. Ворошилова], 1938. – 168 с. : 129 рис., табл. – На тит. л. штамп: Тренировочный отряд Украинского управления Г.В.Ф.

У книзі надається опис гіроскопічних приладів: гіроскопів, покажчика повороту, авіагоризонту, напівкомпасу і гіромагнітного компасу, а також автопілотів. Підручник для курсантів військових авіаційно-технічних училищ.

203. Бруевич Н. Г. Уравновешивание авиационных двигателей / Н. Г. Бруевич, В. Н. Ширяев ; Воен. воздуш. акад. РККА. им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. ВВА РККА. [Лит. НКВМ им. Кл. Ворошилова], 1938. – 198 с. : табл. – Изд. препр.

У книзі надані загальні закони урівноваження і розглянуті всі типи авіаційних двигунів. Підручник використовувався при вивченні урівноваження та як посібник при конструюванні.

204. Виргинский В. Рождение воздухоплавания / В. Виргинский. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. [3-я тип.], 1938. – 117 с. : 39 рис. – На тит. л. штамп: Фундаментальная библиотека ЛЭТИИСС. НКПС.

У книзі наведені відомості про періоди розвитку повітроплавання в Європі. Окремі розділи присвячені історії розвитку повітроплавання в Росії, а також попередникам повітряних куль – «літаючим драконам» XIII – XV століть.

205. **Ворота ангаров и эллингов** / А. Л. Безвиконый, доц., Н. Н. Всеволодов, Л. А. Иванова, инж-ры и др. ; Ленинград. ин-т инж. гражд. возд. флота. – Ленинград : Изд. ЛИИГВФ. [Типо-лит. ЛИИГВФ], 1938. – 162 с. ; 212 рис., 4 табл., фот. – На тит. л. печать: Научно-техническая библиотека. Н.И.И.Г.В.Ф.

У книзі викладено підсумок роботи колективу ЛШЦПФ у 1935-1936 рр. Це була перша спроба систематизації вітчизняного досвіду, а також матеріалів іноземної періодики. Конструкційні та розрахункові матеріали в книзі істотно полегшували роботу проектувальників.

206. Вуд К. Д. **Техническая аэродинамика** / К. Д. Вуд ; перевод с англ. под ред. В. Н. Матвеева. – Москва : Изд. ЦАГИ. [1-я Образцовая тип. ОГИЗа РСФСР], 1938. – 247 с. : 282 фиг., 32 табл., 7 прил. – Предм. указ.: с. 243-246.

У книзі розглядається комплекс дисциплін, пов'язаних з аеродинамікою літака, а саме: теоретична та експериментальна аеродинаміка, повітряні гвинти та динаміка літака. Надається практичний (аеродинамічний) розрахунок найбільш поширених в США літаків: Кертисс Райт, Вако F, ОХ, 5 Берд та ін.

207. Гевелинг Н. В. **Металловедение. Ч. 1. Металлические сплавы** : учеб. пособ. / Н. В. Гевелинг, проф., д-р. – 2-е изд., испр. и доп. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз, [Киев. тип.], 1938. – 295 с. : 375 фиг., 30 табл., 6 прил. – Библиогр.: с. 292.

У посібнику розглядаються методи дослідження сплавів, бінарні та литі сплави, зміни будови сплавів (вторинна кристалізація, рекристалізація, зміна форми складових. Наведені механічні властивості металевих сплавів, а також діаграма плавкості системи «залізо – карбід заліза» тощо.

208. Глаголев Н. М. **Теория и динамический расчет инерционного запуска авиадвигателей** / Н. М. Глаголев, инж.-мех. – Москва ; Ленинград : Гос. изд-во оборон. пром-ти. [3-я тип. ОНТИ], 1938. – 160 с. ; 56 фиг., 20 рис., 9 табл.

У книзі викладена теорія інерційного пуску двигуна із застосуванням пружної запобіжної муфти. Книга призначалась для інженерів-конструкторів та науковців в галузі пускових пристроїв авіадвигунів.

209. Голубев В. В. **Теория крыла аэроплана в плоскопараллельном потоке** / В. В. Голубев, проф. МГУ. – 2-е изд., перераб. – Москва ; Ленинград : ГОНТИ НКТП СССР. Ред. техн.-теор. лит.-ры. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1938. – 260 с. : 186 фиг., табл. – Имен. указ.: с. 260. – Предм. указ.: с. 258-259.

У книзі вивчається рух повітря в області крила аероплана у польоті, зокрема – з'ясування походження підйомної сили крила і знаходження залежності її величини та точки прикладення від умов польоту. Автор розглядає теорію крила як специфічну задачу загальної гідромеханіки.

210. Горощенко Б. Т. **Скорость полета (анализ, расчет, перспективы)** / Б. Т. Горощенко ; Ордена Ленина Воен.-воздуш. акад. РККА им. Н. Е. Жуковского. – Москва ; Ленинград : НКОП СССР. Оборонгиз, 1938. – 223 с. : 114 фиг., 23 табл., XV прил. – Библиогр.: с. 221-223.

Книга містить докладний аналіз коефіцієнтів лобового опору крил, фюзеляжу, моторних гондол і радіаторів при числах Рейнольдса, які відповідають режимам V_{\max} сучасних літаків тощо.

211. Григорьев В. Г. **Оборудование самолетов. Вып. 1. Общие основы проектирования. Аэронавигационное оборудование** / В. Г. Григорьев, инж.-мех. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1938. – 187 с. : 87 фиг., 3 табл., прил. – Библиогр.: с. 173. – Предм. указ.: с. 181-184.

У книзі надається короткий опис аеронавігаційних приладів (за винятком радіотехнічних), а також рекомендації щодо їх найкращого розміщення та монтажу на літаках різного призначення. Видання призначалося для інженерно-технічного складу авіапромисловості (проектувальників).

212. Гриценко Н. А. **Курс метеорологии и аэронавигации** : учеб. пособ. для авиатехн. ГВФ / Н. А. Гриценко, И. А. Кобелев, В. Ю. Поляк. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [1-я тип.], 1938. – 164с. : 122 рис., 7 табл., 2 прил.

У навчальному посібнику містяться відомості з аерології, аеронавігаційного обладнання літака, аеронавігації, які необхідні борт-механікам, авіатехнікам і мотористам для виконання льотної роботи на гідролініях, арктичних лініях, крім того, в сільгоспавіації, експедиціях, перельотах та ін.

213. Данилин С. А. **Аэронавигация** : учебник для школ пилотов и строевых частей ВВС РККА / С. А. Данилин, Герой Советского Союза ; под ред. Б. В. Стерлигова, полковника. – 2-е изд., испр. – Москва : Воениздат. [1-я тип.], 1938. – 156 с. : 125 рис., табл.

У елементарному курсі аеронавігації розглядаються питання літаководіння в обсязі, необхідному для самостійних польотів без штурмана. Призначався для шкіл пілотів ВПС РСЧА, а також для льотного складу їх стройових частин, шкіл цивільного повітряного флоту і Осоавіахіма.

214. Добрынин А. А. **Детонация и оценка антидетонационных свойств топлив в двигателях** / А. А. Добрынин, доц. ; Военная возд. ордена Ленина акад. РККА им. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. академии, 1938. – 103 с. : 64 фиг., 10 табл., фот. – Указ. лит.: с. 103. – На тит. л. печать: Научно-техническая библиотека Н.И.И.Г.В.Ф.

У роботі розглянуті питання щодо основних факторів двигуна, які впливають на детонацію; існуючі методи оцінки антидетонаційних властивостей палив та їх відповідність реальним умовам експлуатації. При написанні цієї роботи автор використовував, головним чином, іноземні журнали тих років.

215. Дудаков В. И. **Основы теории воздушно-ракетного двигателя непрерывного действия** / В. И. Дудаков, проф. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1938. – [144 с.] : [33 фиг.], [89 табл.]. – Без послед. с.

У книзі викладено результати дослідження роботи повітряно-ракетного двигуна в області надзвукових швидкостей польоту у порівнянні з дозвуковими.

216. Дьяченко П. Е. **Балансировка деталей в авиационном моторостроении** / П. Е. Дьяченко ; под ред. Р. С. Кинашвили. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [3-я тип.], 1938. – 67 с. : 63 фиг., фот. – Библиогр.: с. 65-66.

У роботі висвітлено досвід статичного і динамічного балансування деталей авіаційного моторобудування: колінчастих валів, крильчаток нагнітачів та повітряних гвинтів. Описано також верстати, які найчастіше використовувались для статичного і динамічного балансування, та прийоми роботи на них.

217. Жуковский Н. Е. **Полное собрание сочинений** : лекции. Вып. 1. Ч. 1. **Теоретические основы воздухоплавания** / Н. Е. Жуковский, проф. ; под ред.: В. П. Ветчинкина, проф. ; [предисл. В. П. Ветчинкина] ; Центр. аэрогидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского, Комиссия по изд. тр. проф. Н. Е. Жуковского. – 3-е изд., перераб. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1938. – 539 с. : 353 фиг., 39 табл., портр., фот. – Парал. тит. л. англ.

У даному томі вміщені лекції М. Є. Жуковського, які він читав в 1910-1912 рр. у МВТУ. Курс «имеет не только историческое значение, но в большей своей части может служить учебным пособием для студентов и в настоящее время, так как Н. Е. Жуковский был не только первоклассным ученым, но и мастерски излагал самые трудные понятия, пользуясь весьма малым математическим аппаратом».

218. Зиновьев В. С. **Справочник по авиационным металлам и сплавам** / В. С. Зиновьев, доц. ВВА РККА им. Н. Е. Жуковского ; под ред. Н. В. Гевелинга, проф., д-ра техн. наук. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз, [Киев. тип.], 1938. – 239 с. : 127 фиг., 87 табл., 3 прил. – Предм. указ.: с. 236-239.

У роботі зібрані матеріали довідкового характеру щодо чорних та кольорових металів і сплавів, які застосовувались у вітчизняному та іноземному авіабудуванні. Також наведені відомості щодо складу, термообробки, механічних властивостей, а також застосування авіаційних сплавів. Крім того, представлені мікрофотографії марок структур сплавів, які на той час найчастіше використовувались.

219. **Испытание авиационных двигателей** : учебник для авиац. техникумов / В. Н. Беликов, Л. Б. Евангулов, Д. Я. Коломацкий и др. ; под ред. В. Н. Беликова, инж.-мех. – Москва : Гос. изд-во оборон. пром-ти. [2-я тип. ГОНТИ им. Евг. Соколовой, Ленин-

град], 1938. – 376 с. : 280 фиг., 6 прил., фот. – Библиогр. к разд.: с. 373-376.

Книга містить: викладення загальних і спеціальних методів випробування авіаційних двигунів на випробувальних верстатах; опис приладів та апаратів, що застосовувались при випробуваннях; опис типів випробувальних установок і станцій, їх загального обладнання та принципи підрахунку основних показників станцій тощо.

220. **Испытание авиационных моторов** : учебник техминимума для работников испытат. станций / Б. Е. Бруснянов, А. Ф. Зайцев, Д. Я. Коломацкий и др. – 2-е изд. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1938. – 184 с. : 90 фиг., 19 табл., 4 прил. – На тит. л. штамп: Техн. библ. МТУ ГВФ.

У книзі наведені: основні відомості з палив та олив; облаштування авіадвигунів і матеріали, що застосовувались для побудови авіадвигунів; пристрої та обладнання випробувальних станцій; методика випробування авіаційних моторів і обробка результатів випробувань. Коротко описані методи раціоналізації роботи випробувальних станцій і зниження собівартості випробувань.

221. Кириченко Л. И. **Курс кинематики и динамики авиадвигателей. Ч. 2. Динамика авиадвигателей** / Л. И. Кириченко. – Ленинград : Изд. ЛИИГВФ. [Типо-лит., Авиагородок], 1938. – 409 с. : 211 фиг., табл., доп., прил. – Библиогр.: с. 407-409.

У курсі лекцій, які автор викладав в ЛІІГВФ з 1931 року, викладені методи динамічного розрахунку двигунів, прийняті в ЦНДІАМ.

222. Кудрявцев Н. Ф. **Аэронавигация** : [учебник] / Н. Ф. Кудрявцев. – 3-е изд., [перераб. и доп.]. – Москва : Воениздат. [2-я тип. им. Кл. Ворошилова], 1938. – 280 с. : 222 рис., табл. – На тит. л. штамп: Библиотека. Н.К.В.М.

У підручнику з елементарного курсу аеронавігації викладено штурманську справу в обсязі знань, необхідних льотчику і штурману.

223. Кудрявцев Н. Ф. **Задачник по аэронавигации** / Н. Ф. Кудрявцев. – 4-е изд. – Москва : Воениздат. [1-я тип.], 1938. – 131 с. : 20 рис., 5 прил.

Видання використовувалось в навігаційних розрахунках і призначалось як навчальний посібник для шкіл льотчиків, льотчиків-спостерігачів та льотного складу стройових частин ВПС РСЧА.

224. Курганская В. М. **Метеорологические условия облечения самолетов** / В. М. Курганская, И. Г. Пчелко. – Москва : Гидромет. изд-во. [Тип. изд-ва «Дер Эмес»], 1938. – 75 с. : 29 рис., 8 табл., прил. – Библиогр.: с. 71.

У книзі розглянуті фізичні процеси облєденіння і синоптико-метеорологічні умови облєденіння літаків на європейській території СРСР.

225. Курьшев М. А. **Проектирование воздухобаз** / М. А. Курьшев, инж. ; Ленинград. ин-т инж. ГВФ. – Ленинград : Изд. ЛИИГВФ. [Типо-лит., Авиагородок], 1938. – 80 с. : 63 рис., 8 табл., 3 прил. – Библиогр.: с. 78.

У книзі розглянуті метеорологічні, топографічні та інші вимоги до місця розташування повітряної бази дирижаблів. Наведено технологічну схему роботи повітряної бази, вимоги до льотного поля і майданчиків елінгів. Відзначено, що «при проектировании заграничных самолетных линий соображения стратегические и политические часто берут верх над соображениями чисто экономическими».

226. Масленников М. М. **Общий курс авиационных двигателей легкого топлива** : учеб. пособ. для авиац. вузов / М. М. Масленников, проф., К. А. Рудзкий, инж. – Москва ; Ленинград : ОНТИ. Гл. ред. авиац. лит. [3-я тип.], 1938. – 576 с. : 265 фиг., 26 табл. – Предм. указ.: с. 564-570. – На тит. л. печать: Библиотека НИИ связи и светотехники. Аэрофлот.

У книзі викладені матеріали теоретичного, дослідного і конструктивного характеру, які зведені в наступних розділах: термодинаміка авіадвигунів та їх тепловий розрахунок; авіаційні палива і масла; кінематика та динаміка двигунів; розрахунок на міцність окремих деталей; конструкції двигунів та будова агрегатів тощо.

227. Миллер Г. В. **Смазка авиационных двигателей** / Г. В. Миллер, инж. ; под ред. П. И. Орлова ; Ленинград. ин-т инж. ГВФ. – Ленинград : Изд. ЛИИГВФ. [Типо-лит., Авиагородок], 1938. – 160 с. : 175 фиг. – Библиогр.: с. 156-157.

У книзі викладені теорії мастила, конструкція та розрахунок органів змащування, а також експлуатація системи змащення авіаційних двигунів. Книга містить вказівки на оригінальні роботи для більш глибокого вивчення даного питання.

228. Окромешко Н. В. **Производство авиационных моторов. Ч. 1. Заготовительные и вспомогательные цеха. Литье, ковка, термообработка, предохранительные покрытия** : учеб. для втузов / Н. В. Окромешко, А. С. Лугаськов. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1938. – 376 с. : 294 фиг., 110 табл. – Библиогр. в конце разд. – Предм. указ.: с. 373-376.

У підручнику викладена технологія виробництва основних заготівельних і допоміжних цехів авіамоторних заводів: модельне та ковальське виробництво, термічна обробка, виробництво підшипників ковзання, а також запобіжне покриття деталей двигунів.

229. Осокин П. **Самолеты** : учеб. для техн. школ ВВС РККА. Кн. 1 / П. Осокин, [военинж. 2-го ранга]. – Москва : Воениздат. [2-я тип. им. Кл. Ворошилова], 1938. – 260 с. : 200 фиг., табл., прил.

У книзі викладена теорія польоту літака. Підручник був складений у відповідності з програмами шкіл ВПС РСЧА і розрахований на курсантів, що мають достатню підготовку з алгебри, тригонометрії, механіки та з елементарних основ опору матеріалів.

230. Остославский И. В. **Аэродинамический расчет самолетов** : учеб. для втузов / И. В. Остославский, В. М. Титов ; под ред. А. Н. Журавченко, проф., д.-р техн. наук ; Московский авиац. ин-т им. Серго Орджоникидзе. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Гл. ред. авиац. лит., 1938. – [482 с.] : 361 фиг., табл., прил. – Библиогр.: с. 473-475. – Предм. указ.: с. 476-482. – Без послед. л.

У підручнику вперше систематично викладені питання аеродинамічного розрахунку літака, «которые были разбросаны в отечественной и заграничной периодической литературе», а саме: аеродинаміка трапецевідного крила, взаємний вплив гвинта і літака, інтерференція частин літака, розрахунок з урахуванням швидкісного надування двигуна та ін. У якості основних методів аеродинамічного розрахунку рекомендуються «метод мощности» і «метод тяги» та ін.

231. Папок К. К. **Бензины и масла на воздушных линиях Америки** / К. К. Папок, инж. ; Гл. упр. ГВФ при СНК СССР. – Москва : Ред.-изд. отд. Аэрофлота. [Тип. «Путь Октября»], 1938. – 109 с. : 56 рис., 35 табл., 3 прил., фот. – (Науч.-исслед. ин-т ГВФ ; вып. XXIII). – Библиогр.: с.108.

У книзі викладено узагальнений матеріал, який знайомить з діяльністю основних цивільних повітряних ліній Америки: «Американ Ейрлайнс», «Юнайтед Ейрлайнс», «Норс Вестерн Ейрлайнс» та ін. щодо ефективної організації аеродромного паливно-мастильного господарства.

232. Пышнов В. С. **Аэродинамика самолета** : учебник. Ч. 4 / В. С. Пышнов ; Воен.-возд. ордена Ленина акад. им. Н. Е. Жуковского. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1938. – 132 с. : 94 фиг., табл. – Библиогр.: с. 132. – На с. 131 печать: Библиотека. Моск. авиац. институт им. Серго Орджоникидзе.

Згідно з програмою курсу «Аеродинаміка літака» розглянуті наступні питання: рівновага літака, поперечна і повздожня стійкість, стійкість руху по землі, дія рулів, втрата швидкості і штопор.

233. **Самолет СБ-2М100А. Ч. II. Конструкция и эксплуатация самолета** / составлено сер.-конструктор. отделом з-да ; [отв. ред. И. В. Щепетков, инж.] ; Народный комиссариат оборонной промышленности. – 3-е изд., доп. – Москва : Изд. завода. Тип. «Путь Октября», 1938. – 420 с. : 249 фиг., 6 рис., табл., фот., прил.

У книзі висвітлені питання щодо експлуатації швидкісного бомбардувальника, який належав до класу машин, побудованих з урахуванням всіх новацій, на той час, у галузі авіаційної техніки.

234. **Справочные сведения по авиации.** – Москва : Гос. воен. изд-во НКО СССР. [1-я тип.], 1938. – 184 с. : 49 рис., 36 табл.

У книзі наведено відомості щодо повітряних силкапіталістичних держав, тактико-технічних характеристик літаків, основ тактики ВПС, управління, зв'язку тощо. Крім того, висвітлюються питання озброєння літаків, обладнання аеродромів та використання прив'язних аеростатів.

235. **Труды КАИ.** Вып. 10 / СНК СССР, Гл. упр. гражд. воздуш. флота, Киев. авиац. ин-т им. К. Е. Ворошилова ; [ред. кол.: И. Я. Штаерман, проф., А. А. Комаров, Н. Г. Горчаков, Н. И. Ко-

нончук, доц-ты ; отв. ред. Н. И. Конончук]. – Киев : Изд. НИС КАИ. [4 полигр. ф-ка им. Ленина], 1938. – 342 с. : фиг., табл. – Обрат. с. тит. л. англ.

До збірника увійшли шість статей В. М. Челомея, видатного конструктора ракетно-космічної техніки. Його становлення як вченого розпочалось в період навчання у Київському авіаційному інституті. Статті Ш. І. Шмушкіна, М. К. Луцького, М. І. Конончука присвячені авіаційним двигунам, статті інших авторів – також авіаційній тематиці.

236. **Ученые записки Московского государственного университета.** Вып. 24. **Механика.** Кн. 2. / [отв. ред. В. В. Потемкин, проф.]. – Москва : [16-я тип. треста «Полиграфкнига»], 1938. – 203 с. : фиг., рис., табл. – Резюме фр.

Статті збірника присвячені вирішенню проблем гідро- і аеромеханіки, теорії пружності та ін.

237. Холмаков И. И. **Динамика авиационных двигателей** / И. И. Холмаков ; под ред. В. В. Добровольского, проф. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [2-я тип. ОНТИ им. Евг. Соколовой], 1938. – 148 с. : 103 фиг., VIII табл. – На отд. с. помещен некролог И. И. Холмакову и его портрет. – На обрат. с. тит. л. печать: Тех. библиотека. Науч.-исследоват. ин-т Гражд. Возд. Флота.

У книзі розглянуті питання динаміки авіаційних двигунів: аналітичний розрахунок кінематики причіпного механізму та визначення його сил інерції, питання врівноваження та визначення крутильного моменту двигуна. Особливо докладно і оригінально висвітлені питання врівноваження. Загальна теорія широко ілюструється розглядом конкретних випадків врівноваження різних типів авіаційних двигунів.

238. Чесалов А. В. **Испытание опытных самолетов** : (крат. рук-во для летных станций заводов авиапромышленности) / А. В. Чесалов. – Москва : Изд. ЦАГИ. [Тип. ЦАГИ], 1938. – 116 с. : 51 фиг., 18 табл. – (Труды ЦАГИ ; вып. 358). – Библиогр.: с. 115.

У керівництві розглядаються питання доведення дослідного літака і методика льотних випробувань, підготовка літака та льотчика до першого польоту, питання приладового і лабораторного облаштування льотних станцій.

239. Шаркевич И. **Таблицы для расчета перелетов с временем восхода и захода солнца, продолжительностью сумерек, временем пролета расстояний, путевой скоростью и углами упреждений** : пособ. для эксплуатац. работн. авиации и пилотов / И. Шаркевич, М. Цим ; Гл. упр. гражд. возд. флота при СНК СССР. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Ред.-изд. отд. Аэрофлота, [Тип. изд-ва «Крестьянская газета»], 1938. – 207 с. : 4 табл., 1 схема.

Посібник містить таблиці для розрахунку перельотів з урахуванням часу доби тощо. Призначена для експлуатаційних працівників авіації та пілотів.

240. Шютт К. **Введение в физику полета** / К. Шютт ; перевод Г. А. Вольперта с пятого нем. изд. – Москва ; Ленинград : ОНТИ НКТП СССР. Ред. техн.-теорет. лит-ры. [2-я тип. им. Евг. Соколовой], 1938. – 207 с. : 189 фиг., 7 табл., фот. – Предм. указ.: с. 205-207.

У книзі надається відповідь на питання, як виникають ті аеродинамічні сили, що підтримують в повітрі літак, який може важити кілька десятків тон. Була призначена, в основному, для викладачів з фізики у середній школі, бажаючих додати до викладання предмету елементи теорії авіації.

241. Щипанов Г. В. **Гироскопические приборы слепого полета. Теория, расчет и методы конструирования** / Г. В. Щипанов. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [3-я тип. ОНТИ], 1938. – 423 с. : 129 фиг., табл. – Библиогр.: с. 423.

Перший розділ книги є теоретичною базою, на якій побудовані методи конструювання і розрахунку гіроскопічних приладів. Другий – розглядає додатки зазначеної теорії до окремих прикладів гіроскопічних показчиків напрямку.

242. Healey J. **Metal aircraft for the mechanic** : a practical textbook for metal riggers, ground engineers, technical school instructors and students / J. Healey, examiner, central trade testboard, Royal Air Force. – London : Sir Isaac Pitman & Sons, 1938. – 89p. : 46 fig., 3 app. – Текст англ. – Переклад назви: **Літак металевій конструкції**. – На тит. арк. штампи: Научно-технич. библиотека ГСОКБ, п/я 4, Центральная научно-техническая библиотека. НКАП-СССР.

У роботі представлений огляд сучасних, на той час, операцій і процесів обслуговування суцільнометалевих літаків. Для простоти

та ясності пояснень матеріал ілюстрований. Посібник був корисним в практичній діяльності інженерів-механіків наземних служб при підготовці до роботи, читанні креслень, розмітці і виготовленні вручну арматури для літаків. Наводяться загальні вказівки щодо ремонту, змащування та основні відомості з металознавства.

1939

243. **Авиационные приборы. Ч. 2. Пилотажно-навигационные приборы** / сост. П. К. Васин, майор ; [ред. Д. Б. Пибарт, военинж. 2-го ранга]. – Москва : Воениздат. [2-я тип. им. Кл. Ворошилова, Ленинград], 1939. – 219 с. : 114 рис., 15 табл., 6 прил.

У книзі розглянуті пілотажно-навігаційні прилади: висотоміри, показчик повітряної швидкості, варіометри, акселерометр, контрольно-перевантажувальний пристрій, показчик кута атаки стабілізатора і показчик кута відхилення закрилків. Книга призначалася як підручник для курсантів військових авіаційно-технічних училищ, а також використовувалась в школах молодших спеціалістів ВПС, аероклубах та школах ЦПФ.

244. **Аэронавигационная линейка. Методы и приемы расчетов арифметических, штурманских, бомбардировочных и по аэрофотосъемке** / сост.: М. Н. Никольский, В. Я. Блинов. – Москва : Воениздат. [2-я тип. им. Кл. Ворошилова, Ленинград], 1939. – 87 с. : 63 рис., табл., 1 прил.

У книзі викладені принципи і техніка роботи з лінійкою. Книга призначалася в якості допомоги льотному складу при підготовці до польотів, крім того, могла бути використана курсантами та слухачами училищ ВПС як довідковий матеріал при вивченні спеціальних дисциплін.

245. Батурина Т. А. **Влияние формы капота и размеров кока винта на его к. п. д.** / Т. А. Батурина ; Центр. аэро-гидродин. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. ЦАГИ, 1939. – 8 с. : 7 фиг., 3 табл. – (Труды ЦАГИ ; вып. 392).

У роботі викладені результати випробування моделі двухлопастного гвинта 2СМВ-1 ЦАГІ з фюзеляжем та трьома різними капотами до мотору повітряного охолодження.

246. **Бензиновые насосы БНК-5Г, БНК-5УГ и БНК-1Г : описание и инструкция по монтажу и уходу** / сост. М. И. Френкель ;

под ред. С. Я. Ясинского. – 2-е изд. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1939. – 56 с. : 42 фиг., табл., фот.

В інструкції наведені основні дані насосів та їх загальний вигляд. Розглянуті конструкція насосів та їх деталей, принципи їх роботи; надаються вказівки щодо часткового ремонту і встановлення насосу на мотор; перераховані можливі причини несправностей та способи їх усунення.

247. Бреге Л. **Туннельные радиаторы** / Л. Бреге, Р. Девильер ; перевод П. И. Орлова. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз, 1939. – 99с. : 38 фиг., 9 табл. – Перевод изд.: *La Technique des Radiateurs Carénés / Louis Breguet, René Devilliers // La Science Aérienne*, 1938, Vol. VII, № 6(38).

У книзі викладено методикау розрахунку тунельних радіаторів та наведені приклади розрахунку. Книга була призначена працівникам НДІ та інженерам авіаційної промисловості, які займалися проблемами проектування тунельних радіаторів.

248. **Британское авиационное моторостроение. Организация, технология** : по материалам журн. *Machinery (London Edition)* и *Automobile Engineer* / сост. А. А. Велижев. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1939. – 426 с. : 505 фиг., табл., фот.

У книзі висвітлюються прийоми і методика виробництва авіаційних моторів в Англії, крім того, розглядається конструкція та основні дані серійних моторів, які будувались на заводах Брістол, Непіра, Армстронг Сідллі, Побджой, Ролльс-Ройс. Докладно описано технологію виготовлення деталей авіаційних моторів, верстати та пристосування.

249. Булычев Г. А. **Сборка авиационных моторов** / Г. А. Булычев, А. И. Позин. – 2-е изд., перераб. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1939. – 230 с. : 181 фиг., 9 табл., 3 прил. – (Технический минимум).

Посібник надає читачеві відомості щодо конструкції і складання авіаційних моторів, матеріалів, що застосовувались в авіамоторобудуванні, допусків та посадок. Книга була доступна мало-кваліфікованому читачеві.

250. Висленев Б. В. **Теория авиации** : [учеб. пособ.] / Б. В. Висленев, Д. В. Кузьменко. – 4-е изд., испр. – Москва : Воениздат, 1939. – 384 с. : 365 рис., табл.

У книзі наведено основні відомості з аеродинаміки і розглянуті закони, знання яких необхідні для здійснення польоту літака. Книга служила навчальним посібником для училищ, шкіл та стройових частин ВПС РСЧА.

251. Гаузнер С. И. **Самолетные весы и взвешивание самолетов** / С. И. Гаузнер, инж. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз, 1939. – 46 с. : 34 фиг., 6 прил.

У книзі описується будова літакових ваг; вимог до них і перевірка правильності їх показань та методи зважування літаків. Книга призначалась працівникам, які займались наземними випробуваннями літаків, та учням авіаційних навчальних закладів.

252. Горощенко Б. Т. **Выбор основных размеров и аэродинамический расчет самолета** : метод. указания / Б. Т. Горощенко ; Ордена Ленина ВВА РККА им. Н. Е. Жуковского. – Ленинград ; Москва : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1939. – 60 с. : 25 фиг., 5 табл., 4 прил. – Библиогр.: с. 58-60.

У методичних вказівках надаються поради студентам-дипломникам щодо вибору найбільш доцільного порядку проектування літака у дипломній роботі. За допомогою цих вказівок «студент может работать вполне осмысленно и к тому же сэкономит много времени».

253. Гроссман Е. П. **Вибрации крыла с элероном при наличии сервокомпенсации** / Е. П. Гроссман ; Центр. аэро-гидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. ЦАГИ, 1939. – 25 с. : 11 фиг., табл. – (Труды ЦАГИ ; вып. 385).

У роботі запропоновані методи, що дозволяють визначити критичну швидкість флатера системи «крило-елерон» на випадок елерона з серво-компенсатором. Доведено, що сервокомпенсатор може значно знизити критичну швидкість, тому необхідно враховувати його наявність при розрахунках на вібрацію.

254. Доллежалъ В. А. **Редукторы числа оборотов авиационных двигателей** / В. А. Доллежалъ, инж.-мех., канд. техн. наук. – 2-е изд., доп. и перераб. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев.

тип.], 1939. – 254 с. : 173 фиг., 45 табл., IV прил. – Библиогр.: с. 251-254.

У книзі надаються основні вказівки з вибору передавального числа обертів в редукторі, описуються їх конструкції, і наводяться способи розрахунку на міцність деталей редуктора та розрахунку зубців шестеренних передач. Книга призначалась для інженерів авіапромисловості, працівників НДІ та студентів вузів .

255. Дузь П. **Паровой двигатель в авиации : опыт историко-технического исследования** : учеб. пособ. / П. Дузь, канд. техн. наук ; АН СССР, Отделение истории и философии. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1939. – 315 с. : 152 фиг., табл., фот. – Библиогр.: с. 308-312.

Автор надає огляд, критичний аналіз і оцінку робіт щодо застосування парового двигуна для літальних апаратів. Книга охоплює період з початку ХІХ століття до наших днів. Була призначена для студентів вузів, крім того – для самоосвіти.

256. Жабров А. **Элементарная теория полета самолета** : [учеб. пособ.]. Ч. 1 / А. Жабров ; отзыв В. С. Пышнова, бригаинж., проф. ВВА РККА им. Н. Е. Жуковского. – Москва : Редиздат ЦС Осоавиахима СССР. [13-я тип. ОГИЗа треста «Полиграфкнига»], 1939. – 223 с. : 189 рис. – Библиогр.: с. 220. – На тит. л. штамп: Тренировочный отряд Украинского управления Г. В. Ф.

Розглянуто елементи теоретичної механіки, елементи теоретичної і експериментальної аеродинаміки та гвинтокорилу групу літака. Підручник призначався для учнів льотних шкіл та аероклубів Осоавіахіма.

257. Жуковский Н. Е. **Полное собрание сочинений** : лекции. Вып. 4. **Аналитическая механика. Теория регулирования хода машин. Прикладная механика** / Н. Е. Жуковский, проф. ; под ред.: В. П. Ветчинкина, проф., А. П. Котельникова, проф. ; Центр. аэрогидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – [6-е изд., доп.]. – Москва ; Ленинград : НКАП СССР. Оборонгиз. [Киев. тип.], 1939. – 461 с. : фиг., табл., граф., фот., портр. – Парал. тит. л. англ.

До видання включено курс «Аналітична механіка», який М. Є. Жуковський викладав у МВТУ понад 40 років (1874–1920 рр.), що змінювався і пристосовувався відповідно до потреб майбутніх

інженерів та їх світогляду. Курс «Теорія регулювання ходу машин» викладався М. Є. Жуковським як епізодичний для студентів III курсу МВТУ в 1908-1909 навчальному році та є додатком механіки до цих практичних задач. «Прикладна механіка» – популярний курс, який М. Є. Жуковський викладав протягом багатьох років у Практичній академії комерційних наук.

258. Жуковский Н. Е. **Полное собрание сочинений** : лекции. Вып. 7. **Теория притяжения. Гидромеханика** / Н. Е. Жуковский, проф. ; под ред. А. П. Котельникова, проф. ; Центр. аэрогидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва ; Ленинград : НКАП СССР. Оборонгиз. [Киев. тип.], 1939. – 202 с. : фиг., портр. – Парал. тит л. англ.

У збірник вміщено лекції М. Є. Жуковського з теорії тяжіння, гідростатики, гідродинаміки та ін., які він викладав у Московському університеті, починаючи з 1885-1886 рр.

259. **Задачник по теории авиационных двигателей** : учеб. пособ. / Е. П. Бугров, В. Е. Варлей, А. А. Добрынин и др. ; под ред. Е. П. Бугрова. – 2-е изд., испр. и доп. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1939. – 207 с. : 60 фиг., табл.

У посібнику наведені типові завдання з теорії авіаційних двигунів в обсязі курсу, який викладався в авіаційних втузах. Надано найбільш чіткі та короткі вирішення завдань.

260. Калистратов Н. **Авиационный мотор М-100А** : учеб. для школ и строевых частей ВВС РККА / Н. Калистратов. – Москва : Воениздат. [1-я тип.], 1939. – 220 с. : 108 рис., прил. – На тит. л. печать: Научно-техническая библиотека Н.И.И.Г.В.Ф.

У книзі систематизовані всі дані з експлуатації та облаштування мотора М-100А вдосконаленого типу. Книга також могла служити посібником в гуртках з його вивчення.

261. Кириченко Л. И. **Курс кинематики и динамики авиадвигателей**. Ч. 1. **Кинематика авиадвигателей** / Л. И. Кириченко ; Ленинград. ин-т инж. ГВФ. – Ленинград : Изд. ЛИИГВФ, 1939. – 178 с. : 74 фиг., 1 прил.

У книзі викладені аналітичні методи дослідження кінематики нормального і причіпного кривошипно-шатунного механізмів основних кінематичних ланцюгів авіадвигуна. Розробник цих методів

– професор І. Ш. Нейман. Крім того, описані деякі графічні методи кінематичного дослідження нормального та причіпного кривошипно-шатунного механізмів і методи підбору параметрів причіпного шатуна.

262. **Конструкция самолетов** : учебник для авиац. вузозв. Т. 1 / Л. И. Сутугин, П. И. Эберзин, Е. И. Майоранов и др. ; под ред.: Н. Н. Поликарпова, Е. И. Майоранова. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1939 [на обл. 1938]. – 528 с. : 732 фиг., 59 табл., фот. – Библиогр.: с. 517-521. – Предм. указ.: с. 504-516. – В надзаг.: Конструкция и проектирование самолетов. – На авантит. посвящение: Светлой памяти Валерия Чкалова посвящается этот труд.

У книзі описані конструкція крила, фюзеляжу, оперення, шасі, управління і гвинтомоторна група. Книга ілюстрована. Була підручником для студентів авіаційних вузозв та могла служити посібником для самоосвіти.

263. Королев П. П. **Размещение сеток в линии всасывания мотора** / П. П. Королев ; Центр. аэро-гидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. ЦАГИ, 1939. – 16 с. ; 13 фиг. – (Труды ЦАГИ ; вып. 451).

У статті наведено результати досліджень щодо раціонального розміщення сіток у всмоктуючому трубопроводі авіаційного мотора. Надається метод підрахунку втрат і коефіцієнтів втрат в сітках, встановлених у трубопроводі під кутом до потоку, та сіток, вміщених в дифузорі з будь-яким кутом розкриття.

264. Кравец А. С. **Характеристики авиационных профилей** : учеб. пособ. / А. С. Кравец. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1939. – 332 с. : 72 фиг., табл. – Библиогр.: с. 330-331.

У книзі розглядаються геометричні та аеродинамічні характеристики профілів і вплив різних чинників на аеродинамічні характеристики. Досліджується вплив форми профілю на польотні якості; стійкість і міцність літака та викладені способи модифікації профілів. Крім того, надана статистика застосування профілів на літаках і атлас авіаційних профілів.

265. Кривоносов Н. К. **Задачник по астрономической ориентировке** / Н. К. Кривоносов. – Москва : Воениздат. [2-я тип. им. Кл. Ворошилова], 1939. – 118 с. : 31 рис., табл., 3 прил.

Задачник містить короткі відомості щодо координат світил, обчислення часу; розрахунок і прокладання сомнерових ліній, визначення широти та довготи місця і способи попередніх астрономічних обчислень. Крім того, надаються відомості щодо спільного застосування засобів радіонавігації та астрономічних спостережень. Додаються приклади розв'язання конкретних завдань.

266. Кузьмин И. А. **Экономическая оценка авиационного двигателя** / И. А. Кузьмин ; Гл. упр. ГВФ при СНК СССР. – Москва : Ред. изд. отд. Аэрофлота. [Тип. им. Воровского, Калуга], 1939. – 43 с. : 32 граф., 11 табл. – (Науч.-исслед. ин-т ГВФ ; вып. LXVII). – Библиогр.: с. 42.

В роботі надана методика економічної оцінки авіадвигуна, яка розроблена з розрахунком можливості порівняння авіадвигунів різних систем, конструкцій і потужностей. Крім того, наведено можливості порівняння різних режимів експлуатації одного двигуна.

267. Лебедев Н. В. **Борьба с обледенением самолетов** / Н. В. Лебедев. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1939. – 222 с. : 139 фиг., 21 табл., фот., 3 прил. – Библиогр.: с. 216-222.

У книзі викладені результати досліджень процесів обмерзання, і розглянуті метеорологічні умови, що викликають обмерзання літаків. Значну увагу приділено заходам щодо запобігання обледеніння літаків та опису існуючих конструкцій протиобліднювачів. Книга призначалася для інженерно-технічних працівників.

268. **Масляные фильтры МФМ-25, МФ-1 и МФ-2** : описание и инструкция по монтажу и уходу / сост. А. А. Введенский ; под ред. С. Я. Ясинского. – 2-е изд. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз, 1939. – 39 с. : 26 фиг., фот.

Розглянуто основні дані фільтрів, їх призначення і конструкція. Для зручності читача в роботі вміщено таблиці допусків та зазорів МФМ-25, МФ-2 і специфікацій деталей та матеріалів МФМ-25, МФ-1, МФ-2.

269. **Механизация клепально-сборочных работ в самолетостроении** / под ред. Г. Л. Виленкина ; Центр. ин-т труда НКАП. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1939. – 200 с. : 182 рис., 46 табл., 4 прил., фот.

У книзі наводиться опис механізмів та пристосувань для клепально-складальних робіт і надається їх характеристика, правила експлуатації та догляду за ними. Крім того, висвітлюються питання організації роботи та підготовки майстрів з механізованого клепання. При написанні книги використано матеріали дослідження і практичний досвід з проектування, виготовлення та впровадження засобів механізації клепально-складальних робіт.

270. Ольман Е. **Гироавтопилот** : руководство по эксплуатации и монтажу автопилота / Е. Ольман, С. Кондратюк. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1939. – 103 с. : 86 фиг., фот. – Библиогр.: с. 103.

У керівництві описані в систематизованому вигляді конструкція автопілота (АВП) і досвід його експлуатації. Робота призначалася для ознайомлення льотного і технічного складу ВПС РСЧА і ЦПФ з конструкцією АВП та використання в процесі експлуатації.

271. **Описание и руководство по эксплуатации самопуска АП-3 НИИ ГВФ** / Гл. упр. ГВФ при СНК СССР. – Москва : Ред.-изд. отдел Аэрофлота. [Тип. ГУГВФ], 1939. – 15 с. : 21 рис., фот. – (Науч.-исслед. ин-т ГВФ ; вып. LVII).

У керівництві вказано призначення самопуску АП-3; описаний принцип його дії; надаються опис конструкції і деталей самопуску та вказівки щодо обслуговування самопуску при експлуатації. Крім того, викладено технології розбирання, монтажу, випробування; підготовка до запуску та запуск двигуна.

272. Орлин А. С. **Расчет сечений органов распределения двухтактных быстроходных двигателей** / А. С. Орлин ; НКОП СССР ; Центр. науч.-исслед. ин-т авиац. моторостроения им. П. И. Баранова – Москва ; Ленинград : Оборонгиз, 1939. – 91 с. : 30 фиг., рис., табл. – (Труды ЦИИАМ ; вып. 28). – Библиогр.: с. 90-91.

У роботі досліджується процеси вихлопу і продувки двотактних швидкохідних двигунів при розрахунках перетинів органів розподілу. Автор викладає власний метод їх розрахунку, що врахо-

вує вплив суміжних процесів на процеси в циліндрі та суміжних з ним системах.

273. Основы теории автоматического пилотирования и автопилоты : сб. статей / перевод с англ. В. В. Солодовникова, инж. ; под ред. Г. В. Щипанова, рук. каф-ры авиац. приборов Кр. МММИ им. Н. Э. Баумана. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1939. – 124 с. : 56 фиг., 2 табл., фот.

У збірнику висвітлюються основні принципи автоматичного пілотування та їх конкретизація в різних системах автопілотів. Збірник призначався для читачів, знайомих у загальних рисах зі станом автоматичного пілотування, і бажаючих ознайомитись з різними конструкціями автопілотів і досягненнями цієї галузі в середині ХХ століття.

274. Охотин Н. М. Ремонт авиационных моторов / Н. М. Охотин, доц. ; под ред. М. К. Коровко, инж. ; Ленинград. ин-т инж. ГВФ. – Ленинград : Изд. ЛИИГВФ, 1939. – 176 с. : 163 рис., табл., фот.

У книзі розглянуті: загальні положення з ремонту авіаційних моторів; підготовка моторів до ремонту; питання ремонту моторів і агрегатів, комплектування деталей та збірки мотора; крім того – питання регулювання, випробувань тощо. Детальний огляд технологій і процесів ремонту двигунів може бути цікавим і сучасним читачам.

275. Поликовский В. И. Определение оптимальной скорости выхода выхлопных газов для скоростного самолета / В. И. Поликовский ; Центр. аэро-гидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. ЦАГИ, 1939. – 11 с. : 8 фиг. – (Труды ЦАГИ; вып. 430).

У роботі досліджується питання розрахунку оптимальної швидкості виходу вихлопних газів.

276. Поплавко М. В. Сварка в самолетостроение : учебник для авиац. втузов / М. В. Поплавко ; [рец.: К. К. Хренов, проф., Н. Н. Власов, инж.]. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1939. – 256 с. : 194 фиг., 46 табл., фот. – Библиогр.: с. 253.

У книзі розглядаються всі види зварювання, що застосовувались в авіаційній промисловості, обладнання і техніка зварювання. Крім

того, наводяться дані про хімічний склад та фізико-механічні властивості і особливості техніки та технології зварювання сталей і легких сплавів в літакобудуванні та ін.

277. Рагозин Н. А. **Справочник по авиационным топливам** / Н. А. Рагозин, инж. ; Гл. упр. ГВФ при СНК СССР. – Москва : Ред.-изд. отд. Аэрофлота. [16-я тип. треста «Полиграфкнига»], 1939. – 128 с. : табл., 5 прил. – (Науч.-исслед. ин-т ГВФ ; вып. XXXVIII). – Библиогр.: с. 127-128.

У довіднику опрацьовані матеріали з питань фізико-хімічних властивостей авіаційних палив. Більшість таблиць – нові, а частина – перероблена та доповнена.

278. **Ранняя диагностика и профилактика интоксикаций свинцовым бензином** / А. Б. Резников, [Р. Л. Блех, П. И. Прошин, Л. М. Трудлер] ; под ред. Б. И. Марцинковского, проф., Г. Д. Арнаутова, доц. – Москва : Ред.-изд. отд. Аэрофлота. [Тип. ГУГВФ], 1939. – 64 с. : 3 рис., табл. – Библиогр. к разд.: с. 45-48, 57.

У книзі досліджується проблема токсичності свинцевого бензину, та відображається досвід роботи Всесоюзного НДІ гігієни праці і профзахворювань ім. В. А. Обуха у цьому напрямку. Книга була призначена для працівників медико-санітарних частин авіаційних заводів, охорони праці, лікарів здравпунктів та авіачастин тощо.

279. **Ремонтные допуски и руководство по контролю самолета У2** / Гл. упр. ГВФ при СНК СССР. – Москва : РИО Аэрофлота. [Тип. ГУГВФ], 1939. – 107 с. : рис., табл., черт., прил.

Нормативний документ містить короткі відомості з розбирання, складання і регулювання літака; технологічні карти допусків та операцій на основних агрегатах літака; інструкції із загального огляду фюзеляжу, прийняття центроплана, крила, стабілізатора та ін. У додатку наведені уточнення щодо визначення дефектів, описаний процес склеювання казеїновим клеєм марки «ЦАГИ № 104» дерев'яних деталей літака.

280. **Руководство по эксплуатации компасов** / [сост. В. Г. Немчинов, ст. науч. сотр.] ; Гл. упр. ГВФ при СНК СССР. – Москва : Ред.-изд. отд. Аэрофлота. [Тип. ГУГВФ], 1939. – 87 с. ; 24 рис., табл., фот., 3 прил. – (Науч.-исслед. ин-т ГВФ ; вып. XLVII). – Алф. указ.: с. 85-86.

У керівництві наведені основні відомості з історії створення та принципу дії магнітного компаса з детальним викладенням основ магнетизму і магнітного поля Землі. Пояснено термін «девіація», надані загальні відомості щодо визначення і опису девіації на землі, в польоті, на гідроплані. Розглянуто порядок зовнішнього огляду і перевірки справності магнітного компаса та операції з установки компасів на літаку. Наведено детальний опис компасів К-5, КІ-5, АР-4.

281. **Ручные бензиновые насосы РНА-1 и РНА-2** : описание и инструкция по монтажу и уходу / сост. М. Д. Шефтель ; под ред. Н. И. Васильева. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1939. – 36 с. : 19 фиг., табл., фот.

В інструкції наведені основні дані бензинових насосів. Описана конструкція насосів та їх деталей, принцип роботи насосів, надані вказівки щодо регулювання редукційного клапана, розбирання і збирання насосів, а також перераховані можливі причини несправностей і способи їх усунення. Наведено специфікації деталей та матеріалів насосів, таблиці допусків, зазорів та ін.

282. **Сердженер Д. Х. Радио в авиации : с главой об освещении на аэродромах и воздушных линиях** / Д. Хей Сердженер ; перевод с англ. В. В. Генерозовой-Коваленковой ; под ред. А. И. Коваленкова. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1939. – 130 с. : [65 фиг.], фот. – Без послед. л.

У книзі описується досвід застосування радіо на повітряних лініях США. Описується радіообладнання та його використання. Розглядались перспективи літаководіння за допомогою радіо. Книга була призначена для осіб, безпосередньо зайнятих в радіослужбі цивільного повітряного флоту, та студентів втузів при вивченні організації радіослужби.

283. **Стригунов В. М. Расчет металлических фюзеляжей на прочность** / В. М. Стригунов ; Центр. аэро-гидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. ЦАГИ, 1939. – 96 с. : 94 фиг., 21 табл. – (Труды ЦАГИ ; вып. 435). – Библиогр.: с. 94.

У роботі викладено методи розрахунку металевих фюзеляжів літака (лонжеронного, стрингерного і бесстрингерного варіантів) та їх елементів.

284. Трошев А. И. **Монтаж авиационных моторов** : учеб. для авиац. втузов / А. И. Трошев, инж. – 2-е изд. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1939. – 219 с. : 107 фиг., 12 табл., фот., прил. – В надзагл.: Производство авиационных моторов.

Книга є частиною курсу з виробництва авіаційних моторів, у ній розглядаються операції, пов'язані зі складанням авіаційних моторів (головним чином, в заводських умовах), інструментів, обладнання та пристосування. Крім того, порушуються питання перебирання моторів і усунення дефектів, надаються відомості щодо організації монтажних робіт та конструкції моторів.

285. Уманский А. А. **Кручение и изгиб тонкостенных авиаконструкций** : учеб. пособ. / А. А. Уманский, д-р техн. наук. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1939. – 111 с. : 50 фиг.

У книзі викладена елементарна теорія кручення і вигину відкритих та замкнутих циліндричних оболонок з незмінним контуром поперечного перерізу, а також теорія стійкості відкритих профілів при центральному стиску.

286. Фадеев Н. Н. **Аналитический метод аэродинамического расчета самолета с винтом изменяемого шага** / Н. Н. Фадеев ; Центр. аэро-гидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. ЦАГИ, 1939. – 68 с. : 29 фиг. – (Труды ЦАГИ ; вып. 410). – Библиогр.: с. 68.

У роботі описаний метод аеродинамічного розрахунку літака з гвинтом змінюваного у польоті кроку. Метод призначений для застосування при попередніх дослідженнях схеми і розмірів літака.

287. **L' Aéronautique** : revue mensuelle illustrée. № 236–247 / Henri Bouché, directeur-rédacteur en chef, Pierre Léglise, secrétaire-général et rédacteur en chef technique. – Paris : Gauthier-Villars, 1939. – 472 p. : fig., fot., tabl. – Текст фр. – Переклад назви: **Авіація і повітроплавання**. – На с. 1 печатка: Центр. научно-техническ. библиотека НКОП.

Перші номери збірника присвячені 16-му авіасалону в Парижі, на якому експонувалися авіадвигуни французьких виробників: Clerget, Louaine, S.N.C.F. du Centre, Als-Thome, Aster, Bloch і ін. Наведено характеристики, фотографії та креслення вузлів авіадвигунів. № 236 збірника містить авторський показчик статей

за 1938 р. Підшивка має суцільну нумерацію сторінок. Огляд ілюстрований великоформатними аерофотознімками.

288. Lederer J. **Safety in the Operation of Air Transportation** : lecture / Jerome Lederer, M. E., Prof. – [Vermont : The Lane Press], 1939. – 69 p. : 7 fig. – Текст англ. – Переклад назви: **Безпека при експлуатації повітряного транспорту.** – Copyright, 1939, by Norwich University. All rights reserved. – На тит. арк. штамп: Научно-технич. бібліотека ГСОКБ п/я 4.

У книзі висвітлюються: проблеми безпеки конструкцій аероплана і двигунів; особливі фактори в авіації – обмерзання та пожежа; досвід забезпечення авіабезпеки при технічному обслуговуванні та ремонті; вплив на безпеку авіаперевезень метеоумов на маршруті і роботи диспетчерської служби.

289. Teichmann F. K. **Airplane Design** : manual / Frederick K. Teichmann, Aero. E., M. M. E., ass. Prof. of Aeronautical Engineering ; [advisory Editor Alexander Klemin, prof.]. – New York ; Chicago : Pitman Publishing Corporation, [1939]. – 345 p. : 179 fig., 48 tabl., fot., app. – Index: p. 341-345. – Текст англ. – Переклад назви: **Керівництво з конструювання літаків.** – Copyright, 1939 by Pitman Publishing Corporation. – На тит. арк. печатка: Научно-техническая библиотека ГСОКБ п/я 4.

Керівництво з конструювання містить розділи: основні етапи конструювання; попередня оцінка ваги; три проєкції виду; діаграма балансу; кабіна пілота; інструмент; пасажирський салон; обігрів і вентиляція; звукоізоляція; двигуни; конструювання крил; шасі; аеродинаміка несучих поверхонь; фюзеляж; повздожня стійкість; попередній розрахунок характеристик; розрахункові дані літака. Надаються додатки: системи авіазв'язку, авіоніка, шасі, контроль параметрів двигунів та ін.

1940

290. Бабичев А. А. **Разбивка самолета на плазе и изготовление шаблонов** / А. А. Бабичев ; НКАП СССР, Первое главное управление, Кабинет обмена опытом по новой технол. и организ. производства. – Москва ; Ленинград : [Оборонгиз]. [Киев. тип.], 1940. – 119 с. : 180 фиг., табл.

У книзі викладено новий шаблонно-плазовий метод робіт, що застосовувався при будівництві літаків. Описано прийоми розбивки літака на плази; інструмент, що застосовувався; способи виготовлення шаблонів, їх класифікація, маркування, зберігання; обладнання шаблонних відділень та ін. Також надані інструкції, технічні умови і норми часу на плазові та шаблонні роботи.

291. **Бензиновый насос БНК-5Г** : описание и инструкция по монтажу и уходу / сост. М. И. Френкель ; под ред. С. Я. Ясинского. – 3-е изд. – Москва : Оборонгиз, 1940. – 35 с. : 22 фиг., 4 табл.

Наведено основні характеристики насоса; описаний принцип його роботи; надаються вказівки щодо часткового ремонту; перераховані можливі причини несправностей і способи їх усунення; описана гідравлічна схема установки для випробування БНК-5Г та специфікація деталей насоса.

292. Бойцов В. Н. **Ремонт самолетов. Основные технологические процессы** / В. Н. Бойцов ; Ленинград. ин-т инж. гражд. возд. флота. – Ленинград : Изд. ЛИИГВФ, 1940. – [354 с.] : [328 рис.], табл., фот. – Без содерж. и посл. л.

Книга була першим систематизованим керівництвом з питань ремонту літаків. Розглядаються загальні питання авіаремонтного виробництва; питання ремонту дерев'яних, алюмінієвих і сталевих літаків; ремонт шарнірів, баків та гвинтів; методи і технології фарбування; методи складання літаків. «Для написання книги матеріалом служили: личный опыт автора по ремонту самолетов, опыт некоторых авиаремонтных заводов ГВФ и литературные источники».

293. Ветчинкин В. П. **Теория и расчет воздушного гребного винта** : учеб. для авиац. вузов / В. П. Ветчинкин, Н. Н. Поляхов. – Москва : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1940. – 520 с. : фиг., табл., VIII прил., фот. – Имен указ.: с. 511-512. – Предм. указ.: с. 513-517.

У книзі викладені теорії гребного гвинта, на підставі яких можна розраховувати гвинти, крім того, теорії ідеального пропелера, струменевої теорії гребного гвинта, вихрової теорії гребного гвинта М. Є. Жуковського. Висвітлено питання про сили, що діють на лопаті гвинта при будь-якому їх числі, питання перевірконого розрахунку і проектування гвинта згідно струменевої та вихрової теорій М. Є. Жуковського та ін.

294. Водяной А. И. **Курс теории самолетов** / А. И. Водяной, военинж. 2 ранга. – Москва : Воениздат, 1940. – 260 с : 244 рис. – Без тит. л. – Описание с обл.

У підручнику наведено класифікацію літаків, описані основні частини літака, теоретична аеродинаміка, гвинтокорила група і режими усталеного та несталого рухів літака. Розглянуті питання про навантаження і деформації літака, рівновагу, центрування, керуваність, стійкість літака та ін.

295. Волков Г. И. **Оборудование винто-моторных установок самолетов** / Г. И. Волков, [инж.] Ленинград. ин-т инж. ГВФ. – Ленинград : Изд. ЛИИГВФ. [Типо-лит.], 1940. – 278 с. : 187 фиг., 20 табл., фот., 2 прил. – Библиогр.: с. 275.

У книзі наведено опис конструкцій і принципів роботи бензосистем та маслосистем літаків, пристроїв охолодження двигунів, бортових засобів запуску авіадвигуна, експлуатації повітряних гвинтів, пристроїв відведення вихлопних газів і підігріву повітряних систем управління мотором та мотоустановки, крім того, протипожежне обладнання мотоустановок літаків. Праця була першою спробою систематизації матеріалів, які стосуються улаштування та експлуатації обладнання мотоустановок літаків.

296. Вуд Карл. **Проектирование самолетов** / Карл Вуд ; перевод с англ. под ред.: И. И. Эскина, инж., А. Д. Калужнина, инж. – Москва : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1940. – 469 с. : фиг. ; табл., прил., доп. – Библиогр. после некотор. разд. – Предм. указ.: с. 467-469. – На тит. л. печать: Библиотека МАИ им. Серго Орджоникидзе.

У книзі розглядаються питання проектування цивільних літаків; описуються умови різних розрахункових випадків, основні матеріали і технологічні процеси, що застосовувались в літакобудуванні та методи розрахунків і конструювання окремих деталей. У додатках надаються довідкові матеріали, які необхідні для попередніх розрахунків.

297. Гроссман Е. П. **Курс вибраций частей самолета** : учеб. пособ. / Е. П. Гроссман. – Москва : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1940. – 311 с. : 116 фиг., табл., фот., прил. – На тит. л. печать: Библиотека Московск. авиац. институт им. Серго Орджоникидзе.

У книзі розглядаються питання: розрахунку власних коливань крила; критичної швидкості флатера крила системи крило-елерон і

хвостового оперення; експериментальні методи визначення власних частот крила та хвостового оперення; аеродинамічні впливи на крило, вібруюче в потоці повітря. Аналізуються причини і вплив конструктивних параметрів на критичну швидкість згинально-крутильного флатера крила.

298. Гроссман Е. П. **Флаттер хвостового оперення** / Е. П. Гроссман ; Центр. аэро-гидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. ЦАГИ, 1940. – 114 с. : 61 фиг., 19 табл., прил. – (Труды ЦАГИ ; вып. 501).

Робота присвячена розробці методів визначення критичної швидкості флатера хвостового оперення. Методи розрахунку перевірені дослідями в аеродинамічній трубі.

299. Денисов И. Т. **Механизация аэродромного обслуживания** / И. Т. Денисов, военинж. 1 ранга. – Москва : Воениздат. [1-я тип.], 1940. – 392 с. : 335 рис., табл.

У книзі розглядаються засоби заправки літаків паливом, водою і маслом, крім того, засоби запуску, підігріву та допоміжні засоби обслуговування.

300. Красноглядова М. В. **Масляные системы самолетов** / М. В. Красноглядова, В. П. Русаков. – Москва : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1940. – 130 с. : 132 фиг., 8 табл., фот.

У книзі описані агрегати і деталі, що входять до масляних систем; надані принципові та монтажні схеми; відзначені нові конструкції і визначені чергові завдання щодо вдосконалення маслосистем. Книга призначена для конструкторів авіапромисловості та студентів авіаційних вузів.

301. Кудрявцев Н. **Штурманская служба в авиации** / Н. Кудрявцев. – Москва : Воениздат. [2-я тип. им. Кл. Ворошилова, Ленинград], 1940. – 103 с. : 60 рис., табл.

У книзі розглядаються питання штурманської служби в різних родах авіації та викладаються основи методики навігаційної підготовки. Книга розрахована на керівний склад ВПС РСЧА.

302. Макаревский А. И. **О нагрузках крыла и оперения истребителя в полете** / А. И. Макаревский ; Центр. аэро-гидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. ЦАГИ, 1940. – 43 с. : 34 фиг., 3 табл. – (Труды ЦАГИ ; вып. 41).

У роботі викладено метод визначення перевантаження літака при маневреному навантаженні на горизонтальне хвостове оперення.

303. **Масляные насосы МШ-8 и МШ-1** : описание и инструкция по монтажу и уходу / сост. С. И. Бармин ; под ред. М. Д. Шефтель. – 2-е изд. – Москва : Оборонгиз, 1940. – 40 с. : 23 фиг., табл.

Наведені основні характеристики насосів. Описані конструкції насосів та їх деталей, принципи роботи; надано вказівки щодо часткового ремонту насосів, їх встановлення на мотор; перераховані можливі причини несправностей і способи їх усунення.

304. **Материалы по распространению давления по профилям и использование их при выборе профиля крыла скоростного самолета** / Б. А. Ушаков, П. П. Красильщиков, А. К. Волков, А. Н. Гржегоржевский ; Центр. аэро-гидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. ЦАГИ, 1940. – 180 с. : 9 фиг., табл.– (Труды ЦАГИ ; вып. 487).

У роботі наводяться результати дослідження розподілу тиску по профілям наступних серій: В; BS; D-2; Clark-YH; NACA-22; NASA-230; RAF-34; RAF-38 та трьом симетричним профілям. Всі випробування проведені в аеродинамічній трубі при однаковому числі Рейнольдса ($Re \approx 1,65 \times 10^6$).

305. Медведев Г. В. **Вычисление вязкостно-температурных параметров авиационных масел** / Г. В. Медведев. – Москва : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1940. – 48 с. : табл., номогр., прил. – Библиогр.: с. 47.

Робота є збіркою таблиць та формул для обчислення в'язкісно-температурних параметрів масел, а саме, індексу в'язкості Діна і Девіса, в'язкісно-вагомої константи Хіла і Коатса.

306. Мелькумов Т. М. **Авиационные дизели** / Т. М. Мелькумов, канд. техн. наук. – Москва : Воениздат. [2-я тип. им. Кл. Ворошилова, Ленинград], 1940. – 250 с. : 189 фиг., 6 табл., фот. – Библиогр.: с. 248.

Книга містить основні відомості з теорії дизелів і палива для дизельних моторов. Надається короткий опис авіадизелів, насосів, форсунок, наводяться деякі дані з експлуатації авіадизелів.

307. Михайлова Т. И. **Нагнетатели** / Т. И. Михайлова. – Москва : Воениздат, [2-я тип. им. Кл. Ворошилова, Ленинград], 1940. – 152 с. : 216 фиг., табл., фот.

У книзі викладені принципи роботи різного типу нагнітачів до авіаційних моторів, описано облаштування нагнітачів авіаційних моторів іноземних держав та конструктивні особливості їх окремих елементів.

308. Могилевский М. П. **Зарубежные транспортные самолеты** / М. П. Могилевский, канд. техн. наук ; Гл. упр. ГВФ при СНК СССР, Науч.-исслед. ин-т ГВФ. – Москва : Редиздат Аэрофлота. [Тип. ГУГВФ], 1940. – 120 с. : 28 рис., 9 табл., фот., прил.

У роботі надається оцінка загального стану і технічного рівня літакового парку ЦПФ флоту капіталістичних країн того часу, висвітлюються досягнення в області аеродинаміки, приведені новітні схеми літаків та перспективи розвитку літаків. Зазначено, що в умовах військового стану на Заході «транспортная авиация приобретает особое значение, область применения ее расширяется еще больше».

309. Нейман И. Ш. **Динамика авиационных двигателей** : учебник для авиац. втузов. Кн. I / И. Ш. Нейман. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1940. – 475 с. : 293 фиг., 43 табл., 4 прил. – Библиогр. с.: 468-469. – (В надзаг.: Динамика, конструкция и расчет на прочность авиационных двигателей).

У книзі розглядаються кінематика і динаміка кривошипно-шатунних та розподільних механізмів, питання врівноваження авіаційних двигунів і теорія крутильних коливань. Книга була посібником для інженерів авіаційної промисловості при проектуванні авіаційних моторів.

310. **Нормы расхода материалов и запасных частей на один заводской ремонт самолетов и авиаприборов** / Гл. упр. ГВФ при СНК СССР. – Москва : Ред.-изд. отд. Аэрофлота. [Тип. им. Воровского Госпланиздата, Калуга], 1940. – 287 с. : табл., 2 прил.

Норми складені бригадою інженерів РТУ Аерофлоту на основі проектів ремонтних підприємств, отриманих в результаті аналізу статистичних матеріалів і технологічних розрахунків. Наведено специфікації, які характеризують хімічний склад та механічні властивості найбільш поширених авіаційних металевих матеріалів.

311. Овруцкий Е. А. **Экономическая оценка транспортного самолета** / Е. А. Овруцкий ; Гл. упр. ГВФ при СНК СССР, Науч.-исслед. ин-т ГВФ. – Москва : Ред.-изд. отд. Аэрофлота, 1940. – 144 с. : рис., 50 табл. – (Науч.-исслед. ин-т ГВФ ; вып. LXXV). – Библиогр.: с. 141-143.

Для визначення економічної ефективності транспортного літака проведено аналіз методів його економічної оцінки, розглянуто фактори, які необхідно враховувати при математичному критерії оцінки. Крім того, розрахована економічно вигідна дальність безпосадкового польоту транспортних літаків для їх проектування.

312. Орлин А. С. **Процессы выхлопа и продувки в двухтактных быстроходных двигателях** / А. С. Орлин ; Центр. науч.-исслед. ин-т авиац. моторостроения им. П. И. Баранова. – Москва : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1940. – 98 с. : 37 фиг., 2 табл. – (Труды ЦИАМ ; вып. 36). – Библиогр.: с. 95-98.

У роботі описані способи розрахунку процесу вихлопу та продувки в двотактних швидкохідних двигунах, які пов'язані з визначенням розмірів перетинів вікон і клапанів; питання експериментального дослідження продувки та проектування органів розподілу.

313. Орлов П. И. **Конструкция и расчет деталей авиационных двигателей** : учебник для авиац. вузов. Кн. 2. Ч. 1 / П. И. Орлов ; [рец. В. А. Добрынин]. – Москва : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1940. – 668 с. : 648 фиг., табл., фот., 3 прил. – (В надзаг.: Динамика, конструкция и расчет на прочность авиационных двигателей). – Библиогр. после гл. – Предм. указ.: с. 660-664.

Книга містить історичний огляд авіамоторобудування за кордоном і в СРСР; вказівки з проектування авіаційних двигунів; відомості щодо матеріалів авіамоторобудування та опис конструкцій основних деталей авіаційного двигуна. Крім того, викладена теорія подібності авіаційних двигунів, методика вибору розмірності авіаційного двигуна, додано довідкові дані.

314. Палиевский Т. М. **Самописец скорости и давления (бароспидограф)** / Т. М. Палиевский ; Науч.-исслед. ин-т ГВФ. – Москва : Ред.-изд. отд. Аэрофлота. [Тип. ГУГВФ], 1940. – 44 с. : 9 рис., табл., фот., прил.

У технічному описі вказано призначення, принцип дії та опис самописця, методика повірки приладу, установка на літак та ін.

315. Папок К. К. **Авиационные топлива и масла** / К. К. Папок, Н. А. Рагозин. – Москва : Гостоптехиздат, 1940. – 272 с. : 89 фиг., 191 табл., фот. – Без тит. л. и с. 1-14. – Описано с обл.

У книзі надані відомості щодо оцінки та контролю якості авіапалив і масел та їх застосування. Розрахована на ГПП ЦПФ, діяльність яких пов'язана з експлуатацією авіаційних палив та олив.

316. Папок К. К. **Применение топлив и масел в ГА** / К. К. Папок, инж., Н. А. Рагозин, инж. ; Гл. упр. ГВФ при СНК СССР, Науч.-исслед. ин-т ГВФ. – Москва : Ред.-изд. отд. Аэрофлота. [Тип. ГУГВФ], 1940. – 96 с. : 28 табл., 5 прил.

У книзі в популярній формі наведено основні відомості щодо оцінки якості та особливостей застосування авіапалив, масел, консистентних мастил і охолоджуючих рідин.

317. Печерский Е. А. **Самолет УТ-2: описание и руководство по эксплуатации и ремонт** / Е. А. Печерский. – Москва : Воениздат. [1-я тип.], 1940. – 248 с. : 214 рис., табл., 5 прил. – На тит. л. штамп: Библиотека УЛЮ Краснодарской высшей школы пилотов, Библиотека 7-й спецшколы ВВС г. Сталинград.

У книзі наведено короткий опис, основні дані і елементи розрахунку літака; конструкція, експлуатація, обслуговування та ремонт літака; силові схеми та приблизний розрахунок деяких деталей.

318. Полозов Н. П. **Воздухоплавание** / Н. П. Полозов, М. А. Сорокин. – Москва : Воениздат. [4-я тип. им. Евг. Соколовой, Ленинград], 1940. – 376 с. : 227 рис., табл., 10 прил. – Библиогр.: с. 376.

Книга містить історію розвитку повітроплавання і його військового застосування, а також розглядає питання елементарної теорії повітроплавання, технічного опису матеріальної частини повітроплавальних апаратів, приладів та обладнання.

319. **Приборы и аппаратура для летных испытаний самолета** / сост.: В. И. Карулин, О. Н. Харина, А. К. Федосов и др. ; под ред. В. А. Шмелева ; Центр. аэро-гидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. ЦАГИ, 1940. – 172 с. : 211 фиг., табл., фот.

У збірнику надано опис спеціальної апаратури для льотних випробувань, розробленої ЦАГІ в 40-х роках минулого століття.

Збірник містить вказівки щодо догляду та експлуатації приладів, основні технічні дані з визначенням меж точності вимірювання при роботі з відповідними приладами. Крім того, у стислому вигляді наведені основні характеристики окремих іноземних приладів.

320. **Производство самолетов** : учеб. пособ. для авиац. вузов / М. М. Балык и др. ; под ред.: инж-ров Д. В. Голяева, П. П. Успасского, проф. В. Ф. Боброва. – Москва : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1940. – 534 с. : 390 фиг., 81 табл., фот. – Библиогр. к гл.: с. 520-522. – [Предм.] указ.: с. 523-532.

У книзі описано технологічний процес літакобудування, наведені основні відомості щодо методів виробництва, технологічне планування. Крім того, розглянуті питання щодо підготовки та проведення заводських випробувань серійних літаків.

321. Пульхров Г. Н. **Оптимальное удлинение и вес крыла самолета** / Г. Н. Пульхров, А. Г. Строганов. – Москва : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1940. – 84 с. : 47 фиг., 18 табл., 6 прил. – Библиогр.: с. 79.

У роботі виводиться формула для визначення ваги крила в залежності від польотної ваги навантаження на квадратний метр крила, коефіцієнта перевантаження, звуження і відносної товщини профілю. На основі отриманої вагової формули крила досліджується питання про оптимальне подовження для досягнення найбільшої дальності польоту в залежності від режиму польоту.

322. Рагозин Н. А. **Справочник по авиационным и автомобильным топливам** / Н. А. Рагозин. – Москва ; Ленинград : Гостоптехиздат. [Тип. «Красный печатник»], 1940. – 180 с. : 330 табл., прил. – Библиогр.: с. 177-178.

Довідник надає в доступній формі найбільш істотні матеріали щодо фізико-хімічних властивостей авіаційних та автомобільних палив.

323. Ратц Б. Г. **Аэронавигационное оборудование самолета. Ч. 1. Приборы измерения курса** : учеб. для авиац. вузов / Б. Г. Ратц. – Москва : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1940. – 175 с. : 168 фиг., 4 табл. – Библиогр.: с. 174.

У книзі викладені теоретичні основи і конструктивні особливості авіаційних компасів.

224. Рисберг А. Б. **Распределение аэродинамической нагрузки по контуру сечения крыла : (аэродинамические материалы к расчету самолета на прочность)** / А. Б. Рисберг ; Центр. аэрогидродинам. ин-т им. проф. Н. Е. Жуковского. – Москва : Изд. ЦАГИ, 1940. – 88 с. : 8 фиг., табл., граф. – (Труды ЦАГИ; вып. 502).

На основі розрахунків по Теодорсену ряду профілів середньої товщини надаються призначені для розрахунку на міцність матеріали для наближеного визначення аеродинамічного навантаження в точках контуру перетину крила, включаючи випадок відхиленого елерона. Запропонована методика значно спрощувала розрахункову роботу.

325. Рыхликов А. И. **Особенности конструкции самолета ПС41** / А. И. Рыхликов ; Гл. упр. ГВФ при СНК СССР, Науч.-исслед. ин-т ГВФ. – Москва : Ред.-изд. отд. Аэрофлота, 1940. – 64 с. : 64 рис., фот.

У книзі наведені відомості про особливості конструкції швидкісного поштово-вантажного магістрального літака ПС41 у порівнянні з літаком ПС40. Для написання цієї роботи автор використовував матеріали заводів-постачальників.

326. **Самолет ПС84.** : руководство по техническому обслуживанию и эксплуатации / [сост.: В. К. Разуваев, З. Ф. Волович, З. М. Липский, инж-ры и др.] ; [отв. ред. В. К. Разуваев] ; Гл. упр. ГВФ при СНК СССР, Науч.-исслед. ин-т ГВФ. – Москва : Ред.-изд. отд. Аэрофлота. [Тип. ГУГВФ], 1940. – 232 с. : 37 рис., табл., фот., прил.

У керівництві надаються відомості щодо технічного обслуговування літака; описуються особливості підготовки до польоту і зимової експлуатації літака і моторів; висвітлюються питання технології монтажу, демонтажу та регулювання окремих агрегатів двигуна і літака; наведені вказівки щодо усунення дефектів, які найчастіше зустрічаються.

327. **Сборник № 12** : труды ЦИАМ / Центр. науч.-исслед. ин-т авиац. моторостроения им. П. И. Баранова. – Москва : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1940. – 112 с. : 34 фиг., табл., фот.

До збірника увійшли наступні статті: «Получение расчетных торсиограмм на базе одной экспериментальной для многомассовой нелинейной крутильной системы» інж. І. Ш. Неймана; «О расположении кривошипов двухтактных многоцилиндровых двигателей

с равномерным чередованием вспышек» інж. М. Я. Кушуля; «Авиационный альфаметр для контроля состава горючей смеси в полете» інж. В. В. Дейнеги; «Расчет смазки подшипника главного шатуна звездообразного мотора и некоторые результаты испытаний» С. М. Куцаева; «Расчет и экспериментальные исследования условий работы силовых шпилек рядного двигателя» інж.-мех. М. С. Золотарьова та ін.

328. Славко К. Н. **Холодная штамповка на падающих молотах в самолетостроении** / К. Н. Славко, А. Н. Громова. – Москва ; Ленинград : Оборонгиз. [Киев. тип.], 1940. – 204 с. : 165 фиг., табл., фот., 3 прил.

У книзі викладено методи холодного штампування на падаючих молотах деталей, виготовлених з тонкого листового матеріалу. Описано: обладнання; технологію виготовлення гіпсових моделей штампів, виливок свинцево-цинкових штампів; прийоми штампування; обробку виробів і методи організації цеху штампування на падаючих молотах.

329. Спирин И. Т. **Полеты в Арктике** / И. Т. Спирин. – Москва ; Ленинград : Изд-во Главсевморпути. [Тип. «Красный пролетарий»], 1940. – 155 с. : 87 рис., табл., фот. – (Библиотека полярника).

Книга знайомить з практикою літаководіння в умовах полярної ночі. Розглянуті специфічні для Арктики льотні прилади. Складена на основі матеріалів, отриманих автором в результаті двох авіаційних експедицій в райони Центрального Полярного басейну.

330. Стасевич Р. А. **Теория прыжка с парашютом** / Р. А. Стасевич. – Москва : Воениздат, 1940. – 160 с. : 89 рис., 19 табл., 5 прил.

У книзі висвітлені питання, що мають першочергове практичне значення: падіння тіла, розрахунок стрибка; крім того – теорія, розрахунок і конструкція парашута. Книга призначена для інструкторів, парашутистів і технічного персоналу.

331. Столбов В. В. **Самолетостроение последних лет. Ч. 1. Улучшения аэродинамики самолетов** / В. В. Столбов, военинж. 1 ранга – Москва : Воениздат. [2-я тип. им. Кл. Ворошилова, Ленинград], 1940. – 376 с. : 367 фиг., 37 табл. – Библиогр. к разд.: с. 363-368. – Предм. указ.: с. 369-373.

У книзі систематизуються результати досліджень і досягнень вітчизняного та іноземного літакобудування в області збільшення під'йомної сили і зменшення лобового опору, що призводить до різкого підвищення максимальних швидкостей літака та покращення інших льотних характеристик літака.

332. Тегель Э. О. **Аппаратура и схемы радио-электро-светооборудования самолетов ГВФ** : [альбом] / Э. О. Тегель, Б. М. Цеймах ; Гл. упр. ГВФ при СНК СССР ; Науч.-исслед. ин-т ГВФ. – Москва : Ред.-изд. отд. Аэрофлота. [Тип. им. Воровского, Калуга], 1940. – 128 с. : 223 рис., 27 табл., фот., прил. – (Науч.-исслед. ин-т ГВФ ; вып. LXIII).

У альбомі надаються: описи літакових радіостанцій ЦПФ, переговорних пристроїв, комплектувальні відомості літакових радіостанцій, схеми електроустаткування літаків ЦПФ; описи електричної та освітлювальної апаратури і методи розрахунку проводів на механічну міцність, нагрівання і падіння напруги та ін.

333. Титов Е. П. **Воздушная радионавигация** / Е. П. Титов, Н. А. Носов. – Москва : Воениздат. [2-я тип. им. Кл. Ворошилова, Ленинград], 1940. – 267 с. : 154 рис., 10 табл., 3 прил.

У книзі викладено методи застосування радіозасобів в літаководінні. Надані загальні поняття про радіозасоби та їх експлуатацію.

334. Тюрчибаш П. **Электрооборудование авиационных двигателей. Ч. 1. Аппараты зажигания** / П. Тюрчибаш, А. Скуридин, М. Плюгин / Гл. упр. ГВФ при СНК СССР, Науч.-исслед. ин-т ГВФ. – Москва : Редиздат Аэрофлота, [Тип. ГУГВФ], 1940. – 372 с. : 273 рис., табл., фот., 10 прил. – (Науч.-исслед. ин-т ГВФ ; вып. XLVIII). – Библиогр.: с. 370.

У книзі коротко описані конструкції новітніх, на той час, типів магнето, а також детально висвітлені питання технічного обслуговування і експлуатації апаратів запалювання. Книга служила довідковим керівництвом для технічного персоналу Аерофлоту в його практичній роботі.

335. Чупилко Г. Е. **Самолетные тормозные устройства (конструкция, расчет, эксплуатация)** / Г. Е. Чупилко. – Москва : Обorongиз. [Киев. тип.], 1940 – 327 с. : 226 фиг., XVIII табл., фот. – Библиогр. в ссылках и на с. 327.

Книга містить докладний опис і критичну оцінку конструкцій літакових гальм, коліс та управління гальмами. Наводяться характеристики існуючих типів коліс, гальм і пневматиків та дані аеродинамічних досліджень коліс в поєднанні з шасі тощо.

336. Швец В. В. **Потайная клепка в самолетостроении** / В. В. Швец ; Трест Оргавиапром НКАП СССР. – Москва : Оборонгиз, 1940. – 96 с. : 75 фиг., табл., фот.

У книзі описуються способи потайної заклепки і типи заклепок; конструкції інструментів і пристроїв, що застосовувались для потайної заклепки; наводяться результати порівняльних випробувань міцності потайних заклепаних з'єднань, отриманих різними способами.

II. ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

- Аврашков М. Л. (студент МАІ) – 156
- Агокас Е. В. (полк-ник, рос. військ. діяч, авіац. популяризатор) – 48
- Аксёнов С. И. – 75
- Александров В. В. (інженер, ВПА РСЧА, ЦІАМ) – 92, 94
- Александров В. Л. (проф., керівник від-лу ЦАГІ) – 52
- Аме [Б. і.] (авіац. популяризатор) – 51
- Андреев Е. С. (ред. перекладу з фр., Об'єдн. наук.-техн. вид-во наркомату важкої пром-ті) – 122, 179, 188
- Андреев И. Ф. (наук. співробітник н.-д. сектора ЦАГІ) – 70
- Антонов О. К. (відповід. секр. Спортсекції саратів. губерні. від-лу повітр. флоту, конст-тор планера «Голубь» [1924]) – 42
- Арнаутов Г. Д. (доцент) – 278
- Архангельский В. А. (інженер, ЦАГІ) – 136, 147
- Аузан А. К. (організатор випробування літаків) – 145
- Бабичев А. А. (співробітник Першого головного упр-ня, НКАП СРСР) – 290
- Балык М. М. (нач. лаб. бази МАІ) – 320
- Баранов П. И. (помічник нач-ка ВПС СРСР) – 44
- Бармин С. И. – 303
- Барский Пётр (власник друкарні на Хрещатику, Київ) – 12
- Батурина Т. А. (наук. співробітник ЦАГІ) – 245
- Безвиконный А. Л. (доц., ЛІІ ЦПФ) – 168, 205
- Бекнев С. А. (інж.-підполковник) – 24
- Беликов В. Н. (інж.-механік) – 152, 219
- Беляков М. (метеоролог, льотні школи ВПС РСЧА) – 101
- Березинский А. Р. (інженер, Всесоюз. н.-д. ін-т гідротехніки і меліорації) – 145
- Берлин И. А. (викладач МАІ) – 132
- Бершадский Г. (худож., Авіа видавництво) – 51, 59
- Блех Р. Л. (наук. співробітник Ін-ту ім. В. А. Обуха) – 278
- Блинов В. Я. (штурман, Всесоюзна академія керівного складу ВПС ЧА) – 244
- Бобров В. Ф. (авіабудівник, проф., ректор КПІ, МАІ) – 320
- Бойцов В. Н. (викладач ЛІІ ЦПФ) – 292

- Большев М. (морський лейтенант) – 8
- Бондарюк М. М. (інженер, Н.-д. ін-т авіадвигунів) – 142, 170
- Бородачєв Н. М. (авіац. популяризатор) – 48
- Брандт В. В. (військ. технік I рангу) – 200, 202
- Бреге Л. / Breguet Lois. (власник літакобуд. фірми «Сосьете дез'ательє д'авиасьон Луи Бреге», автор і видавець довідників з авіац. двигунів) – 247
- Брудастов А. Д., (проф., Всесоюз. н.-д. ін-т гідротехн. і меліорації) – 146
- Бруевич Н. Г. (бригінженер, проф., д-р техн. наук, ВПА ім. М. Є. Жуковського) – 203
- Брусянов Б. Е. (інж.-випробувач моторів) – 220
- Бугров Е. П. (інженер, ВПА РСЧА, ЦІАМ) – 76, 92, 259
- Бульчєв Г. А. (фахівець у галузі авіац. моторів) – 154, 249
- Варлей В. Е. (фахівець у галузі авіац. двигунобудування) – 259
- Васильєв Н. И. (фахівець у галузі авіац. палив. систем) – 281
- Васин П. К. (майор) – 243
- Введенский А. А. (інж.-експлуатант авіац. паливних систем) – 268
- Вейгелин К. Е. (журналіст, авіац. популяризатор) – 16, 20
- Велижев А. А. (фахівець у галузі авіац. двигунобудування) – 248
- Веселов М. П. (викладач МАІ – 320)
- Веселовский А. А. (інж.-механік, Упр. ВПС РСЧА) – 115
- Ветчинкин В. П. (проф., ЦАГІ) – 49, 52, 58, 102, 173, 217, 257, 293
- Виленкин Г. Л. (фахівець у галузі авіабудування) – 269
- Вионцек Ф. Ф. (інженер, Н.-д. ін-т авіадвигунобудування) – 142
- Виргинский В. (історик, авіац. популяризатор) – 204
- Висленев Б. В. (викладач, військові училища РСЧА) – 250
- Вишнєв В. М. (фахівець у галузі військ. П овітроплавання) – 48
- Владимиров М. С. (начальник експлуатац. від-лу Держ. союз. з-ду № 19) – 167
- Власов Н. Н. (інженер) – 276
- Водяной А. И. (воснінженер 2-го рангу) – 294
- Войткевич М. (голов. інженер з експлуатації Упр. авіації ЦР Осоавіахіма СРСР) – 189

- Волков А. К. (наук. співробітник ЦАГІ) – 304
Волков Г. И. (інженер, ЛП ЦПФ) – 295
Волкомич А. И. (фахівець у галузі палив. систем літаків) – 182
Волович З. Ф. (інж.-механік, Н.-д. ін-т ЦПФ) – 326
Волпянский Ник. – 13, 14
Вольперт Г. А. – 240
Вроблевский С. А. (інженер) – 12
Всеволодов Н. Н. (інженер, ЛП ЦПФ) – 205
Вуд К. Д. (Wood C. D.) (фахівець у галузі аеродинаміки) – 206, 296
Гамбье [Б. і.] (авіац. популяризатор) – 51
Гарф Э. К. (авіаконструктор-аматор, член Київ. гуртка повітроплавання) – 15
Гастингс С. (член VII відділу Імпер. рос. техн. т-ва) – 2
Гаузнер С. И. (інж.-випробувач) – 251
Гевелинг Н. В. (професор, д-р техн. наук, рос. вчений-металознавець) – 207, 218
Генерозова-Коваленкова В. В. – 282
Гиммельфарб А. Л. (проф., д-р техн. наук, МАІ) – 130
Глаголев Н. М. (інж.-механік, фахівець в галузі авіац. двигунобудування) – 208
Голубев В. В. (професор, МДУ, ЦАГІ) – 77, 103, 171, 209
Гольдман Я. И. (викладач ВПА ім. проф. М. Є. Жуковського) – 116
Голяев Д. В. (інженер, фахівець в галузі літакобудування) – 320
Горощенко Б. Т. (викладач ВПА ім. М. Є. Жуковського) – 186, 210, 252
Горчаков Н. Г. (доцент КАІ) – 235
Горяинов А. А. (наук. співробітник ЦАГІ) – 52
Гофф В. (доктор-інженер) – 23
Гребенев А. И. (інж.-механік) – 132
Грегорьевский А. Н. (наук. співробітник ЦАГІ) – 304
Грибоедов С. (аеролог-популяризатор) – 2
Григорович Д. П. (професор, МАІ) – 132, 157
Григорьев В. Г. (інж.-механік) – 211
Гриценко Н. А. – 212
Гришин В. Т. – 115

- Громова А. Н. – 328
- Гроссман Е. П. (математик, наук. співробітник ЦАГІ) – 253, 296, 298
- Данилин С. А. (льотчик, Герой Рад. Союзу) – 134, 212
- Данилов Н. – 122
- Данишевский И. М. (ВПА ім. М. Є. Жуковського) – 100
- Данненберг Р. И. (інженер, льотчик) – 23
- Девильєр Р. (Devilliers Rene) – 247
- Дейнега В. В. (інженер, ЦІАМ) – 327
- Денисов И. Т. (воєнінженер I рангу) – 299
- Джодж Артур В. – 104, 105
- Дмитриевский В. И. (інженер, Центр. н.-д. ін-т авіац. моторобудування ім. П. І. Баранова) – 92, 135
- Добровольский В. В. (професор) – 237
- Добрынин А. А. (доцент, ВПА РСЧА ім. М.Є. Жуковського) – 214, 259, 313
- Доллежалъ В. А. (інж.-механік, канд. техн. наук) – 254
- Дубенский А. М. (співробітник Наук.-техн. упр. Аерофлоту) – 117
- Дудаков В. И. (професор) – 215
- Дузь П. (канд. техн. наук, авіац. популяризатор, Відділ історії і філософії АН СРСР) – 255
- Дьяченко П. Е. (інженер, ЦІАМ) – 216
- Дюрнбаум И. А. (інженер, Управління ВПС РСЧА) – 118
- Евангулов Л. Б. (інж.-механік) – 219
- Жабров А. (інж.-механік) – 256
- Жуковский Н. Е. (професор, фундатор аеродинам. науки) – 1, 2, 4, 49, 136, 147, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 217, 257
- Журавченко А. Н. (професор, д.-р техн. наук, ВПА ім. М. Є. Жуковського) – 186, 187, 230
- Заикин А. Е. (воєнінженер, викл. ВПА ім. М. Є. Жуковського, ЦІАМ) – 92, 179
- Зайцев А. Ф. – 220
- Захаров А. Т. – 320
- Захаров С. (керівник аероклуб. відділення Упр. авіац. ЦР Осоавіахіма) – 189

Зиновьев В. С. (доцент, ВПА ім. М. Є. Жуковського) – 218
Зморевич В. (асистент КАІ) – 126, 128
Золотарев Н. С. (інж.-механік, ЦІАМ) – 322
Иванов [Б. і.]. – 5
Иванов И. – 122
Иванова Л. А. (інженер, ЛП ЦПФ) – 205
Инюков С. П. (інженер) – 151
Ионов И. И. (художник) – 153
Иорданский А. – 112
Ирисов А. С. (співробітник НАТІ) – 81
Календро Л. К. (ВПА РСЧА ім. М. Є. Жуковського) – 100
Калистратов Н. (Моторний завод № 22) – 260
Калужнин А. Д. (інженер) – 296
Каменев С. И. (інж.-механік, ЦАГІ) – 58
Каменский С. А. (інженер, Н.-д. ін.-т авіадвигунів) – 142
Канищев М. Н. (викл., ВПА РСЧА ім. М. Є. Жуковського) – 60, 162
Кантелу Морис (авіац. популяризатор) – 14
Карачан Б. (авіац. популяризатор) – 26
Карулин В. И. (наук. співробітник ЦАГІ) – 319
Катышев В. – 2
Каширин А. В. (інженер, Н.-д. ін.-т ВПС РСЧА) – 120
Квасников А. В. (професор) – 212
Кедрин Ю. Е. (інженер) – 78, 119
Кельман Е. И. (професор, КАІ) – 125
Кефели А. И. (Ленингр. ін.-т інж. шлях. сполучення) – 63
Кильчевский Н. А. (асистент КАІ) – 127
Кинасошвили Р. С. – 216
Кириченко Л. И. (доцент, ЛП ЦПФ) – 227, 261
Кобелев И. А. – 212
Кобельков М. (співвласник друкарні) – 17
Ковалевский В. Ив. (голова Імпер. рос. техн. т-ва) – 19
Коваленков А. И. – 282
Кожевин Н. В. (викладач ЛП ЦПФ) – 177, 178
Колесов Г. П. (воєнінж. 3 рангу) – 200
Коллинс А. Э. (власник друкарні) – 24

Коломацкий Д. Я. (інженер) – 106, 219, 220
Колпаков Н. В. (майор) – 201
Комаров А. А. (професор, КАІ) – 235
Комский М. С. (інж.-механік, ВПА ім. М. Є. Жуковського) – 116,
148
Кондратюк С. – 270
Коннэрт В. С. (дивінженер) – 179
Конончук Н. И. (доцент, КАІ) – 149, 235
Коровко М. К. (інженер, ЛП ЦПФ) – 274
Королёв П. П. (наук. співробітник ЦАГІ) – 263
Косоуров К. Ф. – 137
Косяненко Е., авіатор – 15
Котельников А. П. (професор, член редкол. з вид-ня праць
М. Є. Жуковського, ЦАГІ) – 170, 171, 172, 173, 174,
175, 176, 257, 258
Кочедыков А. С. (ВПА РСЧА ім. М. Є. Жуковського) – 100
Кравец А. С. – 264
Кравчук М. Ф. (математик, акад., викл. КАІ) – 128
Красильщиков П. П. (наук. співробітник ЦАГІ) – 304
Красноглядова М. В. – 300
Крейсон М. П. (викладач МАІ) – 132
Крениг В. О. (наук. співробітник ЦАГІ) – 79
Кресс В. В. – 7
Кривоносов Н. К. – 265
Кудрявцев Н. Ф. (льотчик-штурман) – 222, 223, 301
Кузнецов В. В. (повітроплавець, винахідник, природодослідник) – 6
Кузнецов В. П. (інж.-льотчик) – 120
Кузьменко Д. В. – 250
Кузьмин Г. И. (інженер, ЦАГІ) – 52
Кузьмин И. А. (Н.-д. ін-т ЦПФ) – 266
Кулаков А. – 107
Курбатов Н. (авіац. популяризатор) – 48
Курганская В. М. – 224
Курин Л. – 108
Курицкес Я. М. (ВПА РСЧА ім. М. Є. Жуковського) – 93

Курышев М. (інженер, ЛП ЦПФ) – 225
Куцаев С. Н. (наук. співробітник ЦІАМ) – 327
Кушуль М. Я. (інженер, ЦІАМ) – 327
Ланге А. П. (професор, КАІ) – 126
Ланглей М. (англ. конструктор) – 139
Лапчинский А. (авіац. популяризатор) – 48
Лебедев Н. В. – 267
Лебедев Н. М. (авіаконструктор) – 43, 180
Левицкий И. Г. (член Київ. гуртка повітроплавання) – 15
Лившиц Я. Д. (доцент, КАІ) – 127
Липский З. М. (інж.-механік, Н. д. ін-т ЦПФ) – 326
Лугаськов А. С. (технолог) – 226
Луцкий М. К. (інженер, КАІ) – 128, 149, 235
Майоранов Е. И. (авіаконструктор) – 262
Макаревский А. И. (наук. співробітник ЦАГІ) – 302
Максимов А. А. (військ. інженер III рангу) – 200
Мамонов Ф. А. (наук. співробітник ЦАГІ) – 192
Марков А. Ф. (власник друкарні) – 21, 22
Марцинковский Б. И. (професор) – 278
Масленников М. М. (професор, ЦІАМ) – 107, 226
Матвеев В. Н. – 206
Матысик Г. П. – 178
Медведев Г. В. – 305
Меллер Ю. А. (повітроплав. фаб-ка «Дукс») – 17
Мелькумов Т. М. (канд. техн. наук) – 306
Мельников А. Н. – 169, 181
Миллер Г. В. (інженер, ЛП ЦПФ) – 227
Минкевич Н. А. (професор, засл. діяч науки і техніки, МАІ) – 150
Михайлова Т. И. – 307
Могилевский М. П. (канд. техн. наук, Н.-д. ін-т ЦПФ) – 308
Могиланский И. А. (професор) – 108
Найдёнов В. Ф. (військ. інж.-полковник [з 1908 р. – голова Повітроплав. від-лу Імпер. рос. техн. т-ва]) – 13, 14
Наумов В. – 112

Нейман И. Ш. (професор) – 109, 121, 138, 309
Некрасов А. И. (професор, член редкол. з вид-ня праць М. Є. Жуковського, ЦАГІ) – 136, 147
Немчинов В. Г. (ст. наук. співробітник ГУ ЦПФ) – 280
Нижевский Р. Л. (штабс-капітан, Офіцерська повітроплав. школа) – 18, 21, 22, 27
Николаенко В. Г. (наук. співробітник ЦАГІ) – 184
Николенко Л. К. (старший майстер, випробувач моторів) – 152
Никольский М. Н. (штурман) – 244
Новожилов Е. М. (співробітник Наук.-техн. упр. Аерофлоту) – 117
Носов Н. А. – 333
Овруцкий Е. А. (наук. співробітник Н.-д. ін-ту ЦПФ) – 311
Окромешко Н. В. (технолог, двигунобудівник) – 228
Ольденбург Р. (видавець) – 23
Ольман Е. – 270
Орлин А. С. (наук. співробітник Центр. н.-д. ін-ту авіац. моторобудування) – 272, 312
Орлов П. И. – 227, 247, 313
Осокин П. – 110, 229
Остославский И. В. (наук. співробітник ЦАГІ) – 185, 230
Офферман Э. (німецький вчений, організац. повітр. руху) – 23
Охотин Н. М. (доцент, ЛШ ЦПФ) – 274
Палиевский Т. М. (наук. співробітник Н.-д. ін-ту ЦПФ) – 314
Панютин П. С. (професор, Н.-д. ін-т ЦПФ) – 81, 153
Папок К. К. (інженер, Н.-д. ін-т ЦПФ) – 153, 170, 231, 315, 316
Парфёнов С. С. – 51
Пебарт Д. Б. (воєнінженер 2 рангу) – 200, 201, 202, 243
Перельман [В. М. ?] – 94
Перетерский И. С. (гол. інспектор ЦПФ (1924)) – 44
Петрушин С. М. (авіатор-моторист) – 154
Печерский Е. А. (інж.-мехнік) – 317
Пиотровский Г. (гідроповітроплав.) – 25
Плюгин М. (наук. співробітник Н.-д. ін-ту ЦПФ) – 334
Подсевалов Н. Н. (інженер, ЦАГІ) – 140

Позин А. И. – 249
Поликарпов Н.Н. (авіаконструктор) – 262
Поликовский В. И. (наук. співробітник ЦАГІ) – 155, 275
Полозов Н. П. (авіац. популяризатор) – 318
Поляк В. Ю. – 212
Поляхов Н. Н. – 293
Поморцев М. М. (перший рос. аеролог, дослідник в галузі повітро-
плавання) – 1, 2, 3, 4
Поплавко М. В. – 276
Попов В. А. (інженер) – 139
Потёмкин В. В. (професор, МДУ) – 233
Прандтль Л. (доктор-інженер) – 23
Проценко И. К. (інженер) – 139
Прошин П. И. (наук. співробітник Ін-ту ім. В. А. Обуха) – 278
Пульхров Г. Н. – 321
Пчелко И. Г. – 224
Пышнов В. С. (бригінженер, проф., ВПА РСЧА ім. М. Є. Жуковсь-
кого) – 186, 187, 232, 256,
Пьеро Ж. Р. (Pierrot Jacques -Roger) (дивінженер) – 188
Рагозин Н. А. (інженер) – 277, 315, 316, 322
Радов Е. А. (інженер, КАІ) – 126, 127
Разуваев В. К. (інж.-механік, Н.-д. ін-т ЦПФ) – 321
Райский И. Д. (доцент, ЛП ЦПФ) – 141
Райт, брати Уилбур, Орвилл (Wright Wilbur, Wright Orville), (авіа-
тори) – 20
Ратц Б. Г. – 323
Резников А. Б. (наук. співробітник Ін-ту ім. В. А. Обуха) – 278
Ренар П. (викладач) – 13
Рисберг А. Б. (наук. співробітник ЦАГІ) – 324
Россинский Б. И. (авіатор, засновник «Летучей лаборатории») – 58
Рудзкий К. А. (інженер) – 226
Руппель В. Г. – 169, 181, 182
Русаков В. П. – 300
Рыкачев М. А. (академік) – 9

- Рынин Н. А. (д-р техн. наук, проф., Ленінгр. ін-т інж. шляхів сполучення) – 63
- Рыхликов А. Н. (інж.-механік, Н.-д. ін-т ЦПФ) – 325
- Самоненко И. И. (видавець) – 12
- Самсонов П. Д. (інж.-технік, МАІ) – 157
- Сантос-Дюмон (авіатор) – 20
- Сафронов А. – 122
- Сердженер Д. Х. (Sergener D.) – 282
- Серенсен С. В. (професор, КАІ) – 126
- Сикорский И. И. (авіаконструктор, винахідник, філософ) – 65
- Силин Г. И. (співробітник Наук.-техн. упр. Аерофлоту) – 123
- Скуридин А. (співробітник Н.-д. ін-ту ЦПФ) – 334
- Славко К. Н. (технолог, літакобудівник) – 328
- Смирнов Д. А. – 7
- Смольянинов Н. К. (наук. співробітник Центр. н.-д. ін-ту авіац. моторобуд.) – 111
- Согалов Л. (студент МАІ) – 156
- Сойкин П. П. (власник друкарні) – 20
- Соколов Н. П. (доцент, КАІ) – 126
- Соколов П. П. (викладач, Вища школа доп. служб Черв. Пов. Флота) – 45
- Солодовников В. В. (інженер) – 273
- Сорокин М. А. – 318
- Соскин А. Я. (інженер, Н.-д. ін-т авіадвигунів) – 142
- Спирин И. Т. (штурман) – 158, 329
- Стасевич Р.А. – 330
- Стерлигов Б. В. (полковник, льотчик) – 134, 213
- Столбов В. В. (військ. інженер I рангу) – 331
- Стоффорд Чарльз Милтон (проф., викл. Масачус. технол. ін-ту) – 68
- Стригунов В. М. (наук. співробітник ЦАГІ) – 283
- Строганов А. Г. – 321
- Суворин А.С. (видавець) – 25
- Сутугин Л. И. – 259
- Сэ Александр – 15

Таланов Л. В. (військ. інж.-механік) – 112, 124
Тарасенков Д. Н. (ВПА РСЧА ім. М. Є. Жуковського) – 125
Татиев Д. П. – 59
Тегель Э. О. (наук. співробітник Н.-д. ін-ту ЦПФ) – 332
Тимошенко С. П. (професор, КП) – 71
Титов В. М. (МАІ) – 230
Титов Е. П. – 333
Тихонравов М. К. (конструктор-моторист) – 159
Трошев А. И. (інженер) – 284
Трудлер Л. М. (наук. співробітник Ін-ту ім. В. А. Обуха) – 278
Тулупов Н. М. – 51
Тюрчибаш П. (співробітник Н.-д. ін-ту ЦПФ) – 334
Удалов А. В. (військовий інж.-електрик, Військ. електротехн. акад.
ВПС РСЧА) – 113
Уманский А. А. (доктор техн. наук) – 285
Усманов [Б. і.] (власник друкарні) – 16
Успасский П. П. (інженер) – 326
Устюгов Г. К. (професор, ЛШ ЦПФ) – 143
Ушаков Б. А. (наук. співробітник ЦАГІ) – 304
Фадеев Н. Н. (наук. співробітник ЦАГІ) – 286
Фёдоров Е. С. (член VII повітроплав. від-лу Імп. рос. техн. т-ва) – 2,
7, 9
Федосов А. К. (наук. співробітник ЦАГІ) – 319
Федотьев В. И. [з Кавказу] (авіатор-аматор) – 11
Филин А. И. (інж.-льотчик) – 120
Финне К. К. (ст. лікар «Эскадры Воздушных Кораблей») – 65
Френкель М. И. (доктор техн. наук, проф.) – 246, 291
Халютин С. В. (інженер) – 15
Харина О. Н. (наук. співробітник ЦАГІ) – 319
Хильчевский Н. А. (асистент, КАІ) – 126
Хиром Максим (авіатор) – 1
Холмаков И. И. – 237
Хорьков С. Г. – 59
Хренов К. К. (професор) – 276

- Хрущов М. М. (інженер) – 82, 95
- Худяков П. К. (заслуж. професор, Вище техн. училище) – 72
- Цеймах Б. М. (співробітник Н.-д. ін-ту ЦПФ) – 332
- Цеппелин, Фердинанд фон (конструктор дирижаблів, фірма Lüftschiffbau) – 20
- Цим М. (співробітник Гол. упр-ня ЦПФ при РНК СРСР) – 239
- Циолковский К. Э. (рос. вчений в галузі аеронавтики, ракетодинаміки, космонавтики) – 83
- Чаплыгин С. А. (академік, член редкол. з вид-ня праць М. Є. Жуковського) – 136, 147
- Челомей В. Н. (конструктор ракет.-косміч. техніки, вчений в галузі механіки и процесів управління, студент КАІ) – 235
- Ченцов Н. Г. (інж.-механік, ЦАГІ) – 58
- Черёмухин А. М. (інж.-механік, ЦАГІ) – 46
- Чернышев Д. (співвласник друкарні) – 17
- Черняев Н. В. (інж.-механік) – 94, 104, 105
- Чертковский Е. Е. (гол. інженер з проектування і буд-ва стратостатів СОАХ-1 і Осоавіахім-2) – 160
- Чесалов А. В. (наук. співробітник ЦАГІ) – 238
- Чупилко Г. Е. (інж.-механік) – 335
- Шабашев Н. (військ. повітроплавець) – 48
- Шабский А. И. – 10
- Шапиро И. И. (воєнінженер III рангу) – 200
- Шаркевич И. (співробітник Гол. упр-ня ЦПФ при РНК СРСР) – 239
- Шаховский Ф. (редактор, Дер. наук.-техн. вид-во) – 74
- Швенглер И. (Schwengler Johann) (німецький вчений, авіаконструктор) – 60
- Швец В. В. (інж.-механік., трест Оргавіапром НКАП) – 336
- Шефтель М. Д. – 281, 303
- Ширман И. – 4
- Ширяев В. Н. (викладач, ВПА РСЧА ім. М. Є. Жуковського) – 114, 203
- Шишкин С. Н. (доцент, МАІ, ЦАГІ) – 156, 161
- Шмелев В. А. – 319
- Шмушкин Ш. И. (викладач КАІ) – 235

- Шредер [Б.и.] (власник друкарні) – 7, 10, 11
Штаерман И. Я. (професор, КАІ) – 127, 128
Шталь В. А. (льотчик-спостерігач служби погоди ВПС) – 129
Шустов А. С. (видавець) – 18
Шютт К. (Schutt K.) (авіац. популяризатор) – 240
Щепетков И. В. (інженер) – 233
Щербakov Г. А. (наук. співробітник ЦАГІ) – 192
Щипанов Г. В. (зав. каф-ри авіац. приладів МВТУ) – 241, 273
Эберзин П. И. – 262
Эйфель Гюстав (Eiffel Gustave) (інженер, фахівець з проектування метал. конструкцій, голова Т-ва цивіл. інж. Франції) – 30, 31
Эмден Роберт (Emden Robert) (професор) – 162
Эрлихъ Ю. Н. (власник друкарні) – 24
Эскин И. И. (інженер) – 296
Ягн Н. Е. (член VII повітроплавального від-лу Імпер. рос. техн. товариства, дослідник парашутів) – 4
Яковлев Н. М. (викл. ВПА РСЧА ім. М. Є. Жуковського) – 84
Ясинский С. Я. (фахівець з палив. систем літаків) – 169, 181, 246, 268, 291
Яцук Н. А. (фахівець в галузі військ. авіації) – 48
- Adams Orville (інженер, Consulting Diesel) – 85
Andre H. – 8
Andrews S. T. G. (бакалавр фіз.-мат. наук, Ін-т авіац. інженерів) – 33
Ashmore E. B. (генерал-майор) – 66
Bairstow Leonard (член Корол. авіац. т-ва, Кавалер вищого ордену Брит. Імперії, експерт-консультант з аеродин-ки) – 34
Banet-Rivet – 8
Benson S. F. (бакалавр фіз.-математ. наук, член Корол. авіац. т-ва, інж.-консультант) – 33
Betz A. (д-р филос., проф., Геттінген. ун-т) – 61, 144
Bouche Henri (директор і гол. редактор журн. «L'Aeronautique» – 67, 287
Brintzinger W. (диплом. інженер) – 96

- Cabot James Jackson (професор) – 288
- Chas G. Philip (співробітник Американ. ракет. т-ва) – 198
- Clark Virginius Evans (аеролог-популяризатор) – 64
- Clowes William (видавець) – 32
- Corleett Campbell J. – 166
- Courquin A. (інженер) – 35
- Diehl W. S. (лейтенант-командир ВМС США) – 163
- Dubedat G. (інженер) – 35
- Dyke A. L. (видавець числен. довідників і енциклопед. вид. початку XX ст.) – 72
- Eisner F. (доктор-інженер) – 96
- Emde Fritz (професор) – 28
- Ewing J. A. (д-р права, проф. Единбурз. ун-ту, член Королів. авіац. т-ва) – 37
- Eyb Robert (підполковник, пілот) – 53
- Falk Karl Hansso (голов. конструктор) – 194
- Faraday W. Barnard (бакалавр права, Авіац. т-во Великобританії) – 29
- Farleigh Minor M. – 90
- Faßbender H. (доктор, професор, керівник Ін-ту електричних коливань, Вища техн. школа в Берліні) – 96
- Fridmann P. (диплом. інженер) – 56, 96
- Gerhardt W. F. (співробітник від-лу інженер. досліджень Ун-ту шт. Мічиган у м. Енн-Арбор) – 62
- Grammel Richard (доктор, приват-доцент Механіко-технол. ун-ту, Гданськ) – 28
- Healey J. (експерт, Королівс. військ.-повітр. сили) – 242
- Holland Harvey H. (пілот, капітан авіац. корпусу армії США, член Америк. т-ва інж.-механіків, член Т-ва америк. військових інженерів) – 87
- Holzer H. (німецький вчений у галузі теорет. механіки) – 38
- Isaac Mc F. – 193
- Jarvis J. – 193
- Kerber V. (професор, Університет прикладної аеронавтики, Мічиган) – 62

Klemin Alexander (професор) – 288
Lachmann D. I. (доктор, інженер) – 50
Laine (льотчик, інструктор) – 59
Langman H. R. – 195
Lederer J. (магістр техн. наук, професор) – 288
Leglise Pierre (голов. редактор журн. «L`Aeronautique») – 287
Lelasseux Louis (інженер) – 12
Lineham Wilfred J. (засновник серії книг «The Directly-Useful
Technical Series») – 33
Liptrot R. N. (бакалавр мистецтв, капітан, офіцер Ордену Брит.
Імперії) – 196
Litherland P. Teed (співробітник Королів. школи шахт, член Ін-ту
гірничої справи та металургії) – 197
Memmler K. (професор, диплом. інженер) – 39
Miller I. W. (лейтенант, Корпус морск. піхоти США) – 88
Napier Lion – 40
Newell Joseph S. (доцент, Масач. технолог. ін-т) – 68
Niles Alfred S. (професор, Масачус. технол. ін-т) – 68
Norton S. J. (асоційов. член Ін-ту цив. буд-ва) – 165
Oldenbourg R. (видавець) – 144
Page Victor W. (майор) – 69
Peace J. B. (видавець) – 37
Pfister E. (дипломов. інженер) – 54, 131
Pfleiderer Carl (професор, Технолог. коледж, Брауншвайг) – 47
Philp Chas G. (співробітник Америк. ракет. т-ва) – 198
Prandtl L. (доктор філософії, професор, Геттінген. ун-т) – 61, 144
Pritchard L. J. (капітан) – 99
Rawson A. H. (інженер) – 89
Rene Marque (інж.-авіатор) – 12
Riach M. A. S. (асоційов. член Авіац. т-ва, США) – 29, 32
Ricardo Harry R. (магістр, фахівець в галузі високошвидкіс. ДВЗ) –
56, 97
Sanders C. J. (інженер) – 89
Seeley A. W. – 193

- Springer Julius (видавець) – 47, 96, 97
Stalker Edward Archibald (професор, Ун-т штату Мічиган) – 91
Sykes F. H. (бакалавр Королів коледжу, генерал-майор, офіцер Ордену Брит. Імперії) – 41
Teichmann Frederick K. (інж.-механік, доц. каф-ри авіац. техніки Даніеля Гуггенхайма) – 289
Titterton G. F. (авіац. інженер, викладач Інженерного коледжу при Нью-Йорк. ун-ті) – 199
Valier Max – 74
Vieweg Friedrich (видавець, Німеччина) – 28
Warner Edvard P. (магістр наук, професор) – 57
Watts Henri C. (бакалав. фіз.-мат. наук, кавалер Ордену Брит. Імп., член Корол. авіац. т-ва) – 36
Werner A. (доктор) – 97
Wilkinson Paul H. (видавець) – 164

ІІІ. ПОКАЖЧИК НАЗВ ВИДАНЬ

- 10-15-го іюля 1911 г. Перелетъ С.-Петербурзь – Москва – 16
Авиамоторостроение. Ч. 1 – 82
Авиамоторостроение. Ч. 2 – 95
Авиаремонтное дело в воздушном флоте – 117
Авиационное магнето – 100
Авиационные двигатели – 92
Авиационные дизели – 306
Авиационные масла – 116
Авиационные моторы М-25А и М25В – 167
Авиационные приборы. Ч. 1. Приборы контроля работы мотора – 200
Авиационные приборы. Ч. 2. Пилотажно-навигационные приборы – 242
Авиационные приборы. Ч. 3. Аэронавигационные приборы – 201
Авиационные приборы. Ч. 4. Гироскопические приборы – 202
Авиационные топлива и масла – 315
Авиационный мотор М-100А – 260
Автомобильные и авиационные двигатели. Ч. 1 – 104
Автомобильные и авиационные двигатели. Ч. 2 – 105
Азбука воздухоплавания – 20

Аналитический метод аэродинамического расчёта самолёта с винтом изменяемого шага – 286
Ангары – 168
Аппаратура и схемы радио- электро- светооборудования самолётов ГВФ. Вып. LXIII – 332
Атлас дирижабля из волнистой стали – 83
Аэровокзалы – 177
Аэродинамика самолёта. Ч. 1 – 186
Аэродинамика самолёта. Ч. 3 – 187
Аэродинамика самолёта. Ч. 4 – 232
Аэродинамический расчёт капотов на моторы воздушного охлаждения – 184
Аэродинамический расчёт самолётов – 230
Аэронавигационная линейка. Методы и приёмы расчётов арифметических, штурманских, бомбардировочных и по аэрофотосъемке – 244
Аэронавигационное оборудование самолетов. Ч. 1. Приборы измерения курса – 323
Аэронавигация / С. А. Данилин (1935) – 134
Аэронавигация / С. А. Данилин (1938) – 213
Аэронавигация / Н. В. Кудрявцев – 222
Аэроплановедение – 5
Аэропланъ для всѣхъ – 12
Балансировка деталей в авиационном моторостроении – 216
Бензиновые насосы БНК-5Г, БНК-5УГ и БНК-1Г – 246
Бензиновый насос 18 ПБ-1 – 169
Бензиновый насос БНК-5Г – 291
Бензины и масла на воздушных линиях Америки – 231
Боковое равновесие самолета при несимметричной тяге винтов – 192
Борьба с обледенением самолетов – 267
Британское авиационное моторостроение. Организация, технология – 248
Введение в курс зажигания авиационных двигателей – 119
Введение в физику полета.–240
Вибрации крыла с элероном при наличии серво-компенсации – 253
Влияние зазора между крыльчаткой и кожухом на работу центробежного нагнетателя – 155
Влияние формы капота и размеров кока винта на его К.П.Д. – 245
Воздухоплавание – 318

Воздухоплавание в современной сухопутной войне. Т. IV. Ч. 2 – 24
Воздухоплавание и исследование атмосферы. Вып. 1-й – 1
Воздухоплавание и исследование атмосферы. Вып. 2-й – 2
Воздухоплавание и исследование атмосферы. Вып. 3-й – 3
Воздухоплавание и исследование атмосферы. Вып. 4-й – 4
Воздухоплавание и исследование атмосферы. Вып. 8-й – 7
Воздухоплавание и исследование атмосферы. Вып. 9-й – 9
Воздухоплавание и исследование атмосферы. Вып. 10-й – 10
Воздухоплавание и исследование атмосферы. Вып. 11-й – 11
Воздушная радионавигация – 333
Воздушные винты – 179
Воздушные порты (аэродромы) – 108
Воздушный справочник – 48
Ворота ангаров и эллингов – 205
Выбор основных размеров и аэродинамический расчет самолетов – 252
Вычисление вязкостно-температурных параметров авиационных масел – 305
Гидроавиация – 25
Гидросамолеты, их мореходность и расчет – 137
Гироавтопилот – 270
Гироскопические приборы слепого полета. Теория, расчет и методы конструирования – 241
Гражданская авиация в США – 123
Детонация и оценка антидетонационных свойств топлив в двигателях – 214
Динамика авиадвигателя – 115
Динамика авиационных двигателей – 237
Динамика авиационных двигателей. Кн. 1 – 309
Динамика и расчет на прочность авиационных моторов. Ч. 1. Кинематика и динамика авиационных моторов – 109
Динамика и расчет на прочность авиационных моторов. Ч. 2. Расчет на прочность – 121
Динамика полетов. Вып. 26 – 58
Динамика самолета. Введение. Части 1-2 – 102
Задачник по астрономической ориентировке – 265
Задачник по аэронавигации – 223
Задачник по теории авиационных двигателей – 259

Зажигание в авиационных двигателях – 78
Зарубежные транспортные самолеты – 308
Испытание авиационных двигателей – 219
Испытание авиационных моторов – 220
Испытание авиационных моторов на станках – 152
Испытание опытных самолетов – 238
Исследование аэропланнх тканей, покрытых аэролаками – 70
Исследования по теории разрезного крыла. Ч. 1. Теория предкрылка в плоскопараллельном потоке – 103
Каталогъ воздухоплавательнаго отдѣла фабрики "Дуксъ" – 17
Качество и применение авиатоплив и масел – 153
Кинематика, динамика и расчет на прочность кривошипного механизма авиадвигателя "Кертисс Конкверор" – 114
Конспект упражнений по расчету самолетов на прочность – 46
Конструкции металлических самолетов – 139
Конструкция и проектирование самолетов. Ч. 1 – 132
Конструкция и расчет деталей авиационных двигателей. Кн. 2 – 313
Конструкция самолетов. Т. 1 – 262
Коррозия дюралюмина в зависимости от его химичес. состава – 79
Крутильные колебания коленчатых валов – 138
Кручение и изгиб тонкостенных авиаконструкций – 285
Курс авиационных топлив и масел – 148
Курс вибраций частей самолета – 297
Курс кинематики и динамики авиадвигателей. Ч. 1. Кинематика авиадвигателей – 261
Курс кинематики и динамики авиадвигателей. Ч. 2. Динамика авиадвигателей – 221
Курс метеорологии и аэронавигации – 212
Курс сопротивления материалов – 71
Курс теории самолетов – 294
Летные испытания самолетов – 145
Масляные насосы МШ-8 и МШ-1 – 303
Масляные системы самолетов – 300
Масляные фильтры МФМ-25, МФ-1 и МФ-2 – 268
Масляный насос МНМ-11 – 181
Масляный насос МНМ-25А – 182
Масляный фильтр МФТ-25 – 183

Материалы по распространению давления по профилям и использование их при выборе профиля крыла скоростного самолета – 304
Металловедение. Ч. 1. Металлические сплавы – 207
Метеорологические условия обледенения самолетов – 224
Метеорология и аэрология – 101
Метеорология на службе авиации – 129
Механизация аэродромного обслуживания – 299
Механизация клепально-сборочных работ в самолетостроении – 269
Монтаж авиационных моторов. Производство авиационных моторов – 284
Мотор Райт-Циклон – 151
Моторное электрооборудование самолетов – 122
Навигация одиночного самолета – 158
Нагнетатели – 307
Нагнетатели и наддув авиационных двигателей – 135
Новѣйшія изслѣдованія по сопротивленію воздуха и авіаціи, произведенныя въ лабораторіи въ Отейль – 30
Новѣйшія изслѣдованія по сопротивленію воздуха и авіаціи, произведенныя въ лабораторіи въ Отейль : атласъ – 31
Новый метод обработки испытаний самолетов на скороподъемность – 140
Нормы прочности самолетов при статических испытаниях – 52
Нормы расхода материалов и запасных частей на один заводской ремонт самолетов и авиаприборов – 310
О действительных нагрузках шасси – 161
О нагрузках крыла и оперения истребителя в полете – 302
Оборудование винто-моторных установок самолетов – 295
Оборудование самолетов. Общие основы проектирования. Аэронавигационное оборудование. Вып. 1 – 211
Общая теория авиационного двигателя – 76
Общие понятия о ремонте авиадвигателей – 188
Общий курс авиационных двигателей легкого топлива – 226
Описание и руководство по эксплуатации самопуска АП-3 НИИ ГВФ. Вып. LVII – 271
Определение оптимальной скорости выхода выхлопных газов для скоростного самолета – 275
Определение расхода топлива для полета – 120

Оптимальное удлинение и вес крыла самолета – 321
Основные вопросы развития быстроходных двигателей внутреннего сгорания – 94
Основы карбюрации – 118
Основы пилотажа аэростатов – 162
Основы теории автоматического пилотирования и автопилоты – 273
Основы теории воздушно-ракетного двигателя непрерывного действия – 215
Особенности конструкции самолета ПС41 – 325
Осушение площадок промышленных предприятий и аэродромов – 146
Охлаждающие жидкости для авиационных двигателей – 125
Охлаждение и смазка авиационного двигателя – 112
Очерки гидроавиации – 43
Паровой двигатель в авиации. Опыт историко-технического исследования – 255
Первая Международная Воздухоплавательная Выставка в Санкт-Петербурге в 1911 году – 19
Полет на воздушном шаре "Генераль Заботкинъ" 8 ноября н. ст. 1900 года – 6
Полеты в Арктике – 329
Полное собрание сочинений. Вып. 1. Теоретические основы воздухоплавания. Ч. 1 / Н. Е. Жуковский – 217
Полное собрание сочинений. Вып. 4. Аналитическая механика теории регулирования хода машин. Прикладная механика – 257
Полное собрание сочинений. Вып. 7. Теория притяжения. Гидромеханика / Н. Е. Жуковский – 258
Полное собрание сочинений. Т. 1. Общая механика : с биографическим очерком / Н. Е. Жуковский – 171
Полное собрание сочинений. Т. 2. Гидродинамика – 136
Полное собрание сочинений. Т. 3. Гидродинамика / Н. Е. Жуковский – 147
Полное собрание сочинений. Т. 5. Вихри. Теория крыла. Авиация / Н. Е. Жуковский – 172
Полное собрание сочинений. Т. 6. Винты. Ветряки. Вентиляторы. Аэродинамическая труба / Н. Е. Жуковский – 173
Полное собрание сочинений. Т. 7. Гидравлика / Н. Е. Жуковский – 174

Полное собрание сочинений. Т. 8. Теория упругости. Железные дороги. Автомобили / Н. Е. Жуковский – 175

Полное собрание сочинений. Т. 9. Математика. Астрономия. Речи. Доклады. Характеристики и биографии / Н. Е. Жуковский – 176

Популярные лекции по авиации – 13

Постройка жестких воздушных кораблей – 60

Потайная клепка в самолетостроении – 336

Практические советы по монтажу авиамоторов водяного охлаждения типа М-34 – 154

Практический курс авиации – 51

Приборы и аппаратура для летных испытаний самолета – 319

Применение топлив и масел в ГА – 316

Продольная устойчивость самолета. Ч. 1 – 93

Проектирование воздухобаз – 225

Проектирование и конструкции гидросамолетов – 157

Проектирование самолетов – 296

Производство авиационных моторов. Ч. 1. Заготовительные и вспомогательные цеха. Литье, ковка, термообработка, предохранительные покрытия – 228

Производство самолетов – 320

Простейшие модели планеров из бумаги – 42

Процессы выхлопа и продувки в двухтактных быстроходных двигателях – 312

Радио авиации : (с главой об освещении на аэродромах и воздушных линиях) – 282

Разбивка самолета на плазе и изготовление шаблонов – 290

Размещение сеток в линии всасывания мотора – 263

Ранняя диагностика и профилактика интоксикаций свинцовым бензином – 278

Распределение аэродинамической нагрузки по контуру сечения крыла : (аэродинамические материалы к расчету самолета на прочность) – 324

Расчет кривошипного механизма звездообразного авиамотора ХОРНЕТ-А – 111

Расчет металлических фюзеляжей на прочность – 283

Расчет самолетов на прочность – 156

Расчет сечений органов распределения двухтактных быстроходных двигателей – 272

Регенерация отработанных минеральных авиационных масел – 106
Редукторы числа оборотов авиационных двигателей – 254
Ремонт авиационных моторов – 274
Ремонт и сдача из ремонта авиамоторов – 80
Ремонт самолета. Основные технологические процессы – 292
Ремонтные допуски и руковод. по контролю самолета У-2 – 279
Рождение воздухоплавания – 204
Руководство по авиасвечам – 75
Руководство по ремонту моторов типа М-17 и М-176 – 141
Руководство по ремонту самолетов и моторов в авиации Осови-
ахима – 189
Руководство по эксплуатации компасов – 280
Руководство по эксплуатационным испытаниям авиадвигателей – 142
Русские воздушные богатыри И. И. Сикорского – 65
Ручные бензиновые насосы РНА-1 и РНА-2 – 281
Самолет ПС-84 – 326
Самолет СБ-2М100А. Ч. II. Конструкция и эксплуатация самолета –
233
Самолет У-2 : в 2-х ч. [Ч. 1. Конструкция самолета У-2 М-11. Ч. 2.
Обслуживание и эксплуатация самолета У-2] – 180
Самолет УТ-2 – 317
Самолетные весы и взвешивание самолетов – 251
Самолетные тормозные устройства – 335
Самолетостроение последних лет. Часть 1. Улучшения аэродина-
мики самолетов – 331
Самолеты – 229
Самолеты (устройство и эксплуатация) – 110
Самописец скорости и давления (бароспидограф) – 314
Сборка авиационных моторов – 249
Сборник № 12 / ЦИАМ – 327
Сборник задач по курсу теории авиационных двигателей – 190
Сборник законов и распоряжений по гражданской авиации (по 14-е
мая 1924 г.). Вып. 2-й – 44
Сборник исследовательских работ по моторным топливам.
1. Крэкинг-бензины. 2. Гигроскопичность спирта. 3. Определение
серы – 80
Сборник Ленинград. ин-та инженеров путей сообщения им.
Я. Э. Рудзутака. Вып. ХСVII, ч. II – 63

Сборникъ статей по воздухоплаванию членовъ Кіевскаго общества воздухоплавания. Вып. 1 – 15

Сварка в самолетостроении – 276

Светотехника на воздушном транспорте (аэросветотехника). Теория и практика – 143

Свинцовый бензин как авиатопливо – 170

Сгорание и детонация. Теория и протекание в карбюраторных двигателях. Вып. 8 – 107

Системы питания и смазки авиамотора на самолете – 159

Скорость полета (анализ, расчет, перспективы) – 210

Скос потока у оперения самолета при крыле произвольной формы в плане – 185

Смазка авиационного двигателя – 124

Смазка авиационных двигателей – 227

Современные требования эксплуатации к самолетам – 133

Сопротивление материалов – 72

Справочник авиаконструктора. Т. 1. Аэродинамика самолета – 191

Справочник по авиационным и автомобильным топливам – 322

Справочник по авиационным металлам и сплавам – 218

Справочник по авиационным топливам – 277

Справочные сведения по авиации – 234

Статистика – 160

Таблица рекордовъ къ 1 января 1913 г. – 26

Таблицы для расчета перелетов с временем восхода и захода солнца, продолжительностью сумерек, временем пролета расстояний, путевой скоростью и углами упреждений – 239

Теоретические основы воздухоплавания – 49

Теория авиации – 250

Теория авиации : (в элементарном изложении). Вып. 2. Аэродинамика и динамика аэроплана – 45

Теория и динамический расчет инерционного запуска авиадвигателей – 208

Теория и расчет воздушного гребного винта – 293

Теория крыла аэроплана конечного в плоскопарал. потоке – 209

Теория крыла аэроплана конечного размаха – 77

Теория прыжка с парашютом – 330

Теория аппаратовъ механическаго полета – 14

Теория управляемыхъ аэростатовъ – 8

Техника авиации – 59
Техника и экономика воздушного сообщения на аэропланах – 23
Техническая аэродинамика – 206
Технология стальных и чугунных авиадеталей. Ч. 2 – 150
Топливо для авиационных двигателей – 84
Транспортные аэропорты – 178
Труды КАИ. Вып. 1 – 126
Труды КАИ. Вып. 2 – 127
Труды КАИ. Вып. 3 – 128
Труды КАИ. Вып. 10 – 232
Туннельные радиаторы – 247
Управляемый аэростат «Альбатрось». 1913-1914 г. 1917 – 27
Управляемый аэростат «Дуксь» («Ястребь») – 21
Управляемый аэростат «Лебедь». 1911-1912 учеб. годъ – 18
Управляемый аэростат «Парсеваль» – 22
Уравновешивание авиационных двигателей / М. К. Луцкий – 149
Уравновешивание авиационных двигателей / Н. Г. Бруевич – 203
Ученые записки МГУ. Вып. 24. Механика. Кн. 2 – 236
Флаттер хвостового оперения – 298
Характеристики авиационных профилей – 264
Холодная штамповка на падающих молотах в самолетостроении. – 328
Штурманская служба в авиации – 301
Экономическая оценка авиационного двигателя – 266
Экономическая оценка транспортного самолета – 311
Электрооборудование авиационных двигателей. Ч. 1. Аппараты зажигания – 334
Электрооборудование аэродромов и ночных воздушных линий. Ч. 2. Общее электрическое оборудование – 113
Элементарная теория полета самолета. Ч. 1 – 256

A manual of flight-test procedure – 62
Aero and auto engine facts and data – 195
Aero Engine – 40
Aerostatics – 57
Air Defence – 66
Air-Screws. An Introduction to the Aerofoil Theory of Screw Propulsion – 32
Aircraft materials and processes – 199

Aircraft Propeller Handbook – 194
 Airplane Design – 289
 Airplane Structures – 68
 Applied Aerodynamics – 34
 Aviation in peace and war – 41
 Avigation – 87
 Civil Aviation : a Report by the Joint Committee on Civil Aviation of
 the U. S. Department of Commerce and the American Engineering
 Council, [appointed June, 1925] – 55
 Der Bau des Flugzeuges. Heft 1, Teil 1. Allgemeiner Aufbau und die
 Tragflächen – 54
 Der Bau des Flugzeuges. Heft 1, Teil 1. Allgemeiner Aufbau und die
 Tragflügel – 131
 Die Berechnung der Drehschwingungen – 38
 Die hydrodynamischen Grundlagen des Fluges – 28
 Die Kreiselpumpen – 47
 Diesel Aircraft Engines – 164
 Duralumin and its heat-treatment – 197
 Dyke`s Aircraft Engine Instructor – 73
 Elements of Aviation. An Explanation of Flight Principles – 64
 Engineering Aerodynamics – 163
 Ergebnisse der Aerodynamischen Versuchsanstalt zu Göttingen (ange-
 gliedert dem Kaiser Wilhelm-Institut für Strömungsforschung). III Liefe-
 rung – 144
 Fliegerhandbuch – 53
 Handbook of Aeronautics – 86
 Handbook of Aeronautics. Vol. I. A Compendium of the Modern Prac-
 tice of Aeronautical Engineering – 130
 Hochfrequenztechnik in der Luftfahrt – 96
 Inspection of Aircraft after Overhaul – 165
 L`Aeronautique. № 116-121 – 67
 L`Aeronautique. № 237-247 – 287
 Leichtflugzeugbau – 50
 Materialprüfungswesen. Einführung in die moderne Technik der
 Materialprüfungen – 39
 Metal Aircraft for the mechanic – 242
 Modern aviation engines. Design–Construction–Operation and Repair –
 69

Modern Diesel Engine Practice. Theory – Practical Applications – Operation Maintenance. Repairs – 85
 Performance – 196
 Principles and Problems of Aircraft Engines – 90
 Principles of Flight – 91
 Raketenfahrt : 2. Auflage zugleich 6. Auflage von Vorstoss in den Weltraum. Eine technische Möglichkeit – 74
 Rigging and Airframes – 166
 Safety in the Operation of Air Transportation – 288
 Schnellaufende Verbrennungsmaschinen – 56
 Schnellaufende Verbrennungsmotoren – 97
 Stratosphere and Rocket Flight (Astronautics) – 198
 Technique et pratique de la magnéto a haute tension – 35
 The Aircraft mechanics' Handbook – 88
 The book of the C. 19 Autogiro: the Principle of Operation described, together with Notes on Running and Maintenance – 89
 The Care and Maintenance of Aircraft – 193
 The Design of Screw Propellers with special Reference to Their Adaptation for Aircraft – 36
 The III.F. (F.A.A.) Aeroplane (3-Seater Fleet Air Arm Type). Lion XIA. Engine – 98
 The Royal Aeronautical Society (founded 1866) with which is incorporated the Institution of Aeronautical Engineers – 99
 The Screw Propeller in Air – 29
 The Strength of Materials – 37
 The theory and practice of Aeroplane Design – 33

IV. АЛФАВІТНО-ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК

Авіабомби – 48
 Авіагоризонт – 202
 Авіакомпас – 201
 Авіапункти
 – льотно-експлуатаційні вимоги – 128
 Авіасвічка – 75 див. Свічка запалювальна
 Авіаційна безпека – 99
 Авіаційний зв'язок – 86

Авіаційні двигуни – 56, 67, 69, 92, 95 див. Двигуни авіаційні, Мотори
Авіаційні масла – 106, 116, 148, 153, 315, 316
Авіаційні матеріали – 70, 86
– випробовування – 199
– корозія – 78, 99
– технологія виготовлення деталей – 150
Авіаційні палива – 56, 84 див. Палива авіаційні
Авіаційні профілі – 264
Авіаційні сплави – 218
Авіаційні термометри – 200
Авіація – 13, 51, 59, 172
– виставки – 67
– законодавство – 44
– історія – 41, 48, 65, 255 див. Повітроплавання
– країн
– – Великої Британії – 55
– – США – 55, 123
– – Франції – 55
– рекорди – 26
Автожир – 89
Автомобільні палива – 322
Автопілоти – 270, 273
Аеродинаміка – 30, 31, 61, 127, 144, 162, 184, 256
– інженерна – 163
– технічна – 206
Аеродинамічна лабораторія Гетінгена – 144
Аеродинамічний розрахунок – 45, 58, 102, 184, 206, 230, 252, 286
Аеродинамічні труби – 173
Аеродроми – 127, 145
– механізація обслуговування – 299
Аеролаки – 70
Аерологія – 101
Аеронавігаційна лінійка – 244
Аеронавігаційні прилади 201
Аеронавігація – 86, 87, 134, 158, 211, 212, 213, 222, 223, 239, 244, 265, 333 див. Навігація
Аеронавтика – 86

Аероплани – 2, 5, 17, 20, 98 див. Літаки
– експлуатація – 23
– застосування – 12, 23, 41
– змагання – 16, 26
– конструювання – 33, 68
– матеріали – 70
– проектування – 77
– теорія – 14, 49, 68, 49
– аеродинаміка – 12, 13, 28, 45
– динаміка – 45
– міцність – 68
Аеропорти – 178
– проектування – 108
– транспортні – 178
Аеросані – 17
Аеросвітлотехніка – 143
Аеростати – 1, 18, 20, 57, 162
– застосування – 7
– керовані – 8, 21, 22. 27
– сферичні – 57
– тип аеростата
– «Альбатрость» – 27
– «Дуксь» («Ястребь») – 21
– «Лебедь» – 18
– «Парсеваль» – 22
Аерофотознімання – 130
Акселерометр – 243
«Альбатрость» (аеростат) – 27
Альфаметр – 327
Американ Ейрлайнс (повітр. лінія) – 231
Ангари – 168
– ворота – 205
Апарат запалювання
– в авіаційних двигунах – 334
Апарати літальні – 1
Апаратура для льотних випробувань – 319
Астронавтика – 198
Астрономія – 176, 265

Атмосфера
– дослідження – 1, 2, 3
База дирижаблів
– проектування – 225
Балансування
– деталей авіац. моторів – 216
Бароспідограф – 314
Безпека авіації – 99, 288
Бензин свинцевий – 170
Бензинові насоси – 169, 246, 281, 291
Бензиноміри – 200
Біплани – 17
Бомбардувальник
– СБ-2М100А – 233
Вага крила літака – 321
Ваги літакові – 251
Вал колінчастий – 138
Варіометри – 243
Випробовування
– авіаційних двигунів – 67, 142, 219, 220
– літаків – 52, 192
Високочастотна техніка – 96
Висотоміри – 243
Витрати палива – 120
Вібрація
– крила літака – 253, 297
Відповідальність матеріальна – 127
Відцентрові насоси – 47
Військові літаки – 67, 234
Військово-повітряний флот – 24, 41, 48, 67, 98, 234
– Європи – 66
– Росії – 65
Ворота ангарів – 205
Ворота елінгів – 205
Гази вихлопні
– швидкість виходу – 275
Гальмовий пристрій – 335
Гвинти повітряні – 86, 90, 173, 179, 192, 194, 245, 293

- конструювання – 32, 36
- теорія – 29, 32
- Гелікоптери – 14
- Геофізика
 - дослідження – 7
- Гідравліка – 174
- Гідроавіація – 25, 43, 137, 157
- Гідродинаміка – 136, 147
- Гіроавтопілот – 270
- Гіромагнітний компас – 202
- Гіроскопічні прилади – 202
- Далекомір
 - стереоскопічний – 15
- Двигуни – 17 див. Мотори
- Двигуни авіаційні – 40, 90, 94, 95, 115, 119, 195, 203, 208, 235, 254, 266, 287 див. Авіаційні двигуни, мотори
 - випробування – 67, 142, 219, 220
 - деталі – 313, 327,
 - експлуатація – 56, 59, 214
 - змащування – 112,
 - запалювання – 119
 - конструкція – 56, 59, 313
 - проектування – 69, 226, 309
 - міцність – 109
 - ремонт – 69, 80, 90, 117, 188, 189
 - теорія – 90, 92, 105, 115, 149, 190, 203, 221, 226, 237, 259
 - динаміка – 221, 237, 261, 309
 - технологія виробництва – 82, 95, 249
- Двигуни автомобільні – 105, 195
- Двигуни внутрішнього згоряння – 56
 - високошвидкісні – 97, 272, 312
- Двигуни дизельні – 85
 - авіаційні – 94, 164, 306
- Двигуни для дирижаблів – 128
- Двигуни карбюраторні
 - теорія – 76, 107, 118, 312
- Двигуни парові – 255
- Двигуни повітряно-ракетні (ПРД) – 215

Двигуни поршневі
– конструювання – 73
Детонація в авіаційних двигунах – 107
Дизельні двигуни – 85
– авіаційні двигуни – 94, 164, 306, 306
Динаміка
– авіаційних двигунів – 221, 237, 261, 309
– тіла – 38
Динаміка польоту – 91
Дирижаблі – 17, 20, 49, 57, 60, 83, 128
– повітряна база – 225
Діагностика інтосикацій
– свинцевим бензином – 278
Допуски ремонтні – 279
Дослідження атмосфери – 1, 2, 3
«Дуксь» («Ястребъ») (аеростат) – 21
Дуралюміній – 79, 197
Економічна оцінка
– авіаційного двигуна – 266
– літака – 311
Електричні прилади запалювання – 78
Електрообладнання
– аеродромів – 113
– моторне – 122
Елінг – 205
Ефективність використання літака – 196
Живлення мотора – 159
Жуковський М. Є. – 171
Заклепка – 356
– клепально-складальні роботи – 269
Запалювальна авіасвічка – 75
Зважування літаків – 251
Зварка в літакобудуванні – 276
Зв'язок авіаційний – 86, 96
Змії повітряні
– застосування – 2
Імпер. рос. повітропл. т-во – 10
Індикатори тристрілкові – 200

Інженерна аеродинаміка – 163
Ін-т аеродинамічних досліджень Кайзера Вільгельма – 144
Кадри
– інженери
– – ліцензування – 165
– механіки авіаційні – 88
Капот – 184, 245
Карбюратори – 73, 118
Керовані аеростати – 8, 21, 22, 27
Кисневі прилади – 201
Кінематика
– авіаційних двигунів – 261
Кіннер К-5 (фірма) – 90
Колеса літака – 335
Коливання крутильні – 138
Колінчастий вал – 138
Компас гіромагнітний – 202
Компас магнітний – 280
Королівське авіаційне товариство – 99
Космічна подорож – 74
Космонавтика – 74
Крекінг-бензини – 81
Крило літака
– конструкція – 54, 61, 127, 321
– теорія – 77, 172, 209, 253
– – аеродинаміка – 63, 67, 103, 185, 297, 324
– – – профіль крила – 61, 304
– тип крила «Тандем» – 63
Крутильні коливання – 138
Кручення
– авіаційних конструкцій – 285
«Лебедь» (аеростат) – 18
Курсовий прилад – 323
Легкі палива – 226
Легкі літаки – 50, 67 див. Літаки легкі
Лілієнталь Отто – 1
Лінія повітряна
– проектування – 63

Літаки – 99, 229, 308, 317 див. також Аероплани
– випробовування – 52, 192, 238,
– – льотні випробовування – 62, 140, 319
– експлуатація – 133, 166, 180, 317, 326
– – льотна – 53
– – технічна – 110, 180, 193, 279, 326
– ефективність використання – 196
– конструкція – 54, 110, 131, 132, 166, 180, 262, 285, 289, 325
– проектування – 86, 132, 296
– – льотно-технічні характеристики – 196
– ремонт – 117, 165, 189, 279, 292, 310, 317
– теорія – 294
– – аеродинаміка – 58, 64, 86, 91, 93, 102, 186, 191, 206, 230, 232,
250, 252, 256, 286, 324, 331
– – будівна механіка – 285
– – – міцність – 46, 52, 128, 156, 283, 324
– – динаміка польоту – 58, 59, 91, 102, 187, 192, 210, 240
– – прикладна аеродинаміка – 34
– технологія виробництва – 290, 320, 150
– тип літака
– – ПС 41 – 325
– – ПС 84 – 326
– – СБ-2М100А – 233
– – У-2 – 180, 279
– – У-2М11 – 180
– – УТ-2 – 317
Літаки військові – 67, 234
Літаки легкі – 50, 67
Літаки металеві – 139
Літаки транспортні – 311
– іноземні – 308
Літакобудування – 269, 290, 320, 328, 331
Літаководіння – 53
– в Арктиці – 329
Літальні апарати – 1
– матеріали – 15
Ліцензування кадрів – 165
Льотне поле – 127

Магнето – 35, 73, 90, 100, 195
Майстерні – 189
Мановакуометри – 200
Масла авіаційні – 116, 148, 153, 315, 316
– властивості – 305
– мінеральні
– – регенерація – 106
Масляні насоси – 181, 182, 303
Масляні системи – 300
Мастила – 106, 227
– авіаційні – 124
Матеріали
– випробування – 39
– опір – 37, 71, 72
Матеріали авіаційні
– для літальних апаратів – 5, 15, 199
– норма витрат на ремонт – 310
Математика – 126, 128, 176
Матеріалознавство – 39
Матеріальна відповідальність – 127
Метал авіаційний – 218
– міцність – 126
Металеві літаки – 139, 242
Металеві сплави – 207
Металознавство – 207
Метеорологія – 1, 2, 3, 86, 101, 212, 224, 267
– авіаційна – 129, 130
Метрологія – 10
Механізація обслуговування аеродромів – 299
Механіка – 171, 236
Механіки авіаційні – 88
Моноплани – 12
Мотори авіаційні – 82, 95, 109, 128, 184, 295
– виробництво
– – монтаж – 284
– деталі – 116, 263
– – випробовування – 152
– – міцність – 121

- ремонт – 274
- типи моторів
- –Кертисс Конкверор – 114
- – М-17 – 141
- – М-17б – 141
- – М-25А – 167
- – М-25В – 167
- – М-34 – 154
- – М-100А – 260
- – Райт-Циклон – 151
- – ХОРНЕТ-А – 111
- Моторне електрообладнання – 122
- Моторні палива – 81
- – крекінг-бензини – 81
- – спирти – 81
- Моторобудування авіаційне – 216, 228
- Велика Британія – 248
- Мотоустановка – 295
- Навігація – 53, 86, 87, 130, 158
- Нагнітачі – 135, 155, 307
- Насоси
- бензинові – 169, 246, 281, 291
- відцентрові – 47
- масляні – 181, 182, 303
- Норс Вестерн Эйрлайнс (повітр. лінія) – 231
- Обладнання
- аеронавігаційне – 211, 323
- гідравлічне – 47, 169, 181, 182, 246, 281, 291, 303
- електротехнічне – 332
- радіотехнічне – 96, 332
- Обледеніння літака – 224, 267
- Обслуговування літаків – 193
- Октант – 201
- Опір матеріалів – 71, 72, 175
- Орієнтування астрономічне – 265
- Ортоптери – 14
- Охорона праці – 278
- Оцінка економічна

- авіаційного двигуна – 266
- Паккард-дизель (фірма) – 90
- Палива
 - авіаційні – 56, 84, 86, 148, 153, 170, 226, 315, 316, 322
 - властивості – 277
 - антидетонаційні – 214
 - витрати палива – 120
 - автомобільні – 322
 - легкі – 226
 - моторні – 81
 - крекінг-бензини – 81
 - спирти – 81
- Паливно-мастильне господарство
 - аеродромне – 231
- Парашут – 4
 - стрибки з парашутом – 330
- «Парсеваль» (аеростат) – 22
- Пілотаж – 87
- Пілотування автоматичне – 273
- Планери – 42
- Повітроплавання – 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 20, 204, 217
 - виставки – 10, 19
 - застосування у війні – 24
 - змагання – 9, 16
 - історія – 12, 20, 48, 204, 318
 - перевезення – 10
 - теорія – 49, 57
 - аеродинаміка – 11
- Повітряна база дирижаблів
 - вимоги до розташування – 225
- Повітряне сполучення
 - Аргентина – 23
- Повітряні гвинти – 86, 90
- Повітряні змії – 2
- Повітряні лінії – 63
 - «Америкен Эйрлайнс» – 231
 - «Норс Вестерн Эйрлайнс» – 231
 - «Юнайтед Эйрлайнс» – 231

Повітряні шари – 3, 5
Повітряно-ракетний двигун – 215
Подорож космічна – 74
Показчик
– повітряної швидкості – 243
– повороту – 202
Поле льотне – 127
Політ
– шарів повітряних – 6
– птахів ширяючий – 4
Поршневі двигуни – 73
Пратт & Уїтні Хорнет (фірма) – 90
Прилади
– авіаційні – 130
– аеронавігаційні – 201
– гіроскопічні – 202, 241
– кисневі – 201
– контролю моторів – 200
– пілотажно-навігаційні – 243
– для льотних випробовувань – 319
– запалювання електричні – 78
– курсові – 323
– самописні – 4
Пристрій гальмовий – 335
Пропелери – 2, 4
Протиповітряна оборона
– Велика Британія – 66
Профілактика інтоксикацій
– свинцевим бензином – 278
Профілі
– авіаційні – 264
– крила літака – 61, 304
Пусковий пристрій – 208
Радіатор тунельний – 247
Радіо
– в авіації – 282
Радіозв'язок – 96, 130
Радіонавігація – 333

Радіостанції ЦПФ – 332
Райт, брати – 20
Регенерація масел – 106
Редуктори
–авіаційних двигунів – 254
Резервуари
–для бензину – 17
–для масел – 17
Рекорди – 26
Ремонт авіаційних двигунів
–організація ремонту – 117
Ремонт авіаційних моторів – 141, 151, 274
Ремонт літаків – 117
– допуски ремонтні – 279
Рідина
–для охолодження – 125
–застосування в авіації – 125
Розрахунок
–аеродинамічний – 252, 286
Самопис тиску – 314
Самопис швидкості – 314
Самопуск – 271
Сантос-Дюмон – 20
Свинцевий бензин – 278
Світлотехніка – 143
Свічка запалювальна – 75
Сектант – 201
Сервокомпенсатор – 253
Сила тертя – 175
Силова установка – 53,73
Системи
– живлення – 159
– запалювання – 78
– змащування – 124, 159, 227
Сікорський І. І. – 65
Служба штурманська – 301
Спирти – 81
Сплави

- авіаційні
- – властивості – 218
- металеві – 207
- Сполучення повітряне
- економіка – 23
- Сталь – 150
- Стартери – 73
- Стереogramметрія – 15
- Стійкість літака – 232
- Стратоплани – 159
- Стратостати – 160
- Стрибки з парашутом – 330
- Сферичні аеростати – 57
- Тахометри – 200
- Теоретична механіка – 256
- Теорія вихорів – 77
- Теорія пружності – 175, 236
- Термометри авіаційні – 200
- Технічна аеродинаміка – 206
- Технічне обслуговування
- літаків – 180, 193, 326
- Товариства просвітницькі – 15
- Транспортні аеропорти – 178
- Транспортні літаки
- економічна оцінка – 311
- Тристрілкові індикатори – 200
- Тунельний радіатор – 247
- Тяга гвинта – 192
- Установка силова – 53, 73
- Фабрика «Дуксь»
- продукція – 17
- Фізика польоту – 240
- Фільтри масляні – 183, 268
- Флатер – 298
- Фюзеляж – 283
- Цепелин – 20
- Цивільна авіація – 44
- США – 55

Челомей В. Н. – 235
Шари повітряні
– застосування – 3, 4, 6
Шасі – 161, 335
Швидкість польоту – 210
– критична – 253
Ширяючий політ птахів – 4
Штамповка холодна – 328
Штурманська служба – 301
Юнайтед Эйрлайнс (повітр. лінія) – 231

Інформаційне видання

**ЦІННІ ВИДАННЯ
кінця ХІХ – початку ХХ ст. з фонду
науково-технічної бібліотеки
Національного авіаційного університету**

Ч. 1. АВІАЦІЯ. ПОВІТРОПЛАВАННЯ

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Укладачі: ШКУРКО Олена Петрівна
СЕМЕНОВА Марія Федорівна
ВАХНОВАН Вікторія Юрївна

Науковий редактор *О. П. Шкурко*
Відповідальний за випуск *В. Ю. Вахнован*
Технічний редактор *А. І. Лавринович*
Комп'ютерна верстка *М. Ф. Семенова*

Підп. до друку 13.03.2018 . Формат 60x84/16 Папір офс.
Офс. друк. Ум. друк арк. 8.84. Обл.-вид. арк. 9,5
Тираж 100 пр. Замовлення № 30-1

Видавець і виготівник
Національний авіаційний університет
03680, Київ-58, просп. Космонавта Комарова, 1

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 977 від 05.07. 2002